

audit FINANCIAR

- Exigențe și provocări ale noului Cod Etic pentru profesioniștii emis de IFAC

5/2010

- **Pragul de semnificație și atitudinea auditorului financiar față de risc**
- **Proiectarea și realizarea unui sistem informatic pentru auditul public intern**
- **Poli de opinie cu privire la utilizarea valorii juste în condițiile economice actuale**

Din activitatea CAFR

COMUNICAT

Consiliul Camerei Auditorilor Financiari din România (CAFR) convoacă, în data de 8 mai 2010, Conferința ordinară anuală a Camerei. Lucrările vor începe la ora 10,00 și vor avea loc la Palatul Patriarhiei, Aleea Dealul Mitropoliei, nr. 25, sector 4, București. Accesul în sală se face începând cu ora 9,00.

La Conferința ordinară anuală a CAFR vor participa reprezentanții auditorilor financiari desemnați la seminariile desfășurate în cele șase regiuni de dezvoltare, 2009-2010, conform Normelor de reprezentare a auditorilor financiari la Conferințele CAFR, aprobate prin Hotărârea Consiliului CAFR nr. 103/2007.

Ordinea de zi a Conferinței este următoarea:

- 1) Prezentarea raportului anual de activitate a Consiliului Camerei pentru anul 2009;
- 2) Prezentarea situațiilor financiare anuale ale Camerei pentru anul 2009;
- 3) Prezentarea raportului Comisiei de auditori statutare asupra gestiunii financiare a Consiliului Camerei pentru anul 2009;
- 4) Prezentarea execuției bugetului de venituri și cheltuieli pentru exercițiul financiar 2009;
- 5) Prezentarea proiectului bugetului de venituri și cheltuieli pentru anul 2010;
- 6) Prezentarea programului de activități al Consiliului Camerei pentru anul 2010;
- 7) Aprobarea modificărilor și completărilor la Regulamentul de organizare și funcționare a Camerei în baza modificărilor OUG 75/1999 prin Legea nr. 26/2010;
- 8) Supunerea spre aprobare a materialelor prezentate în Conferința ordinară anuală.

Pentru informații suplimentare privind organizarea Conferinței, vă rugăm să vă adresați Camerei Auditorilor Financiari din România, tel. 021/410.74.43 interior 103, fax 021/410.03.48, e-mail: cafr@cafr.ro

Consiliul Camerei Auditorilor Financiari din România
Președinte,
Prof. univ. dr. Ion Mihăilescu

Seminar profesional la Iași: **„Abordări ale auditului financiar”**

În ziua de 20 martie 2010 s-a desfășurat la Iași seminarul profesional cu tema „Abordări ale auditului financiar”, din ciclul organizat de Camera Auditorilor Financiari din România. Au participat auditori financiari din județele Bacău, Botoșani, Iași, Neamț, Suceava, Vaslui.

În deschiderea lucrărilor prof. univ. dr. Ion Mihăilescu, președintele CAFR, a supus atenției câteva provocări ale profesiei de auditor în contextul economic actual.

În cadrul seminarului au fost susținute următoarele comunicări:

- Carmen Mataragiu, membru al Consiliului CAFR: „Auditul calității, mijloc de recunoaștere a competenței profesionale” și „Aspecte principale privind Ghidul «Controlul calității», editat de CAFR și ICAS”.
- Mircea Bozga, Director Assurance General PricewaterhouseCoopers Servicii S.R.L.: „Auditul financiar în contextul verificării proiectelor finanțate din fonduri europene”
- Aurel Petrescu, președintele Comisiei de Apel a CAFR: „Prezentarea unor aspecte privind soluționarea contestațiilor primite la Comisia de Apel.”
- Bogdan Rădulescu, director CIEL România: „Avantajele utilizării software-ului specific în activitatea de audit financiar”.

Cu acest prilej a fost înființată, la Iași, prima reprezentanță regională a Camerei Auditorilor Financiari din România.

În partea a II-a a evenimentului a avut loc desemnarea reprezentanților auditorilor financiari pe județele din care provin auditorii financiari prezenți pentru a participa la lucrările Conferinței anuale a CAFR din 2010.

Contents

Evaluări

- Prof. univ. dr. **Maria MANOLESCU** & prof. univ. dr. **Ion MIHĂILESCU**
Exigențe și provocări ale noului Cod Etic pentru profesioniști emis de IFAC 3
- *Exigencies and Challenges Regarding the New Code of Ethics for Professional Accountants, Issued by IFAC*

Cercetare

- Prof. univ. dr. **Eugeniu ȚURLEA** & drd. **Iancu Octavian IONESCU**
Pragul de semnificație și atitudinea auditorului financiar față de risc 9
- *Materiality and the Financial Auditor's Risk Behaviour*
- Ec. drd. ing. **Adrian Vintilescu BELCIUG**, ec. drd. **Daniela CREȚU**,
ec. drd. **Carmen GEGEA** & ec. drd. **Valentin MAVRODIN**
Proiectarea și realizarea unui sistem informatic pentru auditul public intern 15
- *Designing and Achievement of a Software for Public Internal Audit Use*
- Lect.univ.dr. **Laura DINDIRE**
Exploatarea oportunităților relațiilor publice în mediul financiar. Relațiile publice și auditul 29
- *The Use of the Public Relations Opportunities in the Financial Environment. Public Relations and Audit*
- Monica BIZON**
Poli de opinie cu privire la utilizarea valorii juste în condițiile economice actuale 36
- *Contrary Opinions Raised by the Use of the Fair Value in the Context of Current Market Conditions*

De la teorie la practică

- Ken GARRETT**
Utilizarea unor operații matematice în misiunile de audit 41
- *Use of Mathematical Operations in Audit Missions*

Din activitatea CAFR

- Secvențe de la o Conferință la alta** 48

Revistă recunoscută de CNCSIS, categoria B+
B.D.I.: <http://www.ulrichsweb.com>; <http://www.proquest.com>
Editor: **Camera Auditorilor Financiari din România**
Str. Sirenelor, nr. 67-69, sector 5, București

Consiliul științific

Academician	Constantin IONETE	Academia Română
Academician	Iulian VĂCĂREL	Academia Română
Prof. univ. dr.	Dinu AIRINEI	Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași
Prof. univ. dr.	Veronel AVRAM	auditor financiar, Universitatea din Craiova
Prof. univ. dr.	Sorin BRICIU	Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia
Prof. univ. dr.	Alain BURLAUD	Institut National des Techniques Economiques Comptables, Paris
Prof. univ. dr.	Tatiana DĂNESCU	auditor financiar, Universitatea „Petru Maior”, Târgu Mureș
Prof. univ. dr.	David HILLIER	Leeds University Business School, Marea Britanie
Prof. univ. dr.	Allan HODGSON	Amsterdam Business School, Olanda
Prof. univ. dr.	Ion IONA ȘCU	auditor financiar, Academia de Studii Economice, București
Prof. univ. dr.	Dumitru MATIȘ	auditor financiar, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
Prof. univ. dr.	Marilen PIRTEA	Universitatea de Vest, Timișoara
Prof. univ. dr.	Vasile RĂILEANU	auditor financiar, Academia de Studii Economice, București
Prof. univ. dr.	Victoria STANCIU	auditor financiar, Academia de Studii Economice, București
Prof. univ. dr.	Ioan TALPOȘ	auditor financiar, Universitatea de Vest din Timișoara
	Mircea BOZGA	auditor financiar, ACCA, PricewaterhouseCoopers, București
Dr.	Alexandra LAZĂR	auditor financiar, director adjunct în Ministerul Finanțelor Publice
	Andreia MANEA	director ACCA Europa de Sud-Est
	Monica ȘTEFAN	auditor financiar, ACCA, București

Director științific: Prof.univ.dr. **Pavel NĂSTASE**, ASE București

Director editorial: Dr. **Corneliu CĂRLAN**

Redactor șef: **Cristiana RUS**

Colectiv redacțional: Marina ANTOFIE, Adriana COȘA, Cristina DOBRE, Alexandra JORA, Alice PETCU,
Daniela ȘTEFĂNUȚ, Angela TUDOR

Secretar de redacție: Cristina RADU; Marketing - publicitate: Stancu LICĂ

Prezentare grafică și tehnoredactare: Nicolae LOGIN

Consiliul științific și colectivul redacțional nu își asumă responsabilitatea pentru conținutul articolelor publicate în revistă.

Telefon: (021) 410.74.43 interior 120; Fax: (021) 410.03.48; E-mail: revista@cafr.ro; [http: revista.cafr.ro](http://revista.cafr.ro)

Tipar: Universal Color S.A., str.Victoriei, bl. A2-A3, Pitești, tel.: +40 (248) 215788

ISSN 1844 - 8801

Exigențe și provocări ale noului Cod Etic pentru profesioniștii emis de IFAC

Maria MANOLESCU* & Ion MIHĂILESCU**

Abstract

Exigencies and Challenges Regarding the New Code of Ethics for Professional Accountants, Issued by IFAC

The present article highlights the main modifications regarding the Code of Ethics for the Professional Accountants, issued by IFACs International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA), reviewed in 2009, in order to be known and accordingly applied by CAFR and its members.

The auditors expressed their point of view that actual measures must be undertaken by CAFR and CSPAAS, as well as debates regarding the revisions comprised by the Code of Ethics, debates that should be published in the journal, as well as with other occasions, so that these might be understood and applied in consequence.

Key words: *professional accountant, the Code of Ethics for Professional Accountants, the conceptual global framework regarding the international requirements the accountancy profession, fundamental principles of ethics, public interest entities, non-assurance services*

Cuvinte cheie: profesionist contabil, Codul Etic al profesioniștilor contabili, cadrul conceptual global privind cerințele internaționale ale profesiei contabile, principiile fundamentale de etică, entități de interes public, servicii de non-asigurare

Introducere

De la început considerăm că se impune să punem în evidență faptul că, încă înainte de a deveni membru cu drepturi depline al Federației Internaționale a Contabililor (IFAC), Camera Auditorilor Financiari din România a adoptat în integralitate componentele cadrului conceptual global armonizat privind cerințele internaționale ale profesiei contabile. Componentele majore ale acestui cadru sunt: **Codul Etic al profesioniștilor contabili, Standardele Internaționale de Audit și Control de Calitate, Standardele Internaționale de Educație și Standardele Internaționale de Contabilitate pentru Sectorul Public (IPSAS)**. Prin aceste componente și prin activitățile de ansamblu derulate în serviciul interesului public, IFAC și organismele profesionale membre sunt chemate să aducă o contribuție majoră la funcționarea eficientă a economiei internaționale, iar obiectivele principale urmărite privesc¹:

- îmbunătățirea încrederii în calitatea și credibilitatea raportărilor financiare;
- încurajarea asigurării unor informații financiare și non-financiare de înaltă calitate privind performanța entităților;
- promovarea asigurării unor servicii de înaltă calitate de către toți membrii profesiei contabile.

Camerei Auditorilor Financiari din România, în calitate de membru IFAC (ca și celorlalte organisme membre și asociate IFAC) i se cere

* Prof.univ.dr., Academia de Studii Economice București, vicepreședinte al Consiliului Camerei Auditorilor Financiari din România, e-mail: maria.manolescu@soter.ro

** Prof.univ.dr., Universitatea "Constantin Brâncoveanu", Pitești, președintele Camerei Auditorilor Financiari din România, e-mail: ionmihailescu@yahoo.com

1 IFAC, *Reglementări Internaționale de Audit, Asigurare și Etică. Audit Financiar 2008*, Vol. 1, Coeditare CAFR – Editura IRECSO, pag. 7

să demonstreze modul în care a depus toate eforturile, prin prisma legilor, reglementărilor naționale și acțiunilor derulate, pentru a implementa standardele emise de acest organism internațional și de către Consiliul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate. Programul de conformitate privind organismele membre IFAC este supravegheat de Grupul Consultativ de Conformitate al IFAC, care are ca obiectiv determinarea modului în care organismele profesionale membre și asociate IFAC își îndeplinesc obligațiile ce le revin în ceea ce privește asigurarea calității și investigației, precum și programele de disciplină ale acestora, așa cum au fost stabilite prin Declarațiile privind Obligațiile Membrilor IFAC.

În calitate de participant la Programul de Conformitate, CAFR este obligată să efectueze o autoevaluare a respectării obiectivelor cuprinse în Declarația privind obligațiile acesteia în calitate de membru IFAC și să dezvolte planuri de acțiune în cazul identificării unor domenii care necesită îmbunătățiri.

Acest proces de autoevaluare presupune o preocupare permanentă a organismului profesional CAFR de a cunoaște și înțelege în detaliu inițiativele IFAC de modificare a componentelor cadrului conceptual global menționate anterior, astfel încât să-și poată aduce contribuția în procesul de dezbateri a acestora, iar după aprobare să le poată aplica în mod corespunzător.

Prezentul articol se înscrie în aceste cerințe și își propune să pună în evidență modificările principale ale Codului Etic pentru Profesioniștii Contabili emis de Consiliul de Stan-

darde Internaționale de Etică pentru Contabili, varianta iulie 2009, care urmează a fi adoptat integral de către Cameră, în cursul acestui an.

Cerințe relevante de etică în realizarea misiunilor de audit statutar

În executarea misiunilor de audit statutar, auditorii individuali sau firmele de audit își asumă responsabilitatea de a acționa în interes public, acest lucru presupunând – în afara răspunderii asumate pentru satisfacerea nevoilor unui client sau ale unui angajator individual – și un anumit mod de a se încadra în respectarea valorilor morale, descrise relevant în principiile fundamentale ale Codului Etic (integritate, obiectivitate, competență profesională și atenția cuvenită, confidențialitate și comportament profesional).

Profesioniștii contabili, indiferent de serviciul profesional prestat unui client, acționează în diferite circumstanțe ce pot favoriza apariția unor amenințări specifice la adresa conformității cu principiile fundamentale. În practică, sunt destul de dificil de definit, pentru fiecare caz în parte, amplitudinea unor astfel de amenințări și alegerea acelor variante de măsuri capabile să fie aplicate pentru a diminua la un nivel rezonabil efectul acestor amenințări. De remarcat că nu toate măsurile de protecție sunt adecvate aceluiași categorii de amenințări, ceea ce presupune o preocupare atentă a profesionistului contabil în sfera identificării, evaluării și abordării amenințărilor respective.

Este extrem de dificil de a identifica în mod exhaustiv conformitatea cu principiile fundamentale, întrucât pot interveni o complexitate de factori. Codul Etic descrie zona amenințărilor la adresa conformității, pe care le grupează în amenințări de interes propriu, de autodepășire, de reprezentare, de familiaritate și de întindere. Prin urmare, unui profesionist contabil furnizor de servicii profesionale nu îi este recomandat să se angajeze în nicio afacere, ocupație sau activitate care afectează sau care ar putea afecta integritatea, obiectivitatea sau buna reputație a profesiei, deci care l-ar plasa în zona de incompatibilitate.

Cu privire la „independență”, Codul Etic pune în evidență din nou interesul public, necesitatea ca membrii echipelor de audit, ai firmelor și filialelor din cadrul unei rețele să fie independenți față de clienții de audit, cerință prevăzută și în legea națională, în zona căreia „**organismul de supraveghere publică... împreună cu Camera, se asigură că acționarii sau asociații unei firme de audit, precum și membrii organelor de administrație, de conducere și de supraveghere ale unei astfel de firme sau ale unei firme afiliate nu intervin în efectuarea unui audit statutar în niciun mod în care să se pericliteze INDEPENDENȚA și OBIECTIVITATEA (n.n.) auditorului statutar care efectuează auditul statutar și unele firme de audit**”². Atât ISA 200, cât și ISA 220 stabilesc în mod explicit responsabilitățile profesioniștilor contabili privind cerințele de etică raportate la auditarea situațiilor financiare, care, de regulă, cuprind partea A și B ale Codului Etic, însoțite de cerințele naționale mai restrictive, stabilite

² CAFR, *Ghid privind unele reglementări ale profesiei de auditor*, ediția a III-a, revizuită și completată, editura Elfi, 2009, pag. 94-95.

Codul Etic al profesioniștilor contabili emis de Consiliul de Standarde Internaționale de Etică pentru Contabili al IFAC, adoptat în integralitate de către CAFR, stabilește cerințe etice pentru profesioniștii contabili și oferă un cadru conceptual tuturor profesioniștilor în domeniu pentru a asigura conformitatea cu principiile fundamentale de etică: competența profesională și atenția cuvenită

de organismul profesional, dacă este cazul.³

ISQC⁴ cere firmelor de audit să „elaboreze politici și prevederi create pentru a îi oferi o asigurare rezonabilă că firma și personalul acesteia respectă cerințele de etică relevante”.

Pentru o înțelegere globală a poziției IFAC față de necesitatea de revizuire a Codului Etic ar trebui puse în evidență doar câteva aspecte importante în legătură cu locul ocupat de profesioniștii contabili, independenți și competenți în relația tripartită din cadrul misiunilor de audit, precum și unele aspecte generate de criza globală în contextul actual.

În primul rând, de menționat că la începutul mileniului III economia mondială a fost puternic zguduită de „cazurile” Enron, Wordcom etc. În context, este de semnalat și apariția crizei în sectorul imobiliar, extins în sectorul financiar și apoi în cel economic, cu efect de generalizare.

În al doilea rând, accentuarea procesului de globalizare solicită o mai mare transparență a tuturor părților

responsabile, inclusiv a auditorilor, o guvernănanță corporativă solidă și „mai curată” și, nu în ultimul rând, cerințe etice extrem de riguroase.

Elemente de comparație generală între Codul Etic revizuit în iulie 2009 și Codul Etic revizuit în anul 2006

Așa cum s-a prezentat, Codul Etic al profesioniștilor contabili emis de Consiliul de Standarde Internaționale de Etică pentru Contabili al IFAC, adoptat în integralitate de către CAFR, stabilește cerințe etice pentru profesioniștii contabili și oferă un cadru conceptual tuturor profesioniștilor în domeniu pentru a asigura conformitatea cu principiile fundamentale de etică: competența profesională și atenția cuvenită. Potrivit acestuia, tuturor profesioniștilor li se cere să identifice amenințările la adresa acestor principii și, dacă acestea există, să aplice măsurile de protecție pentru a se asigura că principiile nu sunt compromise. Totodată, o organizație

membră IFAC sau o firmă nu poate aplica standarde mai puțin riguroase decât cele enunțate de Cod, exceptând cazurile în care li se interzice să respecte unele prevederi ale acestuia prin jurisdicțiile proprii, în baza unei legi sau reglementări.

1. Modificări cu caracter general

- a) **Prevederile cadrului general conceptual** includ cerințe cu privire la aplicarea măsurilor de protecție, atunci când este cazul, pentru a elimina amenințările sau pentru a le reduce la un nivel acceptabil. În varianta 2006, măsurile de protecție trebuiau luate în toate situațiile în care amenințările identificate „nu erau clasificate ca fiind în mod clar ne semnificative”. În varianta revizuită a Codului au fost eliminate toate referirile la expresia „ne semnificative în mod evident”;
- b) Cu privire la **amenințările la adresa conformității cu principiile fundamentale**, codul conține și descrierea actualizată a termenului de „amenințări”, incluzând și exemple modificate cu privire la circumstanțele care generează amenințări.
- c) **Secțiunea 290 cu privire la independență** a fost despărțită în două secțiuni:
  - Secțiunea 290, care tratează aspecte cu privire la misiunile de audit și revizuire;
  - Secțiunea 291, care tratează misiuni de asigurare, altele decât cele de audit și revizuire.

Secțiunea 291 specifică: „**Această secțiune abordează cerințele cu**

3 IFAC, *Manualul de Standarde Internaționale de Audit și Control de Calitate*, 2009, coeditare CAFR-Ircson
 4 IFAC, *Manualul de Standarde Internaționale de Audit și Control de Calitate*, 2009, coeditare CAFR-Ircson

privire la independența misiunilor de asigurare, care nu sunt misiuni de audit sau revizuire. Cerințele de independență pentru misiunile de audit și revizuire sunt abordate în Secțiunea 290. Dacă clientul de asigurare este, de asemenea, client de audit sau de revizuire, cerințele din Secțiunea 290 se aplică și firmei, rețelei și membrilor echipei de audit și revizuire.”

Toate mențiunile care au legătură cu prevederea referitoare la serviciile de asigurare (ISAE), altele decât misiunile de revizuire și cele de audit, au fost transferate în Secțiunea 291.

- d) Cu privire la **misiunile de revizuire**, se prevede că revizuirea situațiilor financiare constituie subiect al aceluiași cerințe cu privire la independență, precum auditul situațiilor financiare. Sunt definiți termenii „misiuni de revizuire” și „situații financiare.”
- e) O altă modificare de ordin general privește **convențiile de redactare**. Astfel, în cadrul Codului revizuit au fost adoptate convenții de redactare noi și consecvente. Termenul „trebuie să” a fost adoptat cu scopul de a impune profesioniștilor în domeniul cerința de a realiza conformitatea cu o prevedere specifică. De asemenea, Codul a adoptat utilizarea consecventă a termenilor „a lua în considerare”, „a evalua” și „a determina”. Acest lucru demonstrează caracterul de autoritate al standardelor profesionale.

2. Modificări privind Secțiunea 290 „Independența – Măsurile de Audit și Revizuire”

Independența este o trăsătură foarte importantă pe care trebuie să o

În executarea misiunilor de audit statutar, auditorii individuali sau firmele de audit își asumă responsabilitatea de a acționa în interes public, acest lucru presupunând - în afara răspunderii asumate pentru satisfacerea nevoilor unui client sau ale unui angajator individual - și un anumit mod de se încadra în respectarea valorilor morale, descrise relevant în principiile fundamentale ale Codului Etic

îndeplinească un auditor față de clientul său, cât și față de utilizatorii de informații, care așteaptă ca prin rapoartele acestora să se degaje imaginea fidelă prezentată în situațiile financiare examinate.

Independența presupune onestitatea, sinceritatea și încrederea auditorilor financiari.

Ignorarea acestor trei calități poate determina o îndepărtare din zona independenței și anularea credibilității auditului, cu consecințe negative asupra utilizatorilor informațiilor sale.

Când percepția exterioară privind independența este alterată, auditorul financiar și-a pierdut din prestigiu și din imparțialitatea sa.

- a) Referitor la **entitățile de interes public**, Codul revizuit prezintă o nouă definiție a acestui termen, iar firmele și organismele membre sunt încurajate să ia în considerare dacă trebuie să trateze ca entități de interes public și „alte entități”. De asemenea, Codul revizuit prezintă cerințe mai extinse cu privire la entitățile de interes public.
- b) Cu privire la **„Documentație”**, Codul prezintă îndrumări suplimentare în legătură cu ceea ce trebuie să documenteze firmele,

astfel încât să se poată trage concluziile necesare referitoare la conformitatea cu cerințele de independență.

- c) Cu privire la **„Fuziunile și achizițiile clientului”** sunt prezentate cerințe și îndrumări de aplicare noi, pentru situațiile în care, ca rezultat a unei fuziuni sau achiziții, o entitate devine entitate afiliată a unui client.
- d) Referitor la noul termen **„partenerul cheie de audit”**, Codul impune, în cazul entităților de interes public, necesitatea analizei de către firme a partenerilor care pot fi considerați a fi parteneri cheie de audit, în ceea ce privește un client de audit individual.
- e) Legat de **„responsabilitățile conducerii”**, acestea sunt prezentate într-o nouă secțiune a Codului, în care se prevede că firma nu își va asuma responsabilitățile conducerii în cazul unui client de audit și sunt descrise activitățile care ar trebui sau nu considerate ca fiind în responsabilitatea conducerii.
- f) Codul prezintă noi prevederi cu privire la amenințările care pot fi generate de anumite **servicii fiscale**, cum sunt:

- întocmirea declarației de venituri;
  - calculul impozitelor în scopul întocmirii raportărilor contabile;
  - planificarea fiscală și alte servicii de consultanță fiscală;
  - asistență în soluționarea unor litigii.
- g) Codul introduce o interdicție asupra unui serviciu în cadrul căruia **eficiența consultanței cu privire la finanțele corporative** depinde de un anumit tratament contabil sau de o prezentare contabilă și există o suspiciune cu privire la acestea, iar efectul asupra situațiilor financiare este semnificativ.
- h) Referitor la **cerințele cu privire la entitățile de interes public**, Codul descrie pe larg anumite cerințe specifice cum sunt:

❖ **Angajarea – perioada de „pauză”**

- Trebuie să treacă o perioadă „de pauză” înainte ca un partener cheie de audit sau partenerul de conducere al firmei (sau echivalentul acestuia) să se alăture unui client de audit care este o entitate de interes public, ocupând posturi ca:
  - director sau altă funcție de conducere, sau
  - angajat într-o poziție care îi oferă posibilitatea de a exercita o influență semnificativă asupra întocmirii înregistrărilor contabile ale clientului sau a situațiilor financiare.
- Perioada „de pauză”:
  - în ce privește partenerul cheie de audit: o opinie de audit care acoperă o perioadă de nu mai puțin

de 12 luni, în care partenerul nu a fost membru al echipei de audit;

- în ce privește partenerul de conducere al firmei (sau echivalentul acestuia): un an.

❖ **Rotația partenerului de audit:**

- În ce privește o entitate de interes public, partenerul cheie de audit trebuie rotat după o perioadă de șapte ani.
- Partenerul de audit nu trebuie să fie membru al echipei misiunii și nici partener cheie de audit pentru doi ani.
- În cazuri rare, datorate unor circumstanțe imprevizibile din afara ariei de control a firmei, unui partener cheie de audit i se poate permite să rămână în cadrul unei misiuni dacă continuitatea sa este deosebit de importantă pentru calitatea auditului.

În anumite circumstanțe, când o firmă nu dispune decât de câțiva oameni cu abilitățile și cunoștințele necesare pentru a-și asuma rolul de partener-cheie de audit și rotația nu este, deci, o măsură de protecție disponibilă, această cerință nu este obligatorie în cazul în care:

- un organism de reglementare independent a oferit o scutire de la rotația partenerului în aceste circumstanțe; și
- acel organism de reglementare a recomandat măsuri de protecție alternative care sunt aplicate.

❖ **Servicii de non-asigurare:**

În plus față de prevederile serviciilor de non asigurare care se aplică tuturor clienților de audit, următoarele servicii de non-asigurare nu

trebuie furnizate unei entități de interes public:

- **Servicii de contabilitate și de ținere a registrelor** (cu excepția situațiilor de urgență și în cazul entităților afiliate nesemnificative).
- **Calcularea taxelor** în scopul pregătirii informațiilor contabile care sunt semnificative pentru situațiile financiare (cu excepția situațiilor de urgență).
- **Servicii de audit intern** legate de:
  - o parte importantă a controalelor interne asupra raportărilor financiare;
  - sisteme de contabilitate financiară care generează informații importante privind registrele contabile sau declarațiile financiare ale clientului; sau
  - sume sau prezentări de informații care sunt semnificative pentru situațiile financiare.
- **Servicii de evaluare** care au un efect semnificativ pentru situațiile financiare;
- **Elaborarea sau implementarea de sisteme IT** care reprezintă o parte semnificativă a controlului intern asupra raportării financiare sau generează informații importante pentru înregistrările contabile sau situațiile financiare;
- **Servicii de recrutare** referitoare la un director sau o funcție de conducere a entității sau o persoană în poziția de a exercita influență importantă asupra înregistrărilor contabile sau situațiilor financiare care implică:

- căutarea sau determinarea candidaților pentru astfel de poziții; și
- verificarea referințelor posibililor candidați pentru aceste poziții;
- **Referitor la tarife contingente:** Codul introduce o nouă interdicție a tarifelor contingente pentru un serviciu de non asigurare furnizat unui client de audit dacă anumite condiții sunt întrunite.
- **Pentru evaluare și retribuire:** Codul introduce o cerință ca partenerul cheie de audit să nu fie evaluat sau retribuit pe baza succesului acestuia în vânzarea de servicii de non asigurare clientului partenerului de audit. Acest lucru nu este menit să interzică aranjamentele obișnuite de împărțire a profitului între partenerii unei firme.
- **Pentru tarife – mărimea relativă:** Codul introduce o nouă cerință atunci când tarifele totale permise de la clientul de audit depășesc 15% din tarifele totale ale firmei timp de doi ani consecutivi. Problema trebuie discutată cu comitetul de audit, iar măsurile de siguranță necesare a fi aplicate sunt precizate clar.
- **Referitor la folosirea restrictivă și rapoartele de distribuție:** Codul conține unele cerințe modificate de independență privind anumite rapoarte de audit și revizuire, iar alte părți ale Codului au fost amendate ca rezultat al convențiilor de redactare, modificările vizând îmbunătățirea clarității prevederilor acestuia. Totodată, un număr de definiții au fost revizuite și au fost introduse unele definiții noi.

În concluzie

În opinia noastră, revizuirile aduse Codului în anul 2009 sunt consistente și impun, pe de o parte, interesul CAFR și al membrilor săi pentru a fi cunoscute și aplicate în mod corespunzător, iar, pe de altă parte, sunt necesare o serie de acțiuni concrete ale CAFR și ale Consiliului pentru Supravegherea Publică a Activității de Audit Statutar.

Menționăm în acest sens, cerința de luare în considerare a tratării ca entități de interes public și a altor entități decât cele prevăzute de legea contabilității și răspunsul la unele cerințe specifice referitoare la această categorie de entități, cum sunt: angajarea și perioada „de pauză”; rotația partenerului de audit; organismul de reglementare independent care poate oferi o scutire de la rotația partenerului cheie de audit în anumite circumstanțe și stabilirea măsurilor de protecție alternative aplicate în această situație etc.

O serie de clarificări sunt necesare referitor la: interdicția tarifelor contingente pentru serviciile de non-asigurare; evaluarea și retribuirea partenerului cheie de audit; cerințele speciale impuse în situația în care tariful primit de la un client de audit depășește 15% din venitul total al firmei în doi ani consecutivi, cerințele modificate privind independența referitoare la anumite rapoarte de audit ș.a.

Ne exprimăm convingerea că fiecare din aceste aspecte vor face obiectul unor analize și reflecții viitoare atât în paginile revistei „**Audit Financiar**”, dar și cu alte prilejuri: seminarii zonale, Conferința anuală a auditorilor financiari, programele de pregătire profesională continuă etc.

Bibliografie

Codul etic pentru profesioniștii contabili, emis de Consiliul de Standarde Internaționale de Etică al IFAC (revizuit în anul 2006 și în anul 2009)

IFAC, *Reglementări Internaționale de Audit, Asigurare și Etică. Audit Financiar 2008*, Vol. 1, Coeditare CAFR – editura IRECSO

IFAC, *Manualul de Standarde Internaționale de Audit și Control de Calitate*, 2009, coeditare CAFR - editura IRECSO

Ordonanța de Urgență nr. 90/2009 privind auditul statutar al situațiilor financiare anuale și al situațiilor financiare anuale consolidate, publicată în Monitorul Oficial nr. 481/2008, adoptată prin Legea nr. 278/2008

Pragul de semnificație și atitudinea auditorului financiar față de risc

Eugeniu ȚURLEA* & Iancu Octavian IONESCU**

Abstract

Materiality and the Financial Auditor's Risk Behaviour

The concept of materiality has been at the center of many academic research studies from 1970 to present day. Despite all the interest, little is known about the factors that influence the professional judgement of the financial auditor when setting the materiality level. In line with research studies that consider professional judgement a cognitive process and adding the risk behaviour dimension, this article examines the relationship between materiality and the risk behaviour of the financial auditor. Specifically, the research question asks whether the setting of the materiality level is influenced by the financial auditor's risk behaviour. The analysis of data collected from a sample of 91 accounting and audit postgraduate students revealed that there is a strong correlation between the financial auditor's risk behaviour and the materiality level, confirming the research hypothesis.

Key words: materiality, risk, financial audit, risk behaviour, correlation

Cuvinte cheie: prag de semnificație, risc, audit financiar, atitudine față de risc, corelație

Introducere

Pragul de semnificație este un concept-cheie atât în practica, cât și în teoria auditului.

Pragul de semnificație este reprezentat de o cifră, dar în spatele acelei cifre se află un concept intens dezbătut și analizat în cadrul profesiei auditorilor financiari. Cadrele conceptuale referitoare la raportarea financiară prezintă pragul de semnificație în contextul întocmirii situațiilor financiare. Conceptul de prag de semnificație este definit de Consiliul pentru Standarde de Contabilitate Financiară (FASB) din Statele Unite în felul următor: „*Omissionea sau declararea eronată a unui obiect din rapoartele financiare este considerată a fi prag de semnificație dacă, în contextul respectiv, magnitudinea obiectului este de așa natură încât raționamentul unei persoane privind acuratețea raportului financiar ar fi schimbat prin introducerea sau corectarea aceluia obiect.*”¹ Poziția Consiliului Internațional pentru Standarde de Audit și Asigurare (IAASB) referitoare la pragul de semnificație se bazează pe definiția Consiliului Internațional pentru Standarde de Contabilitate (IASB): „*Omissionea sau declararea eronată a unor obiecte este considerată a fi prag de semnificație dacă acestea ar putea, individual sau colectiv, să influențeze deciziile economice ale utilizatorilor bazate pe situațiile financiare raportate.*”² Aceste cadre conceptuale de raportare financiară

* Prof. univ. dr., Academia de Studii Economice București, e-mail: eturlea@yahoo.com

** Drd., Academia de Studii Economice București, e-mail: octavian.i.ionescu@gmail.com

1 Financial Accounting Standards Board (FASB), Statement of Financial Accounting Concepts No. 2, Qualitative Characteristics of Accounting Information (“Concepts Statement No. 2”), 132 (1980), traducere din limba engleză.

2 International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB), 2004, Proposed International Standard on Auditing 320 (revised) - *Materiality in the identification and evaluation of misstatements* (December), traducere din limba engleză.

expun același lucru, și anume că declarațiile eronate, inclusiv omisiunile, sunt considerate a fi prag de semnificație dacă ele influențează rezonabil deciziile economice ale utilizatorilor, bazate pe rapoartele financiare. Stabilirea nivelului pragului de semnificație este de fapt un exercițiu al raționamentului profesional al auditorului și este reglementat prin Standardul Internațional de Audit ISA 320³.

Conceptul de prag de semnificație este aplicat de către auditor atât în faza de planificare a misiunii de audit, cât și în faza de execuție a acesteia și este intrinsec legat de conceptul de risc. În cursul procesului de stabilire a strategiei generale a misiunii de audit, auditorul determină nivelul pragului de semnificație cu scopul de a stabili natura, timpii și întinderea procedurilor de analiză a riscurilor, de a identifica și analiza riscurile de erori semnificative precum și pentru a stabili dacă sunt necesare proceduri de audit adiționale⁴. Standardul Internațional de Audit ISA 200 „Obiective și Principii Generale ce Guvernează un Audit al Situațiilor Financiare”⁵ cere ca auditorul să planifice și să execute misiunea de audit astfel încât să reducă riscul de audit la un nivel minim acceptabil, convergent cu obiectivul unui audit. Prin urmare, conceptul de prag de semnificație este strâns le-

gat de conceptele de risc și de raționament profesional. Un volum semnificativ de cercetare privind diferite aspecte ale conceptului de prag de semnificație a fost efectuat în anii '70, foarte puțin s-a scris în mijlocul anilor '80, urmând apoi o revenire a volumului de cercetare începând cu sfârșitul anilor '80 și începutul anilor '90 până în prezent. O lucrare importantă este cea a lui Holstrum și Messier (1982)⁶ unde se face o trecere în revistă foarte detaliată a cercetărilor în privința pragului de semnificație, rezumând descoperirile în patru capitole principale:

- (1) natura obiectului sau tranzacției,
- (2) forma structurală a modelului de decizie,
- (3) importanța relativă a factorilor ce influențează determinarea pragului de semnificație și
- (4) nivelele pragului de semnificație.

Friedberg, Strawser și Cassidy (1989)⁷ au examinat manualele de audit de la, pe atunci, cele 8 mari firme de contabilitate din Statele Unite pentru a determina și a compara îndrumările date auditorilor pentru stabilirea pragului de semnificație. Rezultatele au fost similare cu cele prezentate de Holstrum și Messier (1982), indicând cifra de afaceri și

trendul încasărilor ca factori principali ce trebuie luați în considerare atunci când se stabilește pragul de semnificație. Martinov și Roebuck (1998)⁸ au efectuat o analiză similară cu cea realizată de Friedberg, Strawser și Cassidy (1989), dar aproape un deceniu mai târziu, iar rezultatele prezentate sunt în linie cu cele ale lui Holstrum și Messier (1982). Concluzia principală ce se desprinde din volumul de cercetare efectuat anterior este că natura obiectului sau tranzacției, modelul decizional, mărimea organizației și raționamentul profesional sunt cei mai importanți factori ce influențează determinarea pragului de semnificație de către auditor. Lucrearea prezentă vine în completarea cercetărilor efectuate până acum prin stabilirea și analiza unei relații între atitudinea față de risc a auditorului și determinarea pragului de semnificație.

În ceea ce privește riscul, există un număr semnificativ de studii empirice în privința comportamentului față de risc a persoanelor ce trebuie să ia decizii. Toate aceste studii, însă, nu au dus la rezultate uniforme. Teoriile referitoare la comportamentul față de risc sunt divizate în două paradigme diferite: una care pune accent pe importanța diferențelor dispoziționale individuale, numită teoria dispozițională, și una care pune accentul pe impor-

3 *Reglementări Internaționale de Audit, Asigurare și Etică. Audit Financiar*, Federația Internațională a Contabililor, coeditare CAFR - editura Irecson, București, 2009.

4 Dănescu, Tatiana, *Proceduri și tehnici de audit*, editura Irecson, București, 2007

5 *Reglementări Internaționale de Audit, Asigurare și Etică. Audit Financiar*, Federația Internațională a Contabililor, coeditare CAFR - editura Irecson, București, 2009.

6 Holstrum, G. L., și Messier Jr., W. F., *A Review and Integration of Empirical Research on Materiality*, Auditing: A Journal of Practice and Theory, 1982, Vol. 2 (1), pp. 45-63.

7 Friedberg, A. H., Strawser, J. R., și Cassidy, J. H., *Factors Affecting Materiality Judgments: A Comparison of "Big Eight" Accounting Firms' Materiality Views with the Results of Empirical Research*, Advances in Accounting, 1989, Vol. 7, pp. 187-201.

8 Martinov, N., și Roebuck, P., *The Assessment and Integration of Materiality and Inherent Risk: An Analysis of Major Firms' Audit Practices*, International Journal of Auditing, 1998, Vol. 2 (2), pp. 103-126.

9 Alderfer, C. P. Bierman, H., *Choices with Risk: Beyond the Mean and Variance*, Journal of Business, 1970, Vol. 43, pp. 341-353.

tanța factorilor situaționali, numită teoria situațională.

Teoria dispozițională se concentrează pe diferențele personale dintre indivizi în ceea ce privește comportamentul față de risc. Alderfer și Bierman (1970)⁹, Bromiley și Curley (1992)¹⁰ și Sitkin și Weingart (1995)¹¹, care sunt adepții teoriei dispoziționale, consideră că tendințele dispoziționale ale persoanelor ce iau decizii sunt cele care le influențează atitudinea față de risc. Ei susțin că unii oameni au o predispoziție sau o înclinație naturală spre de risc, în timp ce alții au o aversiune naturală față de risc, indiferent de situație sau de contextul problemei.

Această teorie este pusă sub semnul întrebării de Weber, Blais și Betz (2002)¹². În studiul lor, Weber, Blais și Betz (2002) folosesc o scară psihometrică cu ajutorul căreia analizează comportamentul față de risc al persoanelor ce trebuie să ia decizii în cadrul a cinci domenii diferite: financiar, sănătate, recreațional, etic și social. Rezultatul studiului a indicat că gradul de risc arătat de participanți a prezentat o grupare pe domenii, nefiind polarizat în general pe persoane cu înclinație spre risc și persoane cu aversiune la risc. Acest rezultat vine în sprijinul teoriei

situaționale.

Multe studii empirice sugerează că factorii situaționali, cum ar fi modul de prezentare a problemei și contextul în care se ia decizia au cea mai mare influență asupra comportamentului față de risc.

Slovic (1972)¹³ susține că în conjuncturi diferite, aceeași persoană poate avea un comportament diferit față de risc, luând decizii cu grad diferit de risc. March și Shapira (1987)¹⁴ descoperă că managerii, ca persoane ce iau decizii cu un anumit grad de risc, fac o distincție clară între risc și loterie, ceea ce implică că situația sau contextul în care se ia decizia joacă un rol major în ceea ce privește comportamentul față de risc. Kahnemann și Tversky (1979)¹⁵ sunt personalități remarcabile în domeniul studiului determinațiilor comportamentului față de risc și aduc argumente consistente în favoarea teoriei situaționale.

Disputa nu s-a încheiat și, de când Kogan și Wallach (1967)¹⁶ au pus pentru prima oară întrebarea despre ce anume determină comportamentul față de risc – factorii dispoziționali sau factorii situaționali, problema rămâne nerezolvată și răspunsul concludent este încă așteptat.

Metodologia de cercetare

Obiectivul acestei lucrări este de a examina posibila legătură dintre atitudinea față de risc a auditorului și nivelul pragului de semnificație pe care acesta îl stabilește în etapa de planificare a unui audit financiar. Întrebarea de cercetare este dacă atitudinea față de risc a unui auditor poate influența raționamentul profesional al acestuia atunci când determină nivelul pragului de semnificație.

Metoda de cercetare este formularea unei ipoteze și testarea acesteia în vederea validării sau invalidării pe un eșantion reprezentativ, datele rezultate fiind prelucrate statistic cu ajutorul programului SPSS¹⁷. Concluziile trase vor ajuta la completarea tabloului privind cercetarea în domeniul pragului de semnificație și vor duce la o mai bună înțelegere a procesului de stabilire a nivelului acestuia.

În urma analizei literaturii academice de specialitate privind pragul de semnificație și atitudinea față de risc și având în vedere obiectivul cercetării, am formulat următoarea ipoteză principală, din care rezultă două ipoteze secundare:

10 Bromiley, P., Curley, S. P., *Individual Differences in Risk Taking*, in Yates J. F. (Ed.), *Risk Taking Behaviour*, 1992, Wiley, Chichester, pp.87-132.

11 Sitkin, S. B., Weingart, L. R., *Determinants of Risky Decision-Making Behaviour: A Test of the Mediating Role of Risk Perceptions and Propensity*, *Academy of Management Journal*, 1995, Vol. 38, pp. 1573-1592.

12 Weber, E.U., Blais, A. R., Betz, N.E., *A Domain-specific Risk-attitude Scale: Measuring Risk Perceptions and Risk Behaviours*, *Journal of Behavioural Decision Making*, 2002, Vol. 15, pp.263-290.

13 Slovic, P., *Information Processing, Situation Specificity, and the Generality of Risk-Taking Behavior*, *Journal of Personality and Social Psychology*, 1972, Vol. 22, pp. 128-134.

14 March, J. G., Shapira, Z., *Managerial Perspectives on Risk and Risk Taking*, *Management Science*, 1987, Vol. 33, pp.1404-1418.

15 Kahneman, D., Tversky., A., *Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk*, *Econometrica*, 1979, Vol. 47, pp. 263-292.

16 Kogan, N., Wallach, M.A., *Risk Taking as a Function of the Situation, the Person and the Group*, In Mandler, G., and Mussen, P. (Eds), *New Directions in Psychology III*, 1967, Holt, Rinehart and Winston, New York

17 SPSS Statistics Software, 2010 SPSS Inc., An IBM Company, disponibil la <http://www.spss.com/>

Ipoteza 1. Alegerea procentului pentru stabilirea pragului de semnificație este influențată de atitudinea auditorului financiar față de risc.

Ipoteza 1a. O atitudine pozitivă față de risc a auditorului financiar este corelată cu alegerea unui procent mai mare pentru stabilirea pragului de semnificație.

Ipoteza 1b. O atitudine de aversiune față de risc a auditorului financiar este corelată cu alegerea unui procent mai mic pentru stabilirea pragului de semnificație.

Obiectivul acestui articol este să răspundă la întrebarea de cercetare și să identifice dacă atitudinea față de risc a auditorului financiar influențează decizia acestuia privind alegerea procentului pentru stabilirea pragului de semnificație. Din cauza constrângerilor economice și de timp, testarea ipotezelor se va face prin eșantionare. S-a folosit metoda de studiu asupra unui eșantion, metodă des întâlnită în cercetarea economică și care este în general asociată cu abordarea deductivă.

Culegerea datelor s-a realizat prin distribuirea unui chestionar cu 9 întrebări, unui număr de 150 de masteranzi în contabilitate și audit de la Universitatea „Ovidius” din Constanța. Datele colectate au fost apoi analizate folosind reprezentarea grafică și programul de analiză statistică SPSS, iar rezultatele au fost utilizate pentru a valida sau invalida ipotezele.

Proiectarea chestionarului este esențială pentru validitatea datelor obținute. De aceea, o mare atenție a fost acordată alegerii și formulării celor 9 întrebări din chestionar.

Întrebarea 1 este un tip de întrebare de listare cu scopul de a identifica sexul respondentului.

Întrebarea 2 este o întrebare tip cantitate cu scopul de a afla vârsta respondentului.

Întrebările 3, 4, 5, 6, 7, 8 și 9 sunt întrebări de tip gradare, care folosesc o scară Lickert în patru puncte, în care respondentul este întrebat cât de mult este de acord cu o anumită afirmație.

Au fost alese patru puncte pentru scara Lickert (*sunt întru totul de acord, sunt oarecum de acord, nu prea sunt de acord, sunt categoric împotriva*) pentru a evita un răspuns ambiguu din partea respondentului, ce ar fi putut avea loc prin introducerea punctului „*nu sunt sigur*”. A fost aleasă scara Lickert în patru puncte deoarece s-a dorit ca respondenții să exprime o opinie clară în legătură cu afirmațiile din chestionar, pentru a da posibilitatea determinării fără echivoc a aversiunii sau a înclinației spre risc a respondenților.

octombrie 2009. Au fost primite un număr total de 94 de chestionare completate, ceea ce înseamnă o rată de răspuns de 62,6%. Din cele 94 de răspunsuri primite, 3 nu au fost incluse în studiu deoarece erau incomplete, iar 91 au fost valide, ducând la o rată de răspuns efectivă de 60,6%. Din cei 91 de respondenți, 49 (54%) au fost persoane de sex masculin și 42 (46%) au fost persoane de sex feminin.

Răspunsurile la întrebările din chestionar au fost codificate prin alocarea fiecărei opțiuni de răspuns a unui număr întreg cuprins între 1 și 4. Alocarea valorii 1 indică o înclinație către risc, iar alocarea valorii 4 reprezintă o aversiune față de risc a respondentului. De aceea, cu cât o persoană indică o înclinație mai puternică spre risc cu atât scorul total al riscului obținut prin însumarea valorilor corespondente fiecărei întrebări va fi mai mic.

Testarea Ipotezei 1

Ipoteza 1a: O atitudine pozitivă față de risc a auditorului financiar este corelată cu alegerea unui procent mai mare pentru stabilirea pragului de semnificație.

Pentru testarea Ipotezei 1a vor fi analizate răspunsurile repondenților

Rezultate și interpretări

Chestionarele au fost distribuite în perioada 11 octombrie 2009 - 18

Figura 1 - Testul de corelație pentru relația dintre Înclinația spre risc și Pragul de semnificație*

		Inclinație_spre_risc	Prag_semnificație
Inclinație_spre_risc	Pearson Correlation	1	,423(**)
	Sig. (2-tailed)		,004
	N	45	45
Prag_semnificație	Pearson Correlation	,423(**)	1
	Sig. (2-tailed)	,004	
	N	45	45

* Proiecție proprie, rezultate obținute cu ajutorul programului informatic SPSS

al căror scor **Total risc** este cuprins între 10 și 17 inclusiv, aceste scoruri indicând persoanele cu înclinație spre risc.

Se va investiga relația dintre atitudinea față de risc și alegerea pragului de semnificație conform răspunsurilor la întrebarea 9. Pentru a analiza relația în mai multă profunzime, se va executa un test de corelație a celor două variabile (vezi Figura 1).

Pentru eșantionul prezentat, coeficientul de corelație între **Aversiunea față de risc** și **Pragul de semnificație** este 0,423, deci corelația este semnificativă. Valoarea coeficientului de corelație duce la următoarea interpretare:

- nu este aproape de zero, deci este dovadă că există o relație liniară între cele două variabile.
- este pozitiv, ceea ce înseamnă că panta dreptei este una crescătoare, indicând că atunci când crește valoarea scorului Total risc (înclinația spre risc), adică persoana este mai puțin înclinată spre risc, valoarea codificată a pragului de semnificație crește și ea, prin urmare persoana va alege un nivel mai mic al pragului de semnificație.

- nu este aproape de valoarea 1 sau -1, deci relația dintre cele două variabile nu este una foarte puternică.

Din cele prezentate mai sus rezultă că există dovezi semnificative în sprijinul **Ipotezei 1a** care afirmă că o atitudine pozitivă față de risc a auditorului financiar este corelată cu alegerea unui procent mai mare pentru stabilirea pragului de semnificație. În consecință, **Ipoteza 1a** este validată.

Ipoteza 1b *O atitudine de aversiune față de risc a auditorului financiar este corelată cu alegerea unui procent mai mic pentru stabilirea pragului de semnificație.*

Pentru testarea **Ipotezei 1b** vor fi analizate răspunsurile repondenților al căror scor **Total risc** este cuprins între 18 și 28 inclusiv, aceste scoruri indicând persoanele cu aversiune față de risc. Se va investiga relația dintre aversiunea față de risc și alegerea pragului de semnificație conform răspunsurilor la întrebarea 9. Pentru a analiza relația în mai multă profunzime, se va executa un test de corelație a celor două variabile (vezi Figura 2).

Pentru eșantionul prezentat, coeficientul de corelație între **Aversiunea**

față de risc și **Pragul de semnificație** este 0,405, deci corelația este semnificativă. Valoarea coeficientului de corelație duce la următoarea interpretare:

- nu este aproape de zero, deci este dovadă că există o relație liniară între cele două variabile.
- este pozitiv, ceea ce înseamnă că panta dreptei este una crescătoare, indicând că atunci când crește valoarea scorului **Total risc** (aversiunea față de risc), adică aversiunea persoanei față de risc crește, valoarea codificată a pragului de semnificație crește, adică persoana va alege un nivel din ce în ce mai mic al pragului de semnificație.
- nu este aproape de valoarea 1 sau -1, deci relația dintre cele două variabile nu este una foarte puternică.

Din cele prezentate mai sus rezultă că există dovezi semnificative în sprijinul **Ipotezei 1b** care afirmă că o atitudine de aversiune față de risc a auditorului financiar este corelată cu alegerea unui procent mai mic pentru stabilirea pragului de semnificație. În consecință, **Ipoteza 1b** este validată.

Prin validarea **Ipotezei 1a** și a **Ipotezei 1b** rezultă că **Ipoteza 1** principală, care afirmă că alegerea procentului pentru stabilirea pragului de semnificație este influențată de atitudinea auditorului financiar față de risc, este de asemenea validată.

Concluzii și recomandări

Obiectivul acestui studiu a fost investigarea relației dintre atitudinea față de risc a auditorului financiar și stabilirea pragului de semnificație.

Figura 2 - Testul de corelație pentru relația dintre Aversiunea față de risc și Pragul de semnificație*

		Aversiune_fața_de_risc	Prag_semnificatie
Aversiune_fata_de_risc	Pearson Correlation	1	,405(**)
	Sig. (2-tailed)		,005
	N	46	46
Prag_semnificatie	Pearson Correlation	,405(**)	1
	Sig. (2-tailed)	,005	
	N	46	46

* Proiecție proprie, rezultate obținute cu ajutorul programului informatic SPSS

Studiul a fost concentrat pe analiza atitudinii față de risc a respondenților și pe identificarea unei relații între aceste atitudini și alegerea unui nivel al pragului de semnificație în etapa de planificare a unei misiuni de audit. Studiul a avut la bază răspunsurile a 91 de masteranzi în contabilitate și audit la un chestionar conținând 9 întrebări.

Proiectarea chestionarului prin formularea și alegerea atentă a întrebărilor, precum și metoda de codificare a răspunsurilor a constituit punctul pivotal al studiului. Analiza și interpretarea răspunsurilor a dus la evidențierea unor dovezi semnificative în favoarea ipotezei enunțate.

În consecință, rezultatele acestui studiu duc la concluzia că alegerea procentului pentru stabilirea pragului de semnificație este influențată de atitudinea auditorului financiar față de risc.

Această concluzie, împreună cu posibilitatea de a remedia even-

tualele limitări generate de testarea pe un eșantion de masteranzi pot constitui un punct de plecare pentru cercetări viitoare mai aprofundate în domeniul pragului de semnificație și al factorilor care îl influențează pe auditor în alegerea acestuia.

Acest articol a fost elaborat în cadrul proiectului POSDRU/6/1.5/S/11 "Doctorat și doctoranzi în triunghiul educație-cercetare-inovare (DOC-ECI)", proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013 și coordonat de Academia de Studii Economice din București.

This article is a result of the project POSDRU/6/1.5/S/11 „Doctoral Program and PhD Students in the education research and innovation triangle”. This project is co funded by European Social Fund through The Sectorial Operational Programme for Human Resources Development 2007-2013, coordinated by The Bucharest Academy of Economic Studies.

Bibliografie

- Alderfer, C. P., Bierman, H., *Choices with Risk: Beyond the Mean and Variance*, Journal of Business, 1970, Vol. 43, pp. 341-353.
- Bromiley, P., Curley, S. P., *Individual Differences in Risk Taking*, in Yates J. F. (Ed.), *Risk Taking Behaviour*, 1992, Wiley, Chichester, pp.87-132.
- Dănescu, Tatiana, *Proceduri și tehnici de audit*, Editura Irecson, București, 2007.
- Friedberg, A. H., Strawser, J. R., și Cassidy, J. H., *Factors Affecting Materiality Judgments: A Comparison of "Big Eight" Accounting Firms' Materiality Views with the Results of Empirical Research.*, *Advances in Accounting*, 1989, Vol. 7, pp. 187-201.
- Holstrum, G. L., și Messier Jr., W. F., *A Review and Integration of Empirical Research on Materiality.*, *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, 1982, Vol. 2 (1), pp. 45-63.
- Kahneman, D., Tversky., A., *Prospect Theory: An Analysis of Decision under Risk*, *Econometrica*, 1979, Vol. 47, pp. 263-292.
- Kogan, N., Wallach, M.A., *Risk Taking as a Function of the Situation, the Person and the Group*, In Mandler, G., and Mussen, P. (Eds), *New Directions in Psychology III*, 1967, Holt, Rinehart and Winston, New York.
- March, J. G., Shapira, Z., *Managerial Perspectives on Risk and Risk Taking*, *Management Science*, 1987, Vol. 33, pp.1404-1418.
- Martinov, N., și Roebuck, P., *The Assessment and Integration of Materiality and Inherent Risk: An Analysis of Major Firms' Audit Practices.*, *International Journal of Auditing*, 1998, Vol. 2 (2), pp. 103-126.
- Sitkin, S. B., Weingart, L. R., *Determinants of Risky Decision-Making Behaviour: A Test of the Mediating Role of Risk Perceptions and Propensity*, *Academy of Management Journal*, 1995, Vol. 38, pp. 1573-1592.
- Slovic, P., *Information Processing, Situation Specificity, and the Generality of Risk-Taking Behavior*, *Journal of Personality and Social Psychology*, 1972, Vol. 22, pp. 128-134.
- Tversky, A., Kahneman, D., *Loss Aversion in Riskless Choice: A Reference-Dependent Model*, *Quarterly Journal of Economics*, 1991, Vol. 106, pp. 1039-1061.
- Weber, E.U., Blais, A. R., Betz, N.E., *A Domain-specific Risk-attitude Scale: Measuring Risk Perceptions and Risk Behaviours*, *Journal of Behavioural Decision Making*, 2002, Vol. 15, pp.263-290.
- IFAC, *Reglementări Internaționale de Audit, Asigurare și Etică. Audit Financiar 2009*, coeditare CAFR - editura Irecson, București, 2009.

Proiectarea și realizarea unui sistem informatic pentru auditul public intern

Adrian VINTILESCU BELCIUG*, Daniela CREȚU**, Carmen GEGEA*** & Valentin MAVRODIN****

Abstract

Designing and Achievement of a Software for Public Internal Audit Use

Designing an integrated information system of risk management and effective deployment of public internal audit would allow auditors to carry out a variety of activities being assisted during their mission. Given the Law no 672/2002 on public internal audit and it's implementing rules this article will present a specific software for public sector of internal audit.

Although there are other computer applications (such as Pentana or Autoaudit) this program is designed to fold on the Romanian legislation in the matter. The application includes modules for collecting data on the organization (name, type, auditors), the audit mission (objectives, auditable objects), carrying out specific risk assessment and planning and implementing appropriate controls testing. Designing such a system has required a design object that was made using UML, followed by a Microsoft Access implementation. This program represents a tool for public internal auditor, but, at the same time, it offers the possibility of elaborating studies on the national issued databases with the immediate purpose of increasing the public internal audit ability to create added value.

Key words: *public internal audit, UML modeling, computer-assisted audit techniques*

Cuvinte cheie: *audit public intern, modelare UML, tehnici de audit asistate de calculator*

Introducere

Având în vedere premisele și concluziile studiului „Cuantificarea performanței auditului intern în cadrul instituțiilor publice”, prezentat în numărul 3/2010 al revistei „**Audit Financiar**”, precum și necesitatea unei standardizări în același domeniu, vom continua demersul de identificare a unei posibile căi de creștere a calității și performanțelor misiunilor de audit, prin proiectarea unui sistem informatic integrat.

În cadrul dezvoltării sistemelor și aplicațiilor informatice în general, dar și în cazul particular de proiectare a unui software specific auditului intern se pot utiliza metodele de proiectare obiectuală.

Începutul anilor '90 este momentul apariției metodelor de proiectare orientate obiect, dintre care amintim:

- OMT (*Object Modeling Technique*) - James Rumbaugh
- OOD (*Object Oriented Design*) - Greedy Booch
- OOSE (*Object-Oriented Software Engineering*) - Ivar Jacobson

Caracteristicile metodelor orientate obiect constau atât în faptul că sistemul informatic este gândit ca un ansamblu de obiecte care se organizează și cooperează între ele, dar și în *abordarea simultană a datelor și prelucrărilor* (în comparație cu metodele generațiilor precedente, precum metoda Merise, spre exemplu).

Standardizarea acestor metode a condus la un cadru de stabilitate prin utilizarea limbajului UML, care introduce un set de diagrame pentru descrierea unui sis-

* Ec. drd. ing., auditor intern - Direcția Generală a Finanțelor Publice Buzău, ASE București, e-mail: vintilescu_adrian@yahoo.com

** Ec. drd., inspector - Direcția Generală a Finanțelor Publice Buzău, ASE București, e-mail: daniela_cretu7@yahoo.com

*** Ec. drd., economist - Ministerul Finanțelor Publice, ASE București, e-mail: carmengeg@gmail.com

**** Ec. drd., economist - Ministerul Finanțelor Publice, ASE București, e-mail: valentin.mavrodin@mfinante.ro

tem informatic (diagrama cazurilor de utilizare, diagrama de clase, diagrama de activități, diagrama de stări, diagrama de colaborare, diagrama de secvențe, diagrama de component, diagrama de amplasare).

Particularizând cadrul general al proiectării pentru cel al unui sistem informatic specific auditului intern, identificăm o suită de activități de bază în programare, precum: definirea cerințelor, analiza, proiectarea, implementarea și testarea.

Definirea cerințelor este etapa care se concentrează pe identificarea cerințelor funcționale și nefuncționale ale sistemului, furnizând imaginea externă percepută de utilizatorii săi.

Rezultatul acestei activități este un *model al cazurilor de utilizare* ce are rolul de a reprezenta într-o formă grafică detaliată funcționalitățile viitorului sistem.

Care sunt de fapt cerințele auditorilor interni cu privire la sistemul informatic?

Auditorii interni sunt puși în situația de a lua decizii rapide în ceea ce privește analiza riscurilor și trebuie să întocmească documente numeroase. Având în vedere specificul auditului intern în instituțiile publice românești, putem considera că principalele cerințe ale unui sistem informatic ar fi sistematizarea lucrărilor de audit, gestionarea informației în baze de date și utilizarea unor instrumente de audit care să permită eficientizarea misiunilor. Pe cale de consecință, principalul obiectiv constă în asistarea deciziei auditorului în procesul de analiză a riscului și intervenție la fața locului.

Analiza urmărește obținerea unui model al problemei concretizat într-o *diagramă a claselor de obiecte*, la care sunt asociate *diagramele de activități și de secvențe*, recunoscute și sub numele de diagrame de comportament.

Procesele specifice, relațiile de cauzalitate, entitățile, relațiile auditului intern sunt parte din această etapă a proiectării sistemului informatic. De aceea, riscurile, obiectele auditabile, obiectivele, auditorii și alte procese constituie obiecte care trebuie integrate în sistemul informatic.

Proiectarea presupune extinderea și adaptarea tehnică a rezultatelor analizei în vederea unei implementări adecvate.

Astfel, diagrama claselor - realizată la un nivel conceptual, în faza precedentă, se adaptează și detaliază corespunzător nevoilor implementării, devenind o diagramă a claselor de obiecte mult mai complexă, proprie etapei de proiectare. La acest nivel, *diagramele de stare și colaborări* pot constitui surse importante, ce conferă detalii importante claselor de obiecte.

Implementarea implică transpunerea conținutului diagramelor și specificațiilor de proiectare în forma specifică limbajului de programare utilizat.

Testarea este activitatea ce își propune identificarea și corectarea erorilor de programare și, totodată, stabilește măsura în care sistemul răspunde cerințelor funcționale și nefuncționale definite în prima etapă.

Metodologia de cercetare

În vederea proiectării unui software specific auditului public a fost utilizată tehnologia UML¹ pentru fluxuri de audit specifice unei entități publice. Menționăm că nu este vorba de o instituție anume, programul fiind destinat aplicării Legii nr. 672/2002 în general.

De aceea, vor fi formulate cerințele sistemului informatic printr-o prelucrare a legii menționate, modelarea realizându-se urmând pașii descriși mai sus.

Modelarea obiectuală cuprinsă în metodologia de cercetare, dar și conceperea unui astfel de sistem au urmat pașii descriși în manualele de proiectare a sistemelor informatice specializate².

Evident, modelarea și conceperea unui astfel de sistem poate fi privită în mai multe moduri și poate fi schimbată și îmbunătățită. Prezentul studiu prezintă însă un model, care, ca toate modelele, este, bineînțeles, fals, dar utilizabil (George Box).

Vom considera că auditorii interni care fac parte din compartimentul specific efectuează misiuni de audit planificate sau ad-hoc, cu obiective clar precizate.

După stabilirea obiectivelor la începutul misiunii, auditorul va desfășura, într-o primă etapă, o analiză a activității auditate prin realizarea unor acțiuni de documentare asupra riscurilor majore, finalitatea etapei concretizându-se în notificarea și ordinul de serviciu care declanșează procesul de audit propriu-zis.

¹ <http://www.uml.org/>

² Roșca, I., Zaharie, D., *Proiectarea obiectuală a sistemelor informatice*, Ed. Dual Tech, 2002, Arlow, J., Neustadt, I., *UML and the Unified Process – Practical object-oriented analysis and design*, Addison Wesley, 2002.

În această etapă sunt efectuate aprecieri preliminare cu privire la controlul intern și la bugetul de timp al misiunii.

Evaluarea riscurilor este o activitate esențială în cadrul oricărei misiuni de audit, indiferent de obiectivul său și cuprinde lista centralizatoare a obiectelor auditabile, identificarea riscurilor, stabilirea nivelurilor de risc, clasarea riscurilor, tabelul cu puncte tari și puncte slabe.

Finalitatea etapei o reprezintă tematica în detaliu și programul intervenției la fața locului. Ulterior analizei riscurilor, auditorul va efectua testări specifice și se vor întocmi fișe de identificare a problemelor.

Diagrama cazurilor de utilizare prezentată în figura 1 descrie, într-o formă grafică, funcționalitățile sistemului, proiectarea având la bază dialogul dintre utilizatorii sistemului și proiectant.

Diagrama se individualizează prin reprezentarea a două categorii de entități, *actorii* și *cazurile de uti-*

lizare, cât și a relațiilor dintre acestea.

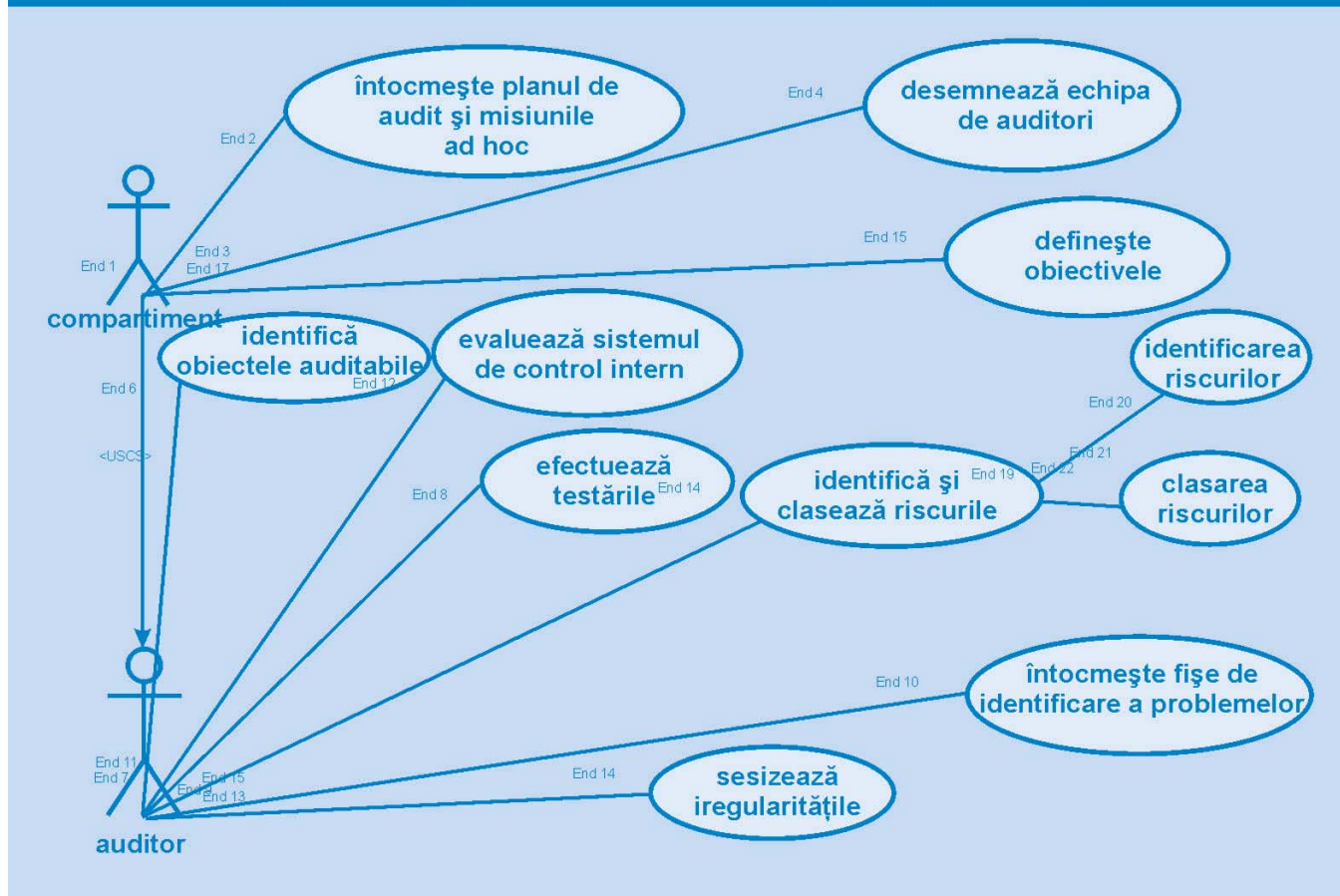
Actorii sunt rolurile jucate de diverse persoane care interacționează cu sistemul informatic aflat în dezvoltare, ei regăsindu-se în poziția de a introduce date în sistem, de a le consulta, interoga, actualiza.

În toate situațiile, inițiativa va aparține actorului și nu sistemului. Identificarea cazurilor de utilizare se face în corelație cu actorii, mulțimea cazurilor de utilizare reprezentând mai curând ceea *ce* sistemul trebuie să facă și nu *cum*. Vom considera doi actori, respectiv șeful de compartiment și auditorii.

Un **caz de utilizare** reprezintă, în fapt, un model de comportament al sistemului ca urmare a dialogului cu un actor, descris printr-o secvență de tranzații ce au loc în sistem. În acest sens, cazurile de utilizare se disting prin câteva caracteristici generale:

- sunt unități de sine stătătoare, bine delimitate (începutul și sfârșitul unui caz de utilizare sunt cuprinse în acesta);

Figura 1 - Diagrama cazurilor de utilizare (proiecția autorilor)

- este necesar ca ele să fie inițiate de un actor și finalizarea lor să fie “văzută” de un actor;

trebuie să îndeplinească anumite scopuri de logică a problemei (dacă nu se poate găsi un astfel de obiectiv, atunci cazul de utilizare trebuie regândit);

realizarea cazului trebuie să ofere sistemului o stare stabilă (nu poate fi îndeplinit doar pe jumătate).

Ca o concluzie a elementelor prezentate, o diagramă a cazurilor de utilizare este proiectată prin studierea actorilor și determinarea operațiilor pe care ei le vor putea realiza cu sistemul, ea reprezentând în fapt “adevăratul dirijor” al întregului proces de dezvoltare.

Pentru a oferi un element concret vom descrie în continuare un caz de utilizare, reprezentat de identificarea obiectelor auditabile. Acest caz de utilizare este:

Actorul implicat: Auditorul

Scopul: Lista centralizatoare a obiectelor auditabile care constituie suportul analizei riscurilor (document

formalizat, care va fi întocmit de către auditor, supervizat și îndosariat).

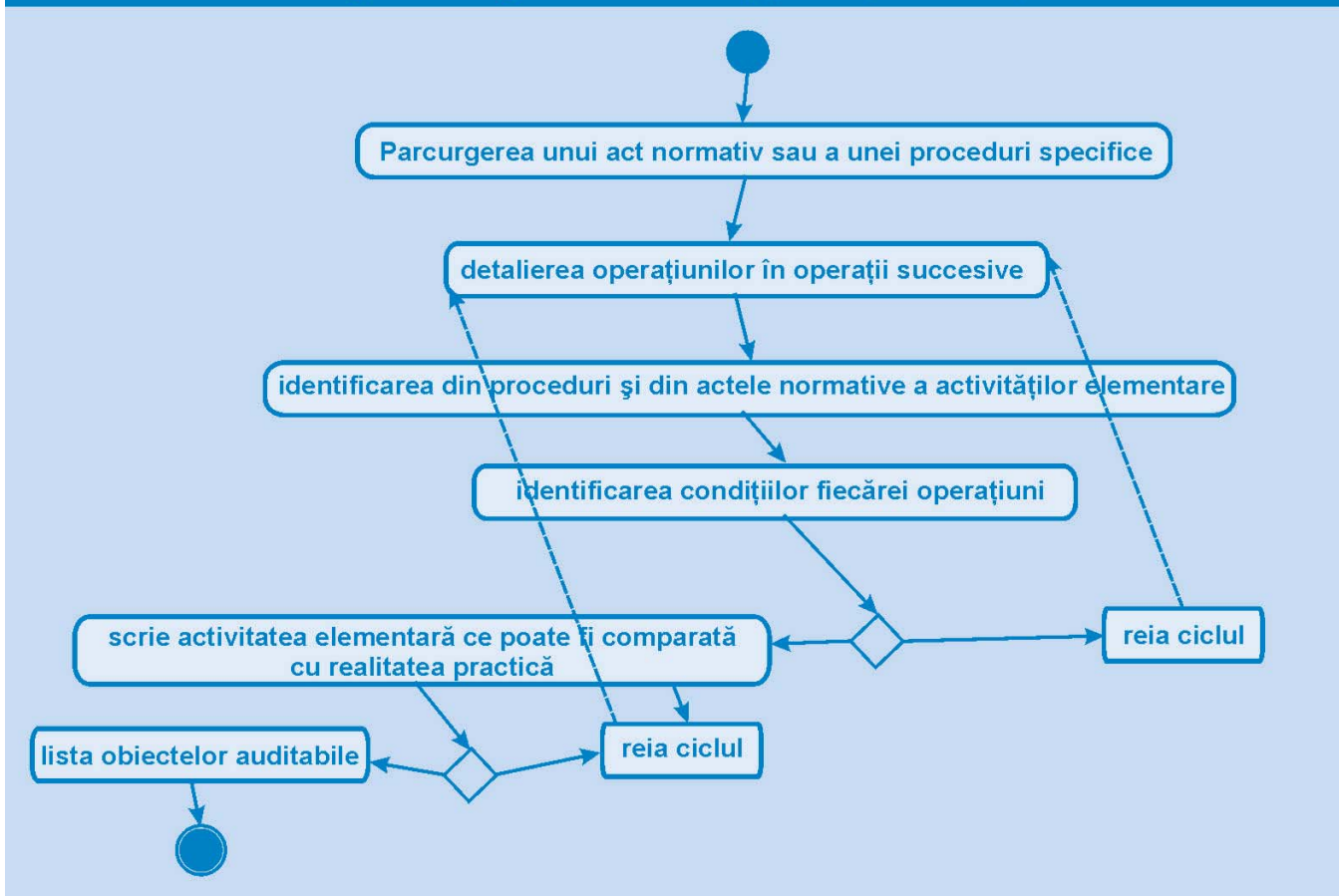
Operațiuni derulate:

- ❖ detalierea fiecărei activități în operații succesive descriind procesul de la realizarea unei activități până la înregistrarea ei (circuitul auditului);
- ❖ definirea condițiilor care trebuie îndeplinite din punct de vedere al controalelor specifice și al riscurilor aferente (ce trebuie să fie evitate);
- ❖ determinarea modalităților de funcționare necesare pentru ca entitatea să atingă obiectivul și să elimine riscul

Leșiri: lista centralizatoare a obiectelor auditabile.

Diagrama de activități prezentată în figura 2 exemplificativă pentru un caz de utilizare, permite reprezentarea derulării acțiunilor și proceselor, detaliind și precizând descrierea textuală a acestora. În figura 2 este prezentată diagrama de activitate corespunzătoare identificării obiectelor auditabile.

Figura 2 - Diagrama de activități (proiecția autorilor)

Conform diagramei de mai sus sunt identificate actele normative și, apoi, operațiunile și detalierea fiecărei activități în operații succesive (circuitul auditului). Auditorul trebuie să decidă în cadrul acestei etape dacă activitatea elementară identificată aparține domeniului auditat și dacă caracteristicile pot fi definite teoretic și comparate cu realitatea practică.

Diagrama de secvențe are rolul de a reflecta modul intern de realizare a unui caz de utilizare, ilustrând interacțiunea dintre obiecte din punct de vedere temporal, acestea fiind prezentate la un nivel general, sintetic, fără precizarea argumentelor și a tipului de rezultat returnat. O diagramă de secvențe este formată dintr-un set de mesaje schimbate între diverse obiecte, identificând astfel operațiile ce trebuie să intre în comportamentul fiecăreia dintre clasele de obiecte participante. Diagrama de colaborare este un instrument necesar în stabilirea legăturilor dintre obiecte.

Diagrama claselor de obiecte. Diagrama claselor descrie structura internă a sistemului informatic prin identificarea claselor, a atributelor și operațiilor acestora, cât și a relațiilor dintre clase.

Literatura de specialitate nu definește o “rețetă unică” de elaborare a acestor diagrame, ele fiind dependente de experiența și judecata profesională a proiectantului. O abordare metodică a determinării claselor este aceea de a extrage substantivele esențiale din

documentele de specificație a cerințelor. În acest proces de selecție a substantivelor, experiența practică a marcat și o etapă de filtrare a acelor substantive ce nu vor reprezenta “clase bune”, urmărindu-se astfel eliminarea claselor candidat. Clasele sunt șabloane de creare a obiectelor, astfel încât fiecare obiect este o instanță a unei clase. Obiectele, pentru a fi utile, trebuie să interacționeze între ele și această interacțiune nu este altceva decât instanța legăturii ce se stabilește între clasele din care fac parte.

Modelul relațional corespunzător diagramei claselor de obiecte este reprezentat în figura 4.

Proiectarea

Proiectarea are ca punct de plecare rezultatele analizei, pe care le detaliază corespunzător nevoilor implementării. Astfel, diagrama claselor de obiecte este adaptată și remodelată, punându-se un accent deosebit pe modelarea comportamentului fiecărei clase.

Diagrama de stări servește pentru a reprezenta suita de stări prin care poate trece un element de modelare - fie aceasta obiect sau interacțiune - în cursul existenței sale, ca reacție la evenimentele survenite în exteriorul său. În acest sens, pentru exemplificare, sunt prezentate toate stările prin care se poate trece în cadrul identificării obiectelor auditabile.

Figura 3 - Diagrama de secvențe (proiecția autorilor)

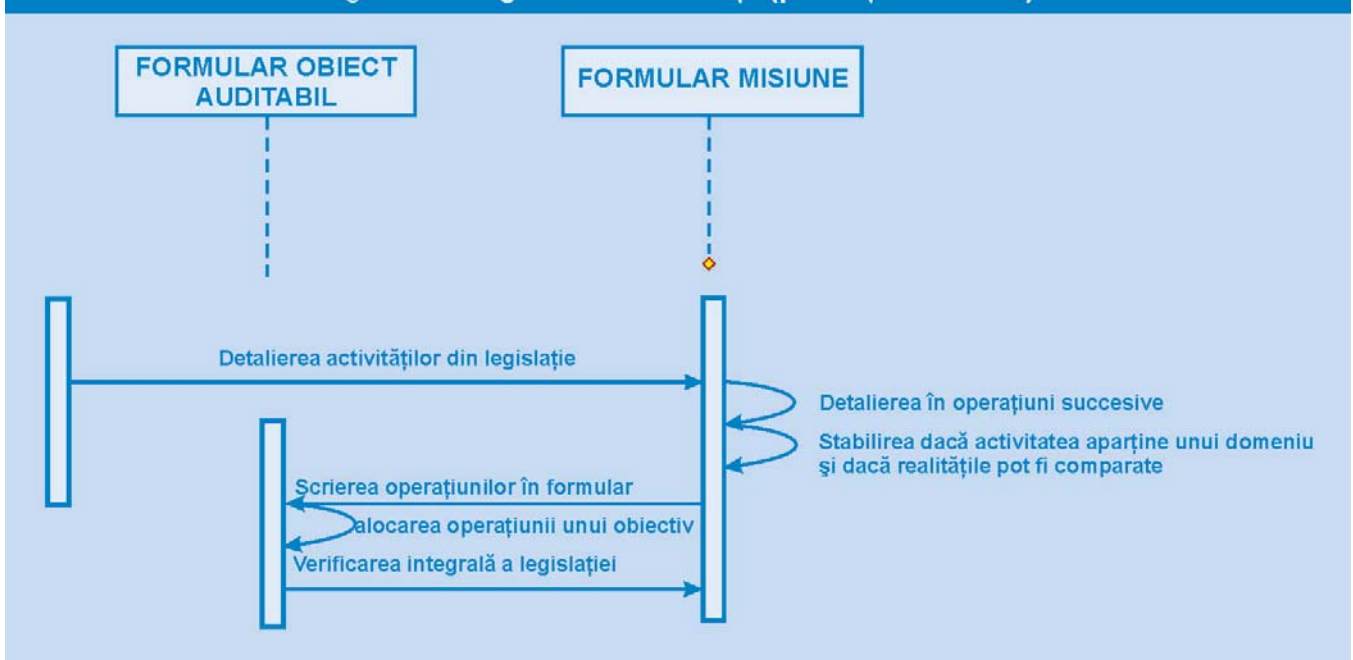
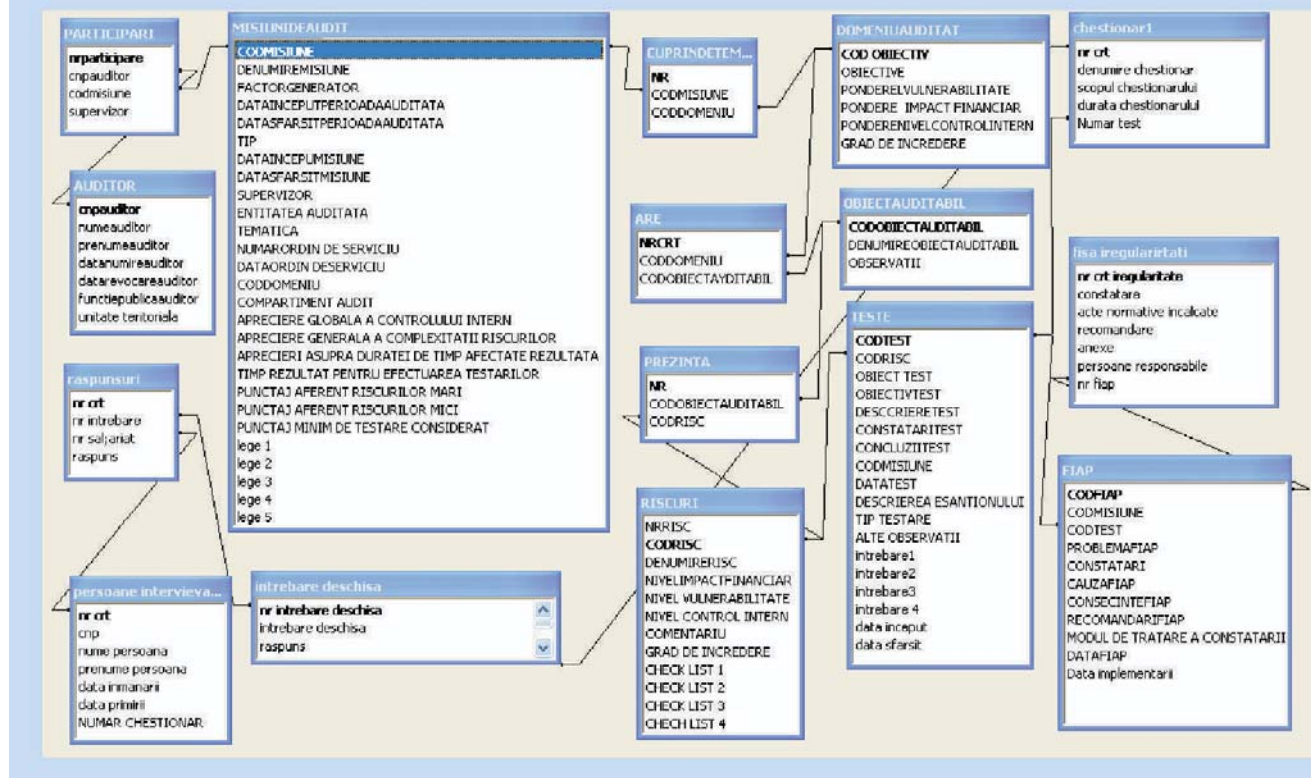

Figura 4 - Diagrama claselor de obiecte (proiecția autorilor)

Implementarea practică a sistemului utilizând Microsoft Access

Interfața aplicației este dată de un meniu principal, care își propune să urmărească etapele importante ale unei misiuni de audit și care permit utilizatorului să-și exprime cu ușurință opțiunile: introducerea datelor, listarea unor documente specifice misiunii de audit, efectuarea unor analize care au la bază riscurile sau sinteze aferente misiunilor de audit efectuate.

Trebuie menționat că acest program se dorește în primul rând un instrument al auditorului public intern care să îi permită efectuarea cu ușurință a proceselor specifice de audit. Îmbunătățirea acestuia trebuie să fie continuă și să țină seama de modificările legislative, dar și de alte cerințe specifice.

Este, practic, un mod de gândire al informatizării compartimentelor de audit public intern.

În acest sens upgradarea programului (de exemplu, implementarea recomandărilor sau cuantificarea plus-valorii aduse de misiunile de audit) poate fi oricând posibilă.

Referitor la prezentarea formularelor precizăm că sistemul se deschide cu un panou central, care cuprinde principalele facilități (figura 5).

Întocmirea programului de audit va fi inclus în panoul de deschidere inițial și va facilita accesarea unui fișier Microsoft Project care va asigura abordarea ca proiect a misiunii de audit în vederea întocmirii programului de audit.

Un al doilea pas este definirea resurselor umane care sunt cuprinse în formularul auditor (figura 6).

În cadrul formularului misiune de audit sunt introduse datele referitoare la misiune, dar și la colectarea și prelucrarea informațiilor. În această etapă auditorii solicită și colectează informații cu caracter general despre entitatea/structura auditată, precum:³

3 Legea nr. 672 / 2002 privind auditul public intern, publicată în Monitorul Oficial nr. 953 din 24 decembrie 2002, OMFP nr. 38/2003 pentru aprobarea Normelor generale privind exercitarea auditului public intern, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 130 și nr. 130 bis/2003

Figura 5 - Formular de deschidere (proiecția autorilor)

ANALIZA SI INSTRUMENTAREA RISCURILOR IN CADRUL MISIUNILOR DE AUDIT PUBLIC INTERN
PRIN NORMA SI RATA UNEI SIPE ECHIBRANU
MOTTO "Toate modelele sunt false numai ca unele sunt utilizabile"

Misiune de audit:

INTRODUCERE DATE	LISTARE	RISCURI	MISIUNI	SINTEZE
auditor	TEMATIC	RISKMA	TESTELEMISIUNII	REGISTRURISCURI
misiune de audit	OBIECTIVELEMISI	RISKMI	FIAPURILEMISIUNII	GHIDTESTARI
domeniuauditat	LISTCENTRALIZ	RISKMICI	IREGULARITATILE MISIUNII	SINTEZA1
OBAUDIT	IDENTIFRISC	RISCURICONSIDERATE	REZUMAT	SINTEZA2y
riscuri	STABNIVELRISC	RISCURIECLUSE	LISTEVERIFICA	
teste	CLASRISC	111 333 444		
fiap	TABELPCTTARISLAB			
FISAIREGULAR	TEMATICINDETAL			
Programul de audit intern	PROGRINTERV			

Figura 6 - Planificarea misiunii utilizând Microsoft Project* (proiecția autorilor)

Task Name	Duration	Start	Finish	Pre
Tiparirea si procesarea Ordinului de serviciu	1 hr	Mon 31/03/08	Mon 31/03/08	
Tiparirea si procesarea Declaratiei de independenta	1 hr	Mon 31/03/08	Mon 31/03/08	1
Pregatirea si transmiterea Notificarii privind declansarea	1 hr	Mon 31/03/08	Mon 31/03/08	2
Colectarea si prelucrarea informatiilor	40 hrs	Mon 31/03/08	Mon 07/04/08	3
Intocmirea Listelor centralizatoare a obiectelor auditabile	6 hrs	Mon 07/04/08	Tue 08/04/08	4
Elaborarea Tabelului puncte tari si puncte slabe	8 hrs	Tue 08/04/08	Wed 09/04/08	5
Intocmirea Programului de audit intern	6 hrs	Wed 09/04/08	Wed 09/04/08	6
Intocmirea Programului preliminar al interventiei la fata loc	8 hrs	Wed 09/04/08	Thu 10/04/08	7
Planificarea si organizarea Sedintei de deschidere	4 hrs	Thu 10/04/08	Fri 11/04/08	8
Redactarea Minutei sedintei de deschidere Obtinerea nu	4 hrs	Fri 11/04/08	Fri 11/04/08	9
Efectuarea testarilor, detaliate Programul interventiei la f	168 hrs	Fri 11/04/08	Mon 12/05/08	10
Discutarea constatarilor cu seful de serviciu	2 hrs	Mon 12/05/08	Tue 13/05/08	11
Colectarea dovezilor	14 hrs	Tue 13/05/08	Wed 14/05/08	12
Revizuirea documentelor de lucru din punct de vedere a	2 hrs	Wed 14/05/08	Thu 15/05/08	13
Planificarea si organizarea Sedintei de inchidere	2 hrs	Thu 15/05/08	Thu 15/05/08	14
Concluzii	2 hrs	Thu 15/05/08	Thu 15/05/08	15
Redactarea proiectului de Raport de audit intern	6 hrs	Thu 15/05/08	Fri 16/05/08	16
Revizuirea proiectului de Raport de audit intern	3 hrs	Fri 16/05/08	Fri 16/05/08	17
Obtinerea aprobarii proiectului de Raport de audit intern	3 hrs	Fri 16/05/08	Mon 19/05/08	18
Finalizarea Raportului de audit intern	3 hrs	Mon 19/05/08	Mon 19/05/08	19
Obtinerea Raportului de audit intern aprobat de conduce	6 hrs	Mon 19/05/08	Tue 20/05/08	20
Urmarirea Recomandarilor	2 hrs	Tue 20/05/08	Tue 20/05/08	21

* <http://www.microsoft.com/Project/>

- a) analiza structurii/entității auditate și activității sale (organigramă, regulamente de funcționare, fișe ale posturilor, circuitul documentelor);
- b) analiza cadrului normativ ce reglementează activitatea entității/structurii auditate;
- c) analiza factorilor susceptibili de a împiedica buna desfășurare a misiunii de audit public intern;
- d) analiza rezultatelor controalelor precedente;
- e) analiza informațiilor externe referitoare la entitatea/structura auditată.

Astfel, datele introduse în formular vor face referire la aceste aspecte precum: denumirea misiunii de audit, perioada de desfășurare, perioada auditată, tipul misiunii, etc. În acest formular se atribuie misiunii de audit și auditorii care vor efectua misiunea, dar și supervisorul.

Sunt enumerate legile și procedurile care au stat la baza desfășurării misiunii de audit și de unde vor fi extrase obiectivele, obiectele auditabile și riscurile. Va fi formulată și o concluzie preliminară, care va implica un anumit număr de zile de testare și un punctaj aferent riscurilor. Structurarea misiunilor de audit la nivel național va putea aduce prin analizele statistice ulterioare informații relevante și analize efectuate asupra

obiectivelor obiectelor și riscurilor luate în considerare la un nivel global (standardizări) (figura 7).

Al treilea formular cuprinde obiectivele care sunt atribuite fiecărei misiuni de audit din faza programării inițiale. Tot în acest formular sunt analizate vulnerabilitatea, controlul intern și latura cantitativă.

S-a considerat că vulnerabilitatea se exprimă pe trei nivele.

Aprecierea controlului intern se face pe baza unei analize a calității controlului intern al entității, pe trei nivele: control intern corespunzător, control intern insuficient, control intern cu lipsuri grave.

De asemenea, pentru aprecierea cantitativă s-au luat în considerare următoarele alternative: un impact financiar slab - nivel 1; un impact financiar potrivit - nivel 2; un impact financiar puternic - nivel 3.

Se atribuie valori numerice pentru fiecare criteriu, astfel încât suma ponderilor celor trei criterii este egală cu 1.

În urma completării și acestor formulare se pot lista rapoartele, precum notificarea, ordinul de serviciu, declarația de independență, ședințele de închidere și deschidere întocmite prin preluări corespunzătoare din bazele de date (figura 8).

Figura 7 - Formular date generale misiune (proiecția autorilor)

DATE GENERALE DESPRE MISIUNEA DE AUDIT	
CODMISIUNE	
DENUMIREMISIUNE	EFICIENȚA IMPLEMENTĂRII SISTEMULUI INFORMATIC DE ADMINISTRARE A COLECTĂRII LA
FACTORGENERATOR	
DATA ÎNCEPUT PERIOADA AUDIT	01/01/2006
DATA SFÂRȘIT PERIOADA AUDIT	16/10/2006
TIP	PERFORMANȚA
DATA ÎNCEPUT MISIUNE	16/10/2006
DATA SFÂRȘIT MISIUNE	20/10/2006
SUPERVIZOR	3
ENTITATEA AUDITATĂ	ADMINISTRAȚIA FINANTELOR PUBLICE A T
TEMATICA	IMPLEMENTAREA SISTEMELOR INFORMATICE ÎN CADRUL A
NUMĂR ORDIN DE SERVICIU	100
DATA ORDIN DE SERVICIU	16/10/2006
DATE DESPRE UNITATEA GENERALĂ CARE EFECTUEAZĂ AUDITUL	
COMPARTIMENT AUDIT	DGFP BUZĂU
PUNCTAJE CE SE VOR CONSIDERA ÎN CADRUL MISIUNII LA CLASAREA RISCURILOR	
PUNCTAJ AFERENT RISCURILOR MARI	2.3
PUNCTAJ AFERENT RISCURILOR MICI	1.3
PUNCTAJ MINIM DE TESTARE CONSIDERAT	1.3
lege 1:	
lege 2:	
lege 3:	

DATE DESPRE ATRIBUIREA MISIUNII DE AUDIT	
cnpauditor	1
codmisiune	0
supervizor	
Record:	1

APRECIERI GENERALE INITIALE ALE AUDITORILOR	
APRECIERE GLOBALĂ A CONTROLULUI INTERN:	EFICIENT , CHIAR ÎN LIPSA INFORMATIZĂRII
APRECIERE GENERALĂ A COMPLEXITĂȚII RISCURILOR:	IMPACT MAJOR , PROBABILITATE MARE
APRECIERI ASUPRA DURATEI DE TIMP AFECTATE REZULTATA DIN PROGRAM:	PERIOADA ALOCĂȚA TESTELOR E MICA
TIMP REZULTAT PENTRU EFECTUAREA TESTĂRIILOR:	3 ZILE

Al patrulea formular cuprinde obiectele auditabile. Obiectul auditabil reprezintă activitatea elementară a domeniului auditat, ale cărei caracteristici pot fi definite teoretic și comparate cu realitatea practică. În formularul prezentat mai jos se înscriu din actele normative obiectele auditabile identificate, care sunt atribuite

fiecărui obiectiv (introducându-se și anumite observații care cuprind actul normativ și modul în care au fost preluate).

În urma interogării SQL se poate întocmi lista centralizatoare a obiectelor auditabile din submeniul listări (figura 9).

Figura 8 - Formular obiective (proiecția autorilor)

Figura 9 - Formular obiecte auditabile (proiecția autorilor)

Detaliem pentru exemplificare interogarea SQL pentru lista centralizatoare a obiectelor auditabile: *select distinct [obiecte, riscuri teste program act].nr crt, [obiecte, riscuri teste program act].obiective, [obiecte, riscuri teste program act].denumireobiectauditabil, [obiecte, riscuri teste program act].observatii from [obiecte, riscuri teste program act];*

Al cincilea formular privește riscurile. Riscul reprezintă orice eveniment, acțiune, situație sau comportament cu impact nefavorabil asupra capacității entității publice de a realiza obiectivele. Putem deci vorbi de riscuri aferente obiectelor.

Analiza riscurilor reprezintă o etapă majoră în procesul de audit public intern, care are drept scop următoarele⁴:

- a) să identifice pericolele din entitatea/structura auditată;
- b) să evalueze dinamica mediului de control intern al entității/structurii auditate și să identifice dacă controalele interne sau procedurile entității/structurii auditate pot preveni, elimina sau minimiza pericolele;
- c) să asigure, printr-o abordare științifică, identificarea, prioritizarea și selectarea obiectelor/activităților/operațiunilor de auditat.

Măsurarea riscurilor depinde de probabilitatea de apariție a riscului și de gravitatea consecințelor evenimentului. Pentru realizarea măsurării riscurilor se utilizează drept instrumente de măsurare criteriile de apreciere.

Criteriile utilizate pentru măsurarea probabilității de apariție a riscului sunt cele expuse la obiectivele misiunii respectiv aprecierea vulnerabilității entității, aprecierea controlului intern și nivelul impactului financiar

Pe scurt, procedura urmată în cadrul analizei riscurilor este următoarea :

1. Din activitatea desfășurată în timpul colectării și prelucrării informațiilor, se pregătește o listă centralizatoare a obiectelor auditabile;
2. Se analizează amenințările (riscurile) asociate acestor operațiuni/activități;
3. Se stabilesc criteriile de analiză a riscurilor;

4. Se stabilește ponderea fiecărui criteriu de analiză a riscului;
5. Se stabilește nivelul riscurilor pentru fiecare criteriu de analiză utilizat;
6. Se stabilește punctajul total al criteriului de analiză utilizat;
7. Sunt clasificate riscurile pe baza punctajelor totale obținute;
8. Sunt ierarhizate operațiunile/activitățile ce urmează a fi auditate, respectiv se elaborează tabelul puncte tari și puncte slabe; și constatările făcute către supervisor.

În formularul din figura 10 este definit nivelul impactului riscului, apreciat prin gravitatea consecințelor și durata acestora. Fiecare risc identificat de auditor este alocat unui obiect auditabil, definindu-se și nivelul impactului fiecărui risc. De asemenea, în vederea întocmirii listelor de verificare sunt introduse și cerințele ce vor fi cuprinse în acestea, și gradul de încredere al auditorului. În urma introducerii riscurilor toate etapele din procedura de mai sus sunt efectuate automat de către sistem prin rapoartele rezultate. Pot fi verificate separat riscurile mari, mijlocii și mici, riscurile excluse și se pot face simulări în funcție de pragul de la inițierea misiunii (expunem mai jos, cu caracter de exemplu, interogările sql cu privire la stabilirea nivelului riscurilor și la alegerea riscurilor mari).

În primul rând, în urma datelor introduse se pot întocmi toate documentele specifice analizei riscurilor, respectiv identificarea riscurilor, clasarea riscurilor, tabelul cu puncte tari puncte slabe introducând diverse valori de la care sunt considerate riscurile mari și mijlocii.

Analiza compunerii riscurilor poate fi deschisă de la butonul corespunzător.

Interogarea SQL pentru stabilirea nivelului riscului se poate scrie :

```
select domeniuauditat.[cod obiectiv], obiectauditabil.codobiectauditabil, riscuri.codrisc, domeniuauditat.obiective, obiectauditabil.denumireobiectauditabil, riscuri.denumirerisc, domeniuauditat.ponderelvulnerabilitate, domeniuauditat.[pondere impact financiar], domeniuauditat.ponderenivelcontrolintern, ris-
```

⁴ Legea nr. 672 / 2002 privind auditul public intern, publicată în Monitorul Oficial nr. 953 din 24 decembrie 2002, OMFP nr. 38/2003 pentru aprobarea Normelor generale privind exercitarea auditului public intern, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 130 și nr. 130 bis/2003

alegere, semantice sau cu răspunsuri ierarhizate.

- c) Întrebările de control au rolul de a verifica dacă răspunsurile la celelalte întrebări au fost corecte sau nu, dacă sunt suficient de bine fundamentate, dacă nu sunt date în urma unei informații insuficiente etc.

De aceea, am considerat util ca la deschiderea fișierului de test să se deschidă un alt formular care să cuprindă chestionare. În primul rând, este definit chestionarul aferent testului, scopul și durata acestuia.

Urmează întrebările care vor fi adresate și răspunsurile salariaților.

Figura 11 - Formulare testări (proiecția autorilor)

TESTE EFECTUATE IN CADRUL MISIUNII DE AUDIT

data inceput: data sfarsit:

CODTEST: CODMISIUNE: CODMISIUNE:

CODRISC: CODRISCI: DATATEST:

OBIECT TEST:

OBIECTIVTEST:

DESCRIERETEST:

CONSTATARITEST:

CONCLUZITEST:

DESCRIEREA ESANTIONULUI:

TIP TESTARE:

CHESTIONARE
CONTROL INTERN
TESTE

FORMULAR   ANALIZE

intrebare deschisa

nr intrebare deschisa: numar chestionar:

se solicita date: referitoare la relatii: cu privire la cunostintele: obtinerea de date interlocaune:

varianta raspuns 1	notare1	varianta raspuns2	notare2
DA	1	NU	5
varianta raspuns 3	notare 3	varianta raspuns 4	notare 4
NU STIU	3		0

raspuns:

raspunsuri

nr cit:	____	bazate pe:	tip intrebare:	____
nr intrebare:	____	cunostinte:	credeti ca ...	1
nr salariat:	____	cadru temporal:	acum 1 an cum	2
raspuns:	____	sentimente:	va plac deciziile	3
		simturi:	ce ati vazut	4
		notiuni elementare care este activitate:	bazate pe comport ulterior au fost	5
				6
			persoana:	____

Record: of 3

Figura 12 - Formulare constatări (proiecția autorilor)

FISA DE IDENTIFICARE A PROBLEMELOR			
CODFIAP	0	CODMISIUNE	
CODMISIUNE	4	CODTEST	
CODTEST	8	DATAFIAP:	06/05/2006
PROBLEMAFIAP	IN PERIODA AUDITATA NU A EXISTAT O INTERPRETARE UNITARA ASUPRA INDICATORILOR		
CONSTATARI:	S-AU CONSTATAT NECONCORDANTE CU PRIVIRE LA NUMARUL DE INSPECTII EFECTUATE DATORITA FAPTULUI CA SURSA DE DATE A CONSTAT IN EVIDENTA INFORMATIZATA (PROGRAMUL INSPECTOR) PENTRU PERSOANELE JURIDICE SI A UNEI EVIDENTE MANUALE PENTRU PERSOANELE FIZICE		
CAUZAFIAP	INEXISTENTA UNOR PROCEDURI CARE SA AIBA PRECIZARI FARA ECHIVOC CU PRIVIRE LA INTERPRETAREA DATELOR CE TREBUIE PRELUATE IN SITUATII		
CONSECINTEFIAP	MODIFICARI ALE INDICATORILOR DE PERFORMANTA		
RECOMANDARI FIAP	UTILIZAREA CORECTA A SURSELOR DE DATE DIFERITE IMPLEMENTAREA DE PROCEDURI DETALIATE SI FORMALIZATE CARE SA DUCA LA INTERPRETAREA UNITARA A DATELOR DIN SITUATII		
MODUL DE TRATARE A CONSTATARII:	INCLUSA IN RAPORTUL DE AUDIT FINAL		
Data implementarii:			

FISA DE CONSTATARE A IREGULARITATILOR			
nr crt iregularitate		nr fiap:	0
constatare:			
acte normative incalcate:			
recomandare:			
anexe:			
persoane responsabile:			

Fișa de identificare și analiza problemelor (FIAP) - se întocmește pentru fiecare disfuncționalitate/iregularitate constatată. Acest formular este legat de formularul test. În cadrul acestuia sunt prezentate problemele, constatările, cauzele și consecințele, precum și recomandările pentru rezolvare (figura 12).

Formularul de constatare și raportare a iregularităților (FCRI) - se întocmește în cazul în care auditorii interni constată în cadrul FIAP abateri de la regulile procedurale și metodologice, respectiv de la prevederile legale, aplicabile structurii/activității/operațiunii auditate și care ar putea produce prejudicii pe seama fondurilor publice și conține constatarea, actele normative încălcate, recomandare, anexe și persoane responsabile.

Concluzii

Fără a avea pretenția exhaustivității, prin intermediul acestei aplicații se oferă o soluție de rezolvare a unor probleme strict legate de auditul public intern, care va permite eficientizarea unei misiuni de audit, în termeni de timp și de cost. Abordarea, într-un mod structurat, a misiunilor de audit prin utilizarea unui pachet software poate oferi în primul rând un mod unitar de tratare a riscurilor și testărilor, ceea ce, la nivel global, ar putea conduce la creșterea calității auditului public din România.

În acest sens inițierea unui colectiv cu atribuții directe în implementarea efectivă a unui astfel de software poate duce la o nouă etapă în evoluția auditului public românesc, printr-o abordare integrată.

Denumire entitate publică	Denumirea misiunii	Perioada auditată	Domeniu	Obiective considerate	Obiecte auditabile	Riscuri considerate

Soluția prezentată în acest articol este implementată în Microsoft Access și este utilizată ca instrument ajutător (tools) în cadrul unor misiuni de audit public intern.

Este vorba însă de latura utilizării acestui proiect software ca instrument sau unealtă de audit. Cel mai important lucru este însă că implementarea pe scară largă a unui astfel de tip de proiect ar crea posibilitatea ca pe plan național rezultatele misiunilor să fie cuprinse în baze de date care să fie analizate utilizând tehnici statistice, ce pot include data mining sau text mining, precum în tabelul exemplificat de mai sus. Se pot face standardizări, analize și agregări de date, care să ducă inclusiv la învățări din experiența trecută. De aici și o creștere semnificativă a actului de audit public intern și a deciziilor strategice eficiente.

Ceea ce oferă acest articol este, deci, o machetă, un exemplu real, cu ceea ce trebuie să cuprindă un software de audit intern, cum trebuie proiectat și ce consecințe ar putea avea asupra capacității auditului public intern de a crea plusvaloare.

Bibliografie

- Arlow, J., Neustadt, I., *UML and the Unified Process – Practical object-oriented analysis and design*, Addison Wesley, 2002.
- Jacobson, I., *Applying UML in the Unified Process*, Rational Software
- Roșca, I., Zaharie, D., *Proiectarea obiectuală a sistemelor informatice*, Ed. Dual Tech, 2002
- ***, <http://www.uml.org/>
- ***, http://en.wikipedia.org/wiki/Unified_Modeling_Language
- ***, http://en.wikipedia.org/wiki/Rational_Unified_Process
- ***, <http://www.methodsandtools.com/>
- Legea nr. 672 / 2002 privind auditul public intern, publicată în Monitorul Oficial nr. 953 din 24 decembrie 2002
- OMFP nr. 38/2003 pentru aprobarea Normelor generale privind exercitarea auditului public intern, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 130 și nr. 130 bis/2003

Noutăți legislative în reglementarea auditului financiar

După cum cititorii noștri au fost anunțați, în Monitorul Oficial al României, Partea I nr.145/05 martie 2010, a fost publicată Legea nr.26/2010 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.75/1999, privind activitatea de audit financiar.

Legea nr.26/2010 are ca obiect corelarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.75/1999 cu dispozițiile Ordonanței de urgență a Guvernului nr.90/2008 privind auditul situațiilor financiare anuale și al situațiilor financiare anuale consolidate, prin care a fost transpusă Directiva 2006/43/CE privind auditul statutar al conturilor anuale și al conturilor consolidate.

Astfel, CAFR devine „**autoritate competentă**”, în concordanță cu prevederile art.3 din Directiva 2006/43/CE, conform căreia „fiecare stat membru al Uniunii Europene desemnează autorități competente responsabile pen-

tru autorizarea auditorilor financiari și a firmelor de audit”.

De asemenea, Legea nr.26/2010 statuează principiul supravegherii publice a activității CAFR, a auditorilor financiari și firmelor de audit care se realizează prin Consiliul pentru Supravegherea Publică a Activității de Audit Statutar. Modificările aduse de Legea nr.26/ 2010 se referă în principal la: modalitatea de înscriere a stagiului, modalitatea de exercitare a profesiei, atribuirea calității de auditor financiar, înscrierea auditorilor financiari și a firmelor de audit în Registrul Public și instituirea unui Registrului Public Electronic.

Legea în discuție a fost întocmită după consultarea mai multor instituții, organizații neguvernamentale, institute de cercetare și alte organisme implicate, cum ar fi: Ministerul Finanțelor Publice, Banca Națională a României, CNVM, Comisia de Supraveghere a Asigurărilor, CECCAR, re-

prezentanți ai mediului de afaceri și ai mediului academic. La întocmirea Legii nr.26/2010 s-a ținut cont și de evoluția reglementărilor emise de Federația Internațională a Contabililor (IFAC) în domeniul auditului, în special în ceea ce privește controlul calității, educația profesională, standardele internaționale de audit și alte standarde.

În procesul de reformă a sistemului de audit din țara noastră este necesară revizuirea permanentă a reglementărilor CAFR, următoarea etapă constând în modificarea și completarea Regulamentului de organizare și funcționare a Camerei și a normelor proprii în concordanță cu prevederile și termenii Legii nr.26/ 2010, precum și ale Ordonanței de urgență a Guvernului nr.90/2008, aprobată prin Legea nr. 278/2008.

Legea nr.26/2010 poate fi consultată pe site-ul CAFR: www.cafr.ro. [Daniela Ștefănuț, consilier juridic]

Exploatarea oportunităților relațiilor publice în mediul financiar. Relațiile publice și auditul

Laura DINDIRE*

Abstract

The Use of the Public Relations Opportunities in the Financial Environment. Public Relations and Audit

The research made in order to draw up the present communication aims the analysis of the particular dimensions of the public relations in the financial environment, the major echo of the impact awareness of managing the public opinion on the organizations financial efficiency and presents the concrete ways the International Audit Standard 260 Communication with the people in charge of the governance in the company's public information policy might be used. As a functional - integrat concept in the managerial strategy, the public relations are presented from the perspective of the organization's financial efficiency boost. There are also presented concrete solutions and measures based on the foundation and implementation of the most adequate methods and techniques of the public relations process in the running of the company activity, especially in the financial area, which ensure its competitiveness and flexibility in a more and more turbulent business environment, also emphasised by the economic-financial crisis effects.

Key words: *financial public relations; public opinion management; financial objectives promotion; informing the investors, the financial analysts, the financial market regulatory and control authorities*

Cuvinte cheie: *relații publice financiare; gestionarea opiniei publice; promovarea obiectivelor financiare; informarea investitorilor, a analiștilor financiari, a autorităților de reglementare și control al pieței financiare*

Introducere

În această „eră a pieței”, în care centrul de greutate s-a mutat din zona producției spre cea a desfacerii, companiile zbatându-se pentru a găsi noi debușee, noi piețe de desfacere, în care se folosesc tehnici și metode de management, marketing, finanțe etc. tot mai moderne și sofisticate, în care concepte precum responsabilitatea socio-financiară a firmei, dezvoltarea durabilă fac obiectul dezbaterilor, simpozioanelor și congreselor, pentru a putea fi aplicabile eficient, companiile caută neîncetat noi căi prin care să-și desăvârșească o politică profitabilă pe termen scurt, mediu și lung. În acest context, relațiile publice reprezintă liantul dintre companie și mediul în care își desfășoară activitatea, care asigură stabilitatea, înțelegerea reciprocă și favorizează atingerea obiectivelor strategice - financiare ale întreprinderii. Ceea ce este important de reținut este faptul că relațiile publice, spre deosebire de alte activități pe care compania poate hotărî dacă le integrează în strategia proprie de dezvoltare, se desfășoară chiar independent de voința organizației. Alegerea care se poate face, în acest context, este dacă procesul de relații publice va fi gestionat sau dacă va fi lăsat să se desfășoare de la sine. Desigur, a doua variantă prezintă riscuri foarte mari pentru companie, care îi pot afecta chiar stabilitatea și existența în mediul de afaceri, deoarece chiar și organizațiile care lasă procesul să se desfășoare de la sine, emit și ele mesaje: atitudinea personalului, fiabilitatea produsului, atenția acordată consumatorilor, grija față de mediul înconjurător, chiar și modul în care se răspunde la telefoane conduc la

* Lect.univ.dr., Universitatea "Constantin Brâncoveanu" din Pitești, e-mail: lauradindire@yahoo.com

formarea unei anumite imagini în rândul consumatorilor, investitorilor, analiștilor financiari, ziariștilor. Datorită acestui fapt este imperios necesar să se gestioneze procesul relațiilor publice.

Literatura de specialitate consacră o multitudine de puncte de vedere cu privire la definirea relațiilor publice. Considerate la fel de vechi ca și omenirea însăși, fiind vorba de o formă de comunicare interumană, iluștrii oameni de știință, filozofi antici precum Homer, Socrate au acordat importanța cuvenită acestui fenomen. În vechile civilizații: babiloniană, greacă, romană se foloseau diverse tehnici care, în prezent, fac obiectul de studiu al relațiilor publice, cum ar fi: discursurile, cuvântările în public, comunicarea orală etc.

Peter G. Osgold, președintele firmei **Carl Byoir&Associates**, întrebând fiind care consideră că sunt începuturile relațiilor publice, spunea: *“Originile sunt foarte îndepărtate; de exemplu, practica de a trimite echipe care să pregătească totul înaintea călătoriei unui demnitar sau politician nu a fost inventată nici de Harry Truman și nici de Richard Nixon. Locuitorii vechiului Babilon, cei din Grecia sau Roma antică erau conștienți de eficacitatea acestui procedeu”*¹.

Deși originile relațiilor publice sunt extrem de controversate și încă fac obiectul dezbaterilor, generând diferite idei, un aspect este cert: evoluția și dezvoltarea relațiilor publice a necesitat un timp îndelungat.

În prezent însă, relațiile publice au devenit o forță în societate, marile companii cu precădere, dar nu

numai, înțelegându-le efectele benefice care pot să genereze stabilitate financiară.

Metodologia de cercetare

Instrumentarul de lucru pentru culegerea și interpretarea datelor, principiile și regulile de desfășurare a investigațiilor și strategiile de construcție teoretică utilizate pentru elaborarea prezentei lucrări au fost: metode longitudinale – studiul de caz; metode calitative cu orientare de tip fenomenologic – observația participativă realizată pe baza fișelor de observație aplicate cu sprijinul specialiștilor în comunicare/relații publice în instituțiile unde s-a realizat cercetarea, analiza documentelor; metode de interpretare a datelor – explicația causală, metoda deductivă și comparativă.

1. Repere comprehensive ale relațiilor publice în mediul financiar

Deși fără o analiză preliminară, impactul relațiilor publice asupra eficienței financiare a companiilor poate fi minimalizat de către unii dintre managerii companiilor românești, care își canalizează eforturile cu precădere asupra aspectelor concrete ale dinamizării performanțelor – creșterea cifrei de afaceri, a profitului – apreciem că relațiile publice au rolul de a susține performanțele, cu deosebire în mediul financiar, puternic concurențial. Pentru o mai bună clarificare a problematicii analizate, se prezintă cele mai reprezentative puncte de vedere ale relațiilor publice în general și

a relațiilor publice în mediul financiar, în special.

Analizând cele mai reprezentative puncte de vedere se remarcă, în cvasitotalitate, importanța deosebită acordată relațiilor publice ca forță promotivă a susținerii performanțelor și profitabilității organizațiilor, unii specialiști chiar apreciind că de modul în care se gestionează relațiile publice depinde succesul sau falimentul organizațiilor. Dintre multitudinea abordărilor și conceptualizărilor relațiilor publice diversificate și nuanțate, le-am selectat pe cele care pot fi analizate prin prisma dimensiunii economico-financiare a companiilor, astfel:

Uniunea Internațională a Relațiilor Publice (Mexic, 1978) a definit relațiile publice ca fiind *“arta și știința socială a analizării tendințelor, a previzionării consecințelor, a consilierii liderilor organizației și a implementării unor programe de acțiune care vor servi atât interesului organizației cât și publicului.”*²

Specialistul **Rex Harlow**, sintetizând cele circa 500 de definiții pe care le-a întâlnit în cercetările sale, a concluzionat că: *“relațiile publice sunt funcția de management care identifică, stabilește și menține relații reciproc benefice între organizații și diferitele tipuri de public, de care depinde succesul sau eșecul acestora”*³.

În lucrarea intitulată **Effective Public Relations**, specialistul **S.M. Cutlip** și colaboratorii săi definesc fenomenul analizat astfel: *“relațiile publice reprezintă o funcție managerială, care stabilește și menține legături reciproc benefice între o*

1 Wilcox, Dennis L.; Ault, Philip H.; Ages, Warren K., *Public Relations- Strategies and Tactics*, Harper Collins Publisher, N.Y., 1992, p. 7

2 ibidem

3 Harlow, Rex; *Public relations definitions through the years*, Public Relations Review, 1997, p.49-63

organizație și publicul de care depinde succesul sau falimentul ei”.⁴

Alexandru Puiu, cel care a introdus în literatura românească conceptul de relații publice, încă din anii '70, consideră că „*Relațiile publice în afacerile economice comportă activitatea promoțională care este desfășurată pentru cultivarea contactelor între o întreprindere, instituție sau organism economic și piață, în scopul creării unei încrederi prin formarea unei imagini favorabile, în rândurile publicului larg, asupra producătorilor și a exportatorilor produselor și serviciilor lor*”.⁵

Se poate concluziona că **relațiile publice reprezintă arta, știința și profesia comunicării bidirecționale veridice, deliberate și susținute dintre o organizație și publicul cu care interferează, în vederea realizării și menținerii înțelegerii și încrederii reciproce, ce favorizează atingerea, în condiții de performanță, a unor obiective mutual avantajoase.**

Se remarcă, în cvasitotalitatea definițiilor, că prin relații publice sunt vizate crearea și menținerea încrederii reciproce dintre companie și publicul cu care interferează și, implicit, stimularea performanței companiilor. **Deci, relațiile publice pot contribui, în măsură semnificativă, la creșterea eficienței financiare a firmelor.**

În afaceri, economice, relațiile publice reprezintă un instrument cu valențe deosebite asupra producției, finanțelor sau marketingu-

lui. Este vorba de valori creative investite în organizație, care, în final, se reflectă în creșterea performanțelor, a profitabilității.

PRSA (Public Relations Society of America), printre cele 14 repere orientative pe care le-a lansat asupra activităților asociate în general relațiilor publice⁶, evidențiază **relațiile publice financiare.**

Relațiile publice în mediul financiar reprezintă o *activitate stabilă, de termen lung, cu un calendar prestabilit de evenimente, fundamentându-se pe diseminarea explicațiilor aprofundate ale rezultatelor unei companii, stabilirea și menținerea încrederii categoriilor de public specific.*⁷

Dezvoltarea masivă a relațiilor publice în mediul financiar din decursul ultimelor două decenii în privința numărului agențiilor ce acordă consultanță în domeniu a fost declanșată și de sumele uriașe tranzacționate pe piețele financiare, fapt care a generat o nevoie din ce în ce mai mare a stabilirii unei imagini puternice de firmă și a impulsivității comunicării cu piața. De asemenea, pot fi menționați, printre alți factori care au condus la dezvoltarea relațiilor publice financiare, modificarea structurii și internaționalizarea comerțului, în general, și, evoluția tehnologiei, a internetului, în particular. Activitatea susținută care ar trebui să existe între departamentele de relații publice/comunicare și investitori, în mediul financiar, este remarcată și de către alți specialiști. Companiile trebuie să informeze permanent investitorii cu

privire la activitățile care vizează dezvoltarea. Mulți dintre șefii compartimentelor de relații publice apreciază că utilizează aproximativ două zile pe săptămână pentru a comunica cu investitorii și analiștii financiari⁸. În România, activitatea de relații publice a început să se dezvolte după 1990, mult în urma țărilor dezvoltate. În SUA, de exemplu, încă de acum 100 de ani existau facultăți cu acest profil. Prin urmare, importanța acordată gestionării relațiilor publice în companiile românești nu este încă la nivelul la care ar trebui. Se remarcă, totuși, în ultimii ani, o creștere a preocupărilor în acest sens. Și în instituțiile financiare, mai ales în cele care fac parte din societăți transnaționale, din ce în ce mai des activitatea de relații publice este gestionată fie de către un compartiment sau un serviciu de relații publice, ori activitatea este însărcinată unei agenții de comunicare/relații publice. Utilizarea celor mai buni specialiști pentru gestionarea relațiilor publice în mediul financiar, dar și în corporațiile nonprofit este absolut necesară pentru a se obține performanțe⁹. Alături de calitatea produselor sau serviciilor, performanțele financiare ale firmei se repercutează asupra imaginii și reputației companiei. De exemplu, efectul performanțelor financiare asupra evaluării reputației este puternic pentru investitori și analiști. De asemenea, clienții, în anumite sectoare de activitate, cum ar fi băncile, societățile de asigurări, apreciază aspectele financiare ale relațiilor publice reflectate în venituri, în profit,

4 Cutlip, Scott; Center, Allen; Broom, Glen, *Effective Public Relations*, New Jersey Prentice Hall, 1994, p.7

5 Puiu, Alexandru, *Management în afacerile economice – promovare, negociere, contractare, tratat, vol. I*, Ed. Independența Economică, Pitești, 2008, p. 84

6 Newsom, Doug; VanSlyke Turk, Judy; Kruckeberg, Dean, *Totul despre relațiile publice*, Ed. Polirom, Iași, 2003, p. 18

7 Moarcăș, O.; Dindire, L.; Șerbănică, C., *Relații publice sectoriale*, Ed. Independența Economică, Pitești, 2007, p.52

8 Brigham, Eugene F.; Ehrhardt, Michael C., *Financial management: theory and practice*, Cengage Learning, Thomson Higher Education, 2008, p. 678

9 Mancuso, Anthony, *How to Form a Nonprofit Corporation*, Delta Printing Solutions, Inc., p. 25

atunci când evaluează prestigiul acestora. Conform specialistului T.C. Melewar, rezultă, deci, o legătură directă între performanțele non financiare, cele financiare și stabilitatea companiei¹⁰.

2. Gestionarea opiniei publice - aspecte cu implicații asupra eficienței financiare a întreprinderilor

Gestionarea opiniei publice reprezintă elementul de referință al practicienilor în domeniu, în sensul că măiestria și priceperea acestora se reflectă în capacitatea de a forma și influența opinia publică, astfel încât să încline balanța în favoarea organizației pe care o reprezintă. Deci, influențarea opiniei publice este ținta spre care își îndreaptă eforturile specialiștii în relații publice.

În afacerile economice opinia publică deține o importanță primordială, de ea depinzând succesul sau insuccesul pe piață. De exemplu, opinia publică nefavorabilă pe piața internațională a mării majorități a produselor și serviciilor românești are un puternic impact negativ asupra exporturilor, cu consecințe negative asupra profitabilității firmelor.

Opinia publică reprezintă modul în care gândesc marea majoritate a persoanelor dintr-o anumită colectivitate, pe o anumită problemă.

Atunci când opinia publică este ostilă unei întreprinderi, începe propagarea undelor asupra scăderii eficienței financiare, astfel: diminuarea vânzărilor, clătinarea încrederii investitorilor, imagine nefavorabilă în rândul jurnaliștilor și al analiștilor financiari, slaba cotare la burse (dacă este cazul), scăderea profitului și se

poate ajunge, chiar, la instabilitatea existenței companiei.

Termenul de opinie, din punct de vedere etimologic, provine din latinescul "opinio", derivat din verbul "opinari", care are sensul de "a crede, a formula, a exprima o părere". Asociat, cuvântul "publicus", derivat de la "populus" înseamnă "popor". Deci, plecând de la etimologie, sintagma opinie publică ar reprezenta părerea poporului.

Bernard Hennessy este de părere că "*opinia publică este complexul de preferințe exprimate de către un număr semnificativ de persoane pe o problemă de o importanță generală*".¹¹

Definită încă din vechime, **Blaise Pascal** spunea că: "*opinia este regina lumii*", ceea ce poate fi interpretat prin faptul că esența unei societăți nu rezidă din aspectele materiale, ci din opiniile pe care și le-au format membrii acelei societăți. Cu mult timp înainte ca sondajele de opinie publică să apară în scenă, în secolul al XIX-lea, eseistul **Charles Dudley Warner** spunea că "*opinia publică este mai puternică decât legislatura și aproape la fel de puternică precum Cele Zece Porunci*". Iar în SUA, cercetările au demonstrat că cea mai mare parte a populației consideră că "*opinia publică are întotdeauna dreptate*".¹²

Din analizele efectuate se pot desprinde câteva caracteristici de bază ale opiniei publice:

- opinia publică este deosebit de puternică, acțiunile organizațiilor fiind "judecate în tribunalul opiniei publice";
- implică un număr semnificativ de persoane;

- are un caracter instabil;
- exprimă credințe bazate nu neapărat pe fapte, ci mai curând pe percepțiile sau evaluările unor evenimente, firme, întreprinderi, instituții, produse sau servicii;
- opinia publică nu anticipează evenimente neprevăzute, ci reacționează doar la acestea;
- este influențată de propriul interes. Tocmai de aceea există o corelație strânsă între acțiunile unei organizații, firme, întreprinderi și consumatori, deoarece există o relație strânsă între acestea și propriul interes al consumatorilor (exemple: poluarea mediului înconjurător de către o întreprindere, creșterea prețurilor, slaba calitate a produselor etc., toate acestea sunt evenimente cu impact direct asupra consumatorilor);
- măsurarea opiniei publice se realizează la momente determinate de timp și nu poate fi generalizată pentru perioade îndelungate, deoarece ea se schimbă atât de repede și poate fi influențată ușor;
- explozia și diversificarea comunicațiilor intensifică accesul la opinia publică.

Rezultat al relațiilor dintre reprezentanții individuali ai unei organizații, inclusiv staff-ul managerial și cei cu care vin în contact, opinia publică favorabilă poate fi menținută prin intermediul următorului set de principii:

- *stabilitatea economico-socială a oricărei firme, întreprinderi, organizații este direct influențată de atitudinile și de opiniile grupurilor de public din cadrul tuturor mediilor în care acționează;*

10 Melewar, T.C., *Facets of Corporate Identity, Communication and Reputation*, Routledge Taylor Francis Group, 2008, p. 222

11 Hennessy, Bernard, *Public Opinion, ed. a IV-a*, Brooks/Cole, Monterey, California, 1981, p.4

12 Newsom, Doug; VanSlyke Turk, Judy; Kruckeberg, Dean - op. cit., p.172

- *dreptul oamenilor de a-și exprima opinia în legătură cu deciziile care-i afectează în mod direct decurge din dreptul la informarea exactă asupra deciziilor care îi afectează pe ei și bunăstarea lor;*
- *importanța primordială a managementului comunicării într-o organizație, pentru a se asigura reacții de răspuns corecte și adecvate atât publicului extern, cât și celui intern, în vederea adaptării organizației la schimbările care intervin pe termen mediu și mai ales lung;*
- *deși tehnologia poate fi făcută responsabilă pentru fragmentările societății actuale, aceasta poate fi folosită în scopul identificării acestor grupuri diferite de public.*

Specialistul în relații publice, pentru a putea interveni și schimba opinia publică, va trebui de fapt să modeleze opiniile individuale, care, luate în ansamblu, formează opinia publică.

Fără a minimiza importanța comunicării cu celelalte categorii de public ale companiei asupra căreia se realizează auditul, Standardul Internațional de Audit 260, care reglementează Comunicarea cu Persoanele Însărcinate cu Guvernanța, precizează rolul important al comunicării auditorului cu persoanele însărcinate cu guvernanța, accentuând comunicarea bidirecțională, atât de eficientă într-un proces benefic al comunicării. Se precizează că dezvoltarea relațiilor constructive se fundamentează pe un sprijin reciproc dintre auditor și persoanele însărci-

nate cu guvernanța pentru înțelegerea aspectelor legate de audit, pentru obținerea informațiilor relevante pentru audit de către auditor, implementarea unui bun proces al comunicării putând chiar să reducă riscurile de natură semnificativă a situațiilor financiare.¹³

În acest sens, apreciem ca deosebit de utile obiectivele **Standardului Internațional de Audit 260** și bine ancorate în realitate, reglementând clar comunicarea dintre persoanele însărcinate cu guvernanța (care pot fi: fie membri ai personalului de conducere, membri executivi ai unui consiliu, proprietari – manageri sau chiar administratori sau persoane ce au responsabilitatea de a supraveghea strategia entității și obligațiile legate de răspunderea unității) și auditor; reglementând, de asemenea, aspectele ce trebuie comunicate, periodicitatea comunicării și chiar formele de transmitere a mesajelor comunicaționale: alegându-se forma cea mai adecvată situației concrete la care se raportează auditorul: comunicarea în scris sau comunicarea verbală. În context, *considerăm că o atenție deosebită ar trebui acordată de către auditori și analizării imaginii companiei evaluate în mediul extern, a modului în care este percepută aceasta de către opinia publică, a analizării modului în care se reușește crearea și menținerea încrederii și înțelegerii reciproce cu diferitele categorii de public cu care interferează pe parcursul derulării activității sale. De ce se consideră imperios necesare aceste lucruri? Deoarece, chiar și o organizație ale cărei raportări financiare indică o evoluție ascendentă*

a activității, a profitului, dacă nu ține cont de gestionarea corespunzătoare a procesului relațiilor publice, așa cum s-a demonstrat anterior, se poate confrunta cu crize organizaționale, de imagine, poate fi aspru judecată în tribunalul opiniei publice, dacă nu ia atitudine și nu demonstrează grija pentru ceea ce se întâmplă și pentru oamenii implicați și afectați, dacă nu explică intenția întreprinderii cu privire la modul de rezolvare al problemei, dacă nu răspunde în mod corespunzător așteptărilor consumatorilor sau celor cărora, prin profilul activității sale, se adresează.

Principalele **căi de influențare a opiniei publice** sunt¹⁴:

- **conservarea opiniei publice favorabile** specifică aceluia public sau categoriilor de public care susțin deja organizația și nu mai trebuie convinse. Pentru a le menține opinia publică favorabilă, singurul lucru pe care trebuie să-l întreprindă organizația este să le acorde atenția cuvenită;
- **cristalizarea opiniei publice latente sau neformate**: face departajarea între cei care lucrează în domeniul relațiilor publice, ei trebuind să-și demonstreze toată măiestria pentru a-i convinge pe cei indeciși să acționeze în sensul dorit: să viziteze un magazin, să-i determine că cumpere sau să-i convingă de superioritatea unui produs și exemplele pot continua;
- **neutralizarea opiniei publice ostile** este activitatea cea mai dificilă cu care se confruntă cei ce activează în acest domeniu. De cele mai multe ori, opiniile ostile provin din credințe și atitu-

13 IFAC, *Manual de standarde internaționale de audit și control de calitate. Audit financiar 2009*, coeditare CAFR și Irecson, 2009

14 David, George, *Relații publice - garanția succesului*, Ed. Oscar Print, București, 2003 p. 72-73

dini, deci, este puțin probabil ca acestea să poată fi schimbate radical. Tocmai de aceea, cel mai bun efect ce poate fi obținut prin activitatea de relații publice este neutralizarea acestor opinii nefavorabile și, în consecință, atenuarea manifestărilor comportamentale ostile organizației.

În concluzie, apreciem că opinia publică favorabilă contribuie la stabilitatea economico – financiară a oricărei firme. Ca atare, dacă se pierde din vedere aceste aspecte, este posibil ca o raportare financiară benefică în prezent, comunicată ca atare persoanelor însărcinate cu guvernarea, peste doar puțin timp, să prezinte situații nefavorabile. Auditorul ar trebui să nu piardă din vedere aspectul temporal al comunicărilor transmise și să ofere și o analiză previzională generată și de modul în care compania asupra căreia se realizează auditul reușește să valorifice valențele implementării sistemelor de relații publice și a comunicării bidirecționale dintre companie și toate categoriile de public cu care interferează pe parcursul derulării activității sale.

3. Cum poate fi utilizat Standardul Internațional de Audit 260 în politica de informare publică activă a companiei - cerință prioritară a formării și menținerii unor relații favorabile pe piețele interne și externe

Politica de informare publică activă constă în eforturile deliberate, conjugate, insistente, desfășurate în mod constant de către o organizație pentru a avea certitudinea că publicul său este permanent informat asupra activității organizației, iar informarea este reală, cuprinzând

și adecvată situațiilor concrete care intervin pe parcursul activității companiei.

Prin politica de informare publică activă, organizația își poate îndeplini obiectivele de comunicare, își poate promova propriile interese și se face cunoscută în presă. Tot acest tip de politică permite contracararea eventualelor informații eronate apărute în presă, mesaje transmise din surse prost informate sau rău intenționate care pot afecta grav imaginea companiei. **În acest context, apreciem că în mediul financiar trebuie acordată o atenție deosebită promovării obiectivelor financiare, informării investitorilor, analiștilor financiari și ziariștilor specializați pe problematica economico-financiară, autorităților de reglementare și control al pieței financiare etc.**

O politică activă presupune realizarea unor baze de date referitoare la mijloacele de comunicare în masă, stabilirea și menținerea contactului cu mass-media, un flux informațional continuu între organizație și jurnaliști, dar și ținerea evidenței activităților cu mass-media.

Standardul Internațional de Audit 260 Comunicarea cu persoanele însărcinate cu guvernarea reglementează, printre altele, **Comunicarea cu terțe părți**. Apreciem în termeni deosebit de favorabili preocuparea auditorului de a pune, în anumite situații, și la dispoziția publicului rapoartele elaborate pentru persoanele însărcinate cu guvernarea, desigur cu consimțământul prealabil al acestora. **“Persoanele însărcinate cu guvernarea pot dori să ofere unor terțe părți, cum ar fi, de exemplu, bancheri sau anumite organizații de reglementare, copii ale comunicărilor scrise cu auditorul”**. O politică de informare publică activă a companiei, deosebit de

utilă în contextul economic actual, ar trebui să utilizeze aceste suporturi de comunicare financiară pentru a fi diseminate. Iar, în special, atunci când rezultatul auditului este favorabil, el poate fi utilizat chiar în cadrul strategiei de publicitate financiară a companiei, sub forma mesajelor conținând rezultatele financiare pe care compania le difuzează în presa scrisă și audiovizuală, adresându-se cu prioritate acționarilor individuali, dar și altor actori de pe piața de capital.

Alte modalități prin care pot fi promovate rezultatele favorabile ale auditului financiar de către persoanele însărcinate cu guvernarea, considerăm că ar putea fi:

- reuniuni de informare, organizate de una sau două ori pe an, în compania investitorilor potențiali, însoțite de prezentări, demonstrații și comentarii asupra performanțelor economico – financiare și perspectivelor companiei;
- întâlniri individuale cu investitorii și analiștii, întâlniri mai mult sau mai puțin provocate de conducerea companiei;
- mese de afaceri, cocktailuri și vizite ale investitorilor potențiali în întreprindere, pentru a o cunoaște mai bine, prilej cu care sunt diseminate și rezultatele favorabile ale auditului financiar;

Politica de informare publică activă este politica de supraviețuire, conform căreia organizația nu are inițiativa contactelor cu mass-media, ci încearcă să răspundă satisfăcător la întrebările jurnaliștilor. Acest tip de politică nu este indicat să fie utilizată de către companii, dar, atâta timp cât ea se utilizează în practică, vom analiza și acest subiect. Prezentăm în continuare, câteva dintre **cele mai frecvente**

greșeli pe care le fac organizațiile adepte ale acestui tip de politică:

- *atitudinea pasivă sau reactivă dintre companie și jurnaliști;*
- *lipsa unui plan de informare publică ce cuprinde persoane desemnate să mențină relația cu jurnaliștii, termene și responsabilități precise;*
- *refuzul sau indiferența de a avea contacte cu presa;*
- *aplicarea defectuoasă în practică a planului de informare publică;*
- *slaba implicare a echipei manageriale;*
- *desemnarea unui purtător de cuvânt al organizației lipsit de credibilitate sau slab pregătit.*

Practicienii relațiilor publice financiare, pentru a reuși să plaseze cu succes materiale de informare publică în presă, trebuie să țină cont de valoarea informativă a materialului, dacă el este important pentru audiența postului respectiv de televiziune, radio sau a instituției de

presă, informațiile să fie de nouitate, veridice și complete. Altfel, relația cu jurnaliștii poate fi deteriorată sau, mai grav pentru companie, aceștia să ignore toate informațiile ce sunt trimise de către relaționiștii organizației.

Să nu uităm că, în ziua prezentării rezultatelor financiare anuale sau semestriale, unele companii occidentale, care au acționari în diverse zone ale lumii, organizează teleconferințe naționale și internaționale. În acest scop, acționarii, investitorii și analiștii din diverse colțuri ale lumii sunt invitați ca, la o anumită oră, să formeze un anumit număr de telefon, la care președintele, directorul general sau purtătorul de cuvânt al companiei va putea fi auzit prezentând sintetic rezultatele financiare. Ulterior, urmează o fază de dialog în care se adresează întrebări, se dau răspunsuri și se fac comentarii.

În concluzie, se poate aprecia că prin intermediul Standardului Internațional de Audit 260 *Comunicarea*

cu persoanele însărcinate cu guvernarea, precum și prin Standardul Internațional de Audit 265 *Comunicarea deficiențelor în controlul intern către persoanele însărcinate cu guvernarea și către conducerea auditorii* au o bază valoroasă pe care să fundamenteze comunicarea în auditul financiar, iar organizația poate utiliza rezultatele acestuia în cadrul politicii de informare publică activă, fără a minimiza importanța relațiilor publice și a gestionării opiniei publice. Apreciam că prin valorificarea avantajelor ce derivă din practicarea strategică a relațiilor publice, companiile pot observa reflectarea acestui proces bine coordonat și adaptat la cerințele concrete ale mediului de afaceri, în creșterea eficienței financiare. De asemenea, valențele deosebite ale relațiilor publice asupra finanțelor ce se materializează în valori creative investite în companie, se răsrâng, în final, în creșterea profitabilității și a performanțelor.

Bibliografie

Brigham, F. Eugene; Ehrhardt C. Michael, *Financial management: theory and practice*, Cengage Learning, Thomson Higher Education, 2008

Coman, Cristina, *Relații publice - principii și strategii*, Ed. Polirom, Iași, 2001

Cotts, G. David; Roper, O.Kathy; Payant, Richard, *The Facility Management Handbook*, AMACOM Div., 2009

Cutlip, Scott; Center, Allen; Broom, Glenn, *Effective Public Relations*, New Jersey Prentice Hall, 1994

David, George, *Relații publice - garanția succesului*, Ed. Oscar Print, București, 2003;

Harlow, Rex, *Public relations definitions through the years*, Public Relations Review, 1997

Hennessy, Bernard, *Public Opinion, ed. a IV-a*, Brooks/Cole, Monterey, California, 1981

Hendrix, Jerry; Hayes Darrell, *Public Relations Cases*, Cengage Learning, 2009;

Hitt, A. Michael; Ireland, R. Duane; Hoskisson, E. Robert, *Strategic management: competitiveness and globalization: concepts&cases*, Cengage Learning, 2008;

Mancuso, Anthony, *How to Form a Nonprofit Corporation*, Delta Printing Solutions Inc., 2009

Melewar. T.C., *Facets of Corporate Identity, Communication and Reputation*, Routledge Taylor & Francis Group, 2008

Moarcăș, O.; Dindire, L.; Șerbănică, C., *Relații publice sectoriale*, Ed. Independența Economică, Pitești, 2007

Newsom, Doug; Scott, Alan; Turk, Judy, *This is PR*, Wadsworth Publishing Co., Belmont, 1993

Puiu, Alexandru, *Management în afacerile economice - promovare, negociere, contractare, tratat, vol. I*, Ed. Independența Economică, Pitești, 2008

Sailesh, Sengupta, *Management of public relations and communication*, Vikas Publishing House PVT LTD., New Delhi, 2003

Wilcox, Dennis L.; Ault, Philip H.; Warren, Ages K., *Public Relations - Strategies and Tactics*, Harper Collins Publisher, New York, 1992

IFAC, *Manual de standarde internaționale de audit și control de calitate. Audit financiar 2009*, coeditare CAFR și Irecson, 2009

Poli de opinie cu privire la utilizarea valorii juste în condițiile economice actuale

Monica BIZON*

Abstract

Contrary Opinions Raised by the Use of the Fair Value in the Context of Current Market Conditions

The fair value of an asset is the amount at which that asset could be bought or sold in a current transaction between willing parties, other than in a liquidation. On the other side of the balance sheet, the fair value of a liability is the amount at which that liability could be incurred or settled in a current transaction between willing parties, other than in a liquidation.

If available, a quoted market price in an active market is the best evidence of fair value and should be used as a basis for the measurement. If a quoted market price is not available, preparers should make an estimate of fair value using best information available. As a result, difficulties occur when making estimates of fair value and this is the reason for which this concept became a subject to many controversies.

Key words: fair value, amortised cost, assessment, financial instruments, liquid market

Cuvinte cheie: valoare justă, cost amortizat, evaluare, instrumente financiare, piață lichidă

Introducere

Obiectivul evaluării la valoarea justă este acela de a permite companiilor să reflecte cea mai bună estimare a prețurilor pe care le-ar obține în cadrul unor tranzacții care au loc în condiții normale de piață. Pentru a atinge acest obiectiv, companiile trebuie să încorporeze în procesul de evaluare a valorii juste toate informațiile disponibile referitoare la fluxurile viitoare de numerar și la ratele de actualizare.

Potrivit evaluării la valoare justă, companiile raportează pierderile atunci când valorile juste aferente activelor deținute scad, respectiv cresc, în cazul datoriilor. Aceste pierderi conduc la reduceri ale capitalurilor proprii raportate sau la scăderea veniturilor companiilor.

Odată cu declanșarea crizei economice în anul 2008, conceptul de *valoare justă* a polarizat două tipuri de opinii, respectiv o viziune potrivit căreia contabilitatea la valoare justă creează dificultăți și distorsionări în reflectarea fenomenelor economice și o viziune conform căreia utilizarea acestei valori permite aducerea activelor și a datoriilor entităților la valorile actuale ale pieței.

Suținătorii conceptului consideră că acesta „*nu reprezintă o cauză a crizei actuale, valoarea justă fiind unica metodă realistă pentru contabilizarea instrumentelor financiare derivate în vederea prezentării în situațiile financiare anuale*”¹. În acest sens ar trebui încurajată aplicarea unui sistem bazat pe principii și nu pe reguli, acesta fiind *trendul* actual în procesul de dezvoltare a Standardelor Internaționale de

* Drd., expert Ministerul Finanțelor Publice, e-mail: monica.bizon@mfinante.ro

¹ Asociația Contabililor Certificați și Autorizați (ACCA): <http://www.accaglobal.com>; articole: „Fair Value Measurement”, septembrie 2009; Policy Paper ACCA, noiembrie 2009

Raportare Financiară (IFRS) de către organismul internațional de normlizare.

De asemenea, evaluarea la valoarea justă oferă un nivel ridicat de transparență și claritate pentru majoritatea tranzacțiilor financiare și, în consecință, prezintă avantaje semnificative în raport cu alte baze de evaluare.

Totuși, în acest scop, specialiștii recomandă ca IFRS să prezinte consecvență în ceea ce privește utilizarea acestui termen.

Totodată, așa cum semnalează și specialiștii din cadrul PricewaterhouseCoopers², „*trebuie acceptat faptul că, în contextul IFRS, utilizarea evaluării la valoarea justă nu trebuie extinsă, având în vedere problema legată de credibilitatea valorilor în cadrul unor piețe lipsite de lichiditate*”.

Atunci când lichiditatea pieței este serios deteriorată, așa cum se întâmplă în condiții de criză, utilizarea valorii juste poate determina dificultăți pentru companiile care întocmesc situații financiare. În această situație, companiile trebuie să simuleze tranzacții potențiale, chiar dacă este posibil ca tranzacțiile efective să aibă loc doar la date ulterioare.

Metodologia de cercetare

Prezentul material a fost elaborat în urma studierii articolelor de specialitate publicate pe site-urile organismelor europene și internaționale, precum și a expunerilor de proiecte și a rezultatelor consultărilor publice lansate de instituțiile emitente

de standarde în domeniul contabilității. Articolul prezintă în mod obiectiv curente de opinie formate în jurul unui conceput, care a devenit de mare actualitate în contextul noilor condiții economice, respectiv evaluarea la valoarea justă, ca alternativă la costul istoric.

Aspecte contabile discutate la nivel politic

Ca urmare a implicațiilor atribuite valorii juste în cadrul crizei economice, contabilitatea a constituit în ultimul an un subiect important al dezbaterilor politice. Astfel, regulile de contabilizare la valoarea justă și rolul pe care acestea s-a presupus că l-a jucat în cadrul crizei globale a reprezentat una din principalele teme de pe agenda reuniunii *Grupului G20* din noiembrie 2008.

Astfel, politicieni din Europa și din Statele Unite ale Americii și-au reunit forțele și au declanșat o serie de presiuni asupra organismului internațional IASB (Consiliul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate)³, solicitând acestuia să introducă o relaxare a cerințelor de contabilizare la valoarea justă. Implicarea politicienilor a survenit în urma *lobby*-ului exercitat de către bănci și instituțiile financiare, aceste grupuri considerând evaluarea la valoarea justă ca o cauză a problemelor lor financiare.

Amploarea pe care au avut-o în ultimul timp acuzațiile lansate la nivel politic în ceea ce privește *valoarea justă* reclamă defecte ale acestui tip de evaluare, mult mai mari decât acestea există cu adevărat în practică.

Astfel, este cunoscut faptul că, pentru companiile din domeniul industrial și comercial, cea mai mare parte a elementelor sunt contabilizate pe baza costului istoric. În schimb, în cazul băncilor, care prin natura activității lor dețin holdinguri financiare, piețe identificabile și controlabile există doar în condiții economice normale. Totuși, chiar și în prezent, în condiții de criză financiară, există multe bănci care, din motive prudențiale, nu au apelat la valoarea justă și utilizează în continuare, în principal, evaluarea bazată pe cost.

Pe de altă parte însă, există specialiști care atrag atenția asupra faptului că valoarea justă reflectă toate schimbările nefaste ale pieței într-un mod exagerat negativ. În special principiul de evaluare la valoarea justă obligă companiile să înregistreze instrumentele financiare la prețuri de piață și, în momentul în care aceste prețuri sunt cu mult mai mici decât costurile inițiale ale acestora, diferențele vor conduce la pierderi semnificative în bilanț, determinând scăderea credibilității pe piață a companiilor respective. Situația este cu totul diferită în cazul în care instrumentele financiare sunt raportate prin utilizarea costului amortizat, deoarece companiile nu sunt nevoite să raporteze pierderile decât în cazul în care valoarea estimată fluxurilor de numerar viitoare este inferioară costului istoric.

În general, principala alternativă la valoarea justă este reprezentată de diferitele forme de *cost amortizat*. În forma sa clasică, costul amortizat utilizează informații istorice referitoare la fluxurile viitoare de numerar și ratele de actualizare folo-

² <http://www.pwc.com>, articol „Fair value challenges in the current environment”, octombrie 2009

³ Adresa site-ului oficial al IASB: <http://www.iasb.org/Home.htm>: Fazele planului de înlocuire a standardului IAS 39

site pentru efectuarea de ajustări ale valorilor și reflectarea acestora în bilanț și contul de profit și pierdere. Spre deosebire de cazul valorii juste, câștigurile și pierderile nerealizate nu sunt luate în considerare până la momentul în care acestea sunt realizate ca urmare a cedării sau amortizării activelor. Atunci când compania cedează activele, aceasta înregistrează câștigurile și pierderile nerealizate cumulative, care au fost generate începând cu momentul istoric sau de la data celei mai recente amortizări înregistrate.

Una din caracteristicile realității economice actuale este aceea că piața este incapabilă să furnizeze informații utile și solide cu privire la valoarea activelor. Drept urmare, s-a amplificat foarte mult în ultimul timp utilizarea diferitelor *tehnici de evaluare*. De exemplu, organismul american de evaluare US FASB (Consiliul pentru Standarde Financiare și Contabile)⁴ a dezvoltat un sistem format din trei modele de evaluare, și anume *prețurile de cotare*, *valori de piață derivate* (folosite în special în cazul tranzacțiilor care au loc pe o piață care nu este activă) și așa-zisele *„intrări de fluxuri de numerar invizibile”*.

În condițiile actuale, principala problemă a băncilor rămâne însă cea legată de acele instrumente financiare pe care le dețin și pentru care a existat o piață activă, iar, într-o perioadă scurtă de timp, această piață a încetat să mai existe. Inexistența pieței active determină dificultăți în efectuarea de evaluări și companiile sunt forțate să utilizeze alte modele de evaluare, cum ar fi prețurile bazate pe un număr mic de tranzacții sau în funcție de

vânzări determinate de alte condiții decât cele specifice unei piețe active. De asemenea, o parte din active, care inițial au fost deținute pentru vânzare, trebuie păstrate și înregistrate în prezent la valori determinate în funcție de veniturile viitoare din dobânzi.

Din aceste motive, la jumătatea anului 2008, băncile europene au inițiat presiuni asupra organismului internațional emitent de standarde contabile. Ca urmare a recunoașterii circumstanțelor excepționale existente în economia mondială, în luna octombrie 2008, IASB a fost de acord să permită anumite re-clasificări în contextul standardului IAS 39 „Instrumente financiare: recunoaștere și evaluare”⁵, care au avut ca efect limitarea pierderilor înregistrate de companii.

IAS 39 este un standard complex, complexitatea fiind determinată și de faptul că acesta se referă la *patru categorii de active*, și anume: deținute pentru vânzare; disponibile pentru vânzare; păstrate până la scadență și împrumuturi și creanțe.

Conform standardului IAS 39, primele două categorii de active sunt evaluate la valori de piață, în timp ce ultimele două categorii sunt evaluate pe baza costului istoric. Modificările agreeate de IASB au permis băncilor să reclassifice unele active, din categoria celor *deținute pentru vânzare*, în alte categorii.

Această schimbare introdusă de IASB a condus și la atenuarea diferențelor de tratament contabil existente între regulile americane și cele aplicabile băncilor europene. Totuși, există în continuare voci care se întreabă dacă, în timp ce în

condiții economice avantajoase pentru companii, acestea au clasificat instrumentele financiare astfel încât să obțină cele mai mari beneficii, ulterior, în condiții mai puțin favorabile create de criza mondială, este corect să se permită companiilor să-și modifice regulile de contabilizare a instrumentelor financiare.

Aprecieri și critici aduse valorii juste

Printre avantajele valorii juste trebuie precizat faptul că acesta este un concept clar, reprezentând valoarea ce poate fi adăugată unei afaceri prin vânzarea sau decontarea elementului respectiv.

De asemenea, valorile juste prezintă o mai mare transparență. Atunci când valoarea justă este stabilită pe baza prețurilor existente pe piețele lichide, o astfel de determinare implică chiar mai puține estimări decât în cazul utilizării costului istoric amortizat. În același timp, valoarea justă este un concept mai transparent și în sensul că *„poziția”*, favorabilă sau nefavorabilă, este cunoscută public.

În plus, valoarea justă are și avantajul de a fi o valoare ce încorporează mult mai multe informații utile, dat fiind faptul că aceasta se bazează pe condițiile existente pe piață și reflectă *„pozițiile”* tuturor participanților la piață, nu doar viziunea unui singur participant, respectiv poziția companiei care face raportarea (costul istoric fiind în acest sens o valoare specifică unei singure entități).

La polul opus se situează opiniile conform cărora *„valorile juste pot*

4 Adresa site-ului oficial al FASB: <http://www.fasb.org/home>

5 Handbook International Financial Reporting Standards, 2008, International Accounting Standards Board

*constitui ținta unor manipulări, astfel încât prin situațiile financiare să fie reflectate rezultatele dorite de manageri*⁶. Totuși, partizanii valorii juste consideră că, în practică, principala alternativă la valoarea justă, respectiv costul istoric, poate deveni mult mai ușor subiect al avantajelor urmărite de management.

De exemplu, pentru investițiile la cost istoric, dar pentru care se poate determina și o valoare realizabilă, profitul poate fi influențat doar ca urmare a deciziei managementului de a vinde activele respective în cadrul perioadei de raportare.

De asemenea, în cadrul unui sistem bazat pe cost și în condițiile unei dezvoltări tot mai rapide a contractelor care au ca obiect instrumentele financiare derivate, o gamă largă de active și chiar și datorii nu au fost prezentate în bilanț deoarece acestea au costuri nesemnificative sau nule. Totuși, valoarea acestor elemente poate oricând să crească sau să scadă ca urmare a evenimentelor care au loc pe piață (modificări intervenite în nivelul ratei dobânzii, al cursului de schimb, al prețurilor mărfurilor etc.). În cazul instrumentelor financiare derivate, valoarea justă reprezintă singura metodă realistă pentru reflectarea rezultatelor tranzacțiilor în bilanț. În astfel de cazuri, valoarea justă este singura bază credibilă.

Pornind de la astfel de aspecte, se poate concluziona că adoptarea unei baze unice de evaluare a activelor și datoriilor ar permite evitarea multora dintre problemele asociate contabilizării instrumentelor financiare (de exemplu, dificultăți generate de definirea limitelor din-

tre diferitele categorii de instrumente sau cele legate de reclasificarea dintr-o categorie în alta). Totuși, așa cum susțin și mulți specialiști în domeniu, utilizarea modelului valorii juste nu poate fi extins și la alte categorii de active înainte de a se cunoaște capacitatea acestor valori de a oferi credibilitate utilizatorilor de situații financiare.

În ceea ce privește *entitățile ale căror valori mobiliare sunt tranzacționate pe piața de capital*, raportarea financiară elaborată de acestea trebuie să răspundă nevoilor investitorilor care activează pe piață. În acest sens, marii investitori și asociațiile acestora par a susține valoarea justă și nu solicită în niciun caz introducerea de limite în utilizarea acesteia.

Dezavantaje ale utilizării valorii juste

Dintre opiniile exprimate de marile asociații internaționale ale investitorilor, *principalele minusuri* ale valorii juste sunt:

- Modul în care aceasta este definită în Standardele Internaționale de Raportare Financiară;

În acest sens, potrivit IASB, valoarea justă este definită într-o manieră consecventă ca fiind o valoare actuală de ieșire pe piață, ceea ce corespunde multora din cazurile în care este utilizată valoarea justă. Totuși, experții ACCA susțin că *„există cazuri, de exemplu atunci când valoarea justă este utilizată ca substituent al costului, în care ar fi adecvată o altă definiție a acestui termen (de exemplu, ca fiind o valoare de intrare, inclusiv costurile de tranzacționare)”*⁷. În orice caz, este clar că valoarea justă face

parte din categoria conceptelor de evaluare bazate pe valori actuale, alături de costul de înlocuire și valoarea de utilizare.

- Utilizarea valorii juste poate crea *prociclicitate în cadrul situațiilor financiare*;

În condițiile în care economia se află în creștere sau în scădere printr-o serie de expansiuni repetitive (*boom-uri*) sau contracții (*recesiuni*), termenul „*prociclicitate*” descrie acele mecanisme prin care sistemul financiar poate avea o reacție în sensul amplificării fluctuațiilor reale de pe piață, conducând astfel la o instabilitate financiară exagerată.

Astfel, având în vedere că principiul valorii juste nu presupune producerea unei tranzacții efective pentru ca modificările de valoare să fie recunoscute în contabilitate, utilizarea acestei valori poate conduce la recunoașterea în mod prematur a unor profituri sau pierderi, spre deosebire de cazul în care s-ar utiliza abordarea bazată pe cost istoric. Prin urmare, atunci când piața este în creștere, reflectarea în funcție de valoarea justă poate conduce la valori mai mari și deci la supraevaluarea profiturilor în situațiile financiare, iar în situația în care piața se află în scădere, poate conduce la supraevaluarea pierderilor, creând astfel fenomenul de prociclicitate.

În consecință, există experți care afirmă că, prin faptul că utilizarea valorii juste încurajează băncile să acorde credite excesive atunci când piața este favorabilă, respectiv să exagereze problemele financiare cu care se confruntă în con-

6 Articol publicat în anul 2009 de Thomas J. Linsmeier, expert în cadrul organismului american FASB.

7 Sursa: ACCA http://www.accaglobal.com/general/activities/policy_papers/archive/financial/cdr866

diții economice mai puțin favorabile, valoarea justă are capacitatea de a determina și influența comportamentul băncilor, nelimitându-se strict la a reflecta activitatea băncilor.

- Cea mai mare problemă pe care o provoacă însă utilizarea valorii juste se referă la credibilitatea acesteia. Deși, în condiții normale, când piața este lichidă, sunt disponibile prețuri de piață și tranzacțiile au loc pe baze sigure, utilizarea valorii juste nu ridică probleme deosebite, extinderea utilizării acestei valori și în cazul instrumentelor care nu sunt cotate pe piață creează mari riscuri. De asemenea, un alt aspect semnalat de bănci ca urmare a crizei economice s-a referit la situația piețelor lipsite de lichiditate sau care încetează să mai existe, ceea ce a făcut ca evaluările să fie afectate de incertitudine.

Avantaje ale utilizării valorii juste

Dintre *caracteristicile pozitive* ale conceptului de valoarea justă, pot fi evidențiate:

- Claritatea;
- Transparența;
- Furnizarea de informații complexe;
- Contabilizarea la valoarea justă cere sau permite companiilor să raporteze valori cu un grad ridicat de oportunitate și comparabilitate, inclusiv în condiții de piață excepționale, față de cazul în care acestea ar fi raportate prin utilizarea altor baze de evaluare;
- Contabilizarea la valoarea justă cere sau permite companiilor să raporteze valori care sunt supu-

se unor actualizări pe baze continue;

- Limitează capacitatea managerilor de a manipula veniturile nete deoarece câștigurile și pierderile aferente activelor și datoriilor sunt raportate atunci când apar și nu atunci când sunt efectiv realizate în cadrul unor tranzacții efective;
- Câștigurile și pierderile care rezultă din modificarea estimării valorii juste reflectă evenimente economice care pot solicita prezentări suplimentare de informații, utile investitorilor în luarea deciziilor;
- Asigură o contabilizare adecvată a instrumentelor financiare derivate.

Concluzie

Lumea economică și Consiliul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate (IASB) ar putea utiliza experiența crizei economice pentru a îmbunătăți și definitiva cadrul general al raportării financiare. De asemenea, este sigur că subiectul valorii juste va constitui unul din aspectele ce va fi avut în vedere în cadrul programului de convergență dintre organismele IASB și omologul american, FASB – Consiliul pentru Standarde Financiare și Contabile.

Evaluarea la valoare justă reprezintă un sistem care a pătruns deja în mediul de reglementare, aflându-se în continuă dezvoltare. În condițiile globalizării piețelor de capital și a instrumentelor financiare complexe este evident faptul că, din punctul de vedere al investitorilor, valoarea justă a activelor și datoriilor prezintă un interes sporit în raport cu costul istoric.

Bibliografie

International Financial Reporting Standards, Handbook 2008, International Accounting Standards Board

ACCA, Policy Paper on Fair Value www.accaglobal.com/economy

Secțiunea de Expuneri de proiecte de pe pagina web a Consiliului pentru Standarde Internaționale de Contabilitate IASB <http://www.iasb.org/Current+Projects>

Documente regăsite pe site-ul serviciilor Comisiei Europene: http://ec.europa.eu/internal_market/accounting

Evaluările furnizate de grupul consultativ EFRAG (Grupului European Consultativ în Domeniul Raportării Financiare), Comisiei Europene, în legătură cu procesul de adoptare a IFRS în Europa www.efrag.org

Utilizarea operațiilor matematice în misiunile de audit

Ken GARRETT*

Abstract

Use of Mathematical Operations in Audit Missions

The following article presents the manner in which the use of ratios and comparisons during the audit missions can help the auditor issue a much clearer audit opinion.

Ratios and comparisons can be used to identify where the accounts might be wrong, and where additional auditing effort should be spent.

The professional auditors must prove their ability when they manage the results of the comparisons and ratios and must take into consideration all the aspects which might distort the obtained results.

Key words: *assets, liabilities, inventory, receivables*

Cuvinte cheie: *active, pasive, inventar, creanțe*

Introducere

În acest articol ne propunem să analizăm modul în care utilizarea în procesul de audit a unor noțiuni și calcule matematice (indici sau rapoarte) poate ajuta auditorul profesionist în formularea unei opinii de audit cât mai clare.

Calcularea unui raport (sau a unui indice) este o operație matematică simplă și, de obicei, nu înseamnă mai mult decât împărțirea unui număr la un alt număr. Într-adevăr, calculele sunt atât de simple încât acestea pot fi predefinite într-o foaie de calcul pe computer (ex. Excel). Adevărata abilitate constă în interpretarea rezultatelor și utilizarea informațiilor pentru a putea desfășura un proces de audit mai bun. A afirma că rezultatul unui raport matematic a crescut datorită faptului că deîmpărțitul a crescut (sau că împărțitorul a scăzut) este mai degrabă inutil: aceasta este o simplă traducere a operației matematice în cuvinte. În acest sens recomandăm utilizarea acronimului RATIO pentru a pune în vedere că, în timpul unui proces de audit, se dovedește necesar să aveți mereu în vedere următoarele întrebări:

- **Reason (Motivul)** – de ce a apărut această schimbare?
- **Accident (Accident)** – este această modificare reală sau un simplu accident din cauza proastei corelări?
- **Test (Verificare)** – ce poate fi făcut pentru a verifica concluziile noastre?
- **Implications (Implicațiile)** – care este semnificația acestei modificări? Criză de lichidități? Management deficitar etc?
- **Other information (Alte informații)** – sunt aceste informații în concordanță cu cele anterioare?

Evident, răspunsul la aceste întrebări nu trebuie scris undeva anume, dar practica demonstrează că aceste 5 clase de întrebări este util să rămână mereu în minte atunci când se desfășoară procesul de audit. În întreg mediul de afaceri există o diversitate de afaceri și această diversitate va fi reflectată în situațiile financiare ale fiecărei companii. Pentru a putea emite o părere avizată cu privire la faptul dacă o cifră sau o fracție trebuie investigată, este absolut necesar ca aceasta să fie comparată cu echivalentul ei, fie în aceeași companie, având în vedere o situație financiară anterioară, fie cu altele din companii din același domeniu. Comparațiile furnizează valori de referință care pot fi utilizate în procesele de audit.

Pentru a putea analiza câteva dintre tehnicile și interpretările posibile, vom utiliza situațiile financiare ale Ocset Co.¹, care vor fi detaliate în tabelele 1 și 2.

* Lector ACCA, e-mail: info@ro.accaglobal.com

1 Denumire fictivă a unei companii

Compararea a doi ani consecutivi

Probabil că primul lucru care trebuie efectuat este compararea pur și simplu a două seturi de situații financiare din anul N și din anul N-1. Analizați cifrele, comparându-le între ele și vedeți ce întrebări sau ipoteze puteți fi capabili să generați. Acronimul RATIO va fi utilizat pas cu pas și în scris pentru prima comparație. Iată unele dintre ideile care pot apărea în urma acestui proces:

Active fixe necorporale

O creștere substanțială a fondului comercial.

- **Reason (Motivul):** achiziții? Este reală creșterea sau doar o sincronizare proastă? Cum poate fi cercetată, verificată și testată? Implicațiile: Ce a fost achiziționat? Cum a fost achitată achiziția? Care este tipul de afacere? Când se încheie exercițiul financiar al afacerii achiziționate? Care sunt auditorii? Se încadrează toate acestea pe aceeași linie cu alte informații, cum ar fi active fixe, finanțare sporită și așa mai departe?

Active fixe corporale

Creștere substanțială. O parte ar putea rezulta în urma achiziției, o parte poate fi organică (sau creștere reală). Cum au fost achitate? Cum se poate testa rezultatul?

Stocuri

O creștere relativ mică. Va fi interesantă compararea vânzărilor.

Creanțe

O creștere relativ mică. Va fi interesantă compararea vânzărilor.

Lichidități

O creștere mare a acestora. De ce? Ce a condus la această creștere?

Furnizori

Rezultă o creștere de aproximativ 15-20%. Ce a condus la aceasta creștere? Datorii comerciale mari în comparație cu lichiditățile și creanțele. Comparați costurile vânzărilor mai târziu. Cum putem verifica aceste pasive?

Împrumuturi pe termen scurt

Dublate, dar ar putea fi aduse la nivelul celor din anul

N-1 utilizând lichidități. De ce să dispui de lichidități, dar și de datorii în același timp?

Active circulante comparate cu datoriile

(Active circulante minus pasive circulante). Aproximativ la fel atât în anul N-1, cât și în anul N. Semnal de alarmă: în ambii ani se observă pasive circulante nete. În orice caz, compania a supraviețuit un an în această situație.

Capital social. Profit nedistribuit

Nicio modificare substanțială. S-a observat o creștere, probabil datorită profitului nedistribuit.

Datorii pe termen lung

O creștere substanțială. Probabil, acestea reprezintă o sursă majoră de finanțare a activelor fixe. Este de așteptat o creștere a costurilor cu finanțarea. Trebuie verificat ca datoriile să fie, într-adevăr, pe termen lung.

Venituri

O creștere foarte substanțială (în jur de 15%). În ce proporție această creștere este reală sau cât se datorează achiziției? Ne putem aștepta la modificări în ceea ce privește atât inventarul, cât și datoriile.

Costul vânzărilor

O creștere în mare parte, care se încadrează pe aceeași linie cu creșterea vânzărilor.

Costuri comerciale și administrative

O creștere substanțială. Probabil, temporară, după preluare și înainte de clarificarea situației. Poate indica un slab control al costurilor.

Impozit

O sumă destul de mare.

Dacă vi s-ar spune acum că situațiile financiare sunt modelate pe o afacere a unui supermarket, atunci s-ar putea să înțelegeți mai mult din unele dintre cifre – în particular datoriile curente nete. Supermarketurile au un volum de creanțe scăzut și un volum mic al stocurilor (mare parte din el este perisabil); totuși, pot negocia dur cu furnizorii.

Ei pot, de exemplu, să supraviețuiască bine cu datorii comerciale mari, încrezători în faptul că stocul se va converti constant în lichidități. În orice caz, acum că analizăm situația unui supermarket, auditorii profesioniști ar trebui să afle, în primul rând, de ce există aceste creanțe substanțiale.

Analiza raportului matematic

Analiza raportului matematic este utilă deoarece permite auditorului să vadă dacă două cifre au avut o evoluție corelată. Auditorul profesionist ar trebui să acorde o atenție deosebită atunci când nu există această corelație.

Există trei grupe principale de rapoarte matematice: profitabilitate, lichidități și risc. În exemplificare, vom folosi simbolic drept unitate monetară dolarul (\$).

Rata profitabilității

Procentul de profit brut

$$\frac{\text{Profit brut}}{\text{Venituri din vânzări}} \times 100$$

$$\frac{\text{Anul N}}{4218 \times 100} = 7,8\%$$

$$\frac{\text{Anul N-1}}{3230 \times 100} = 6,8\%$$

Comentarii cu privire la procentul de profit brut

Aceasta este o creștere semnificativă (15%) și o performanță remarcabilă în timp de recesiune. În afara greșelilor de contabilitate, explicațiile posibile ar putea include:

- Un mix de vânzări diferit (posibil din cauza achiziției, care presupunem că a apărut datorită creșterii fondului comercial)
- Obținerea de prețuri mai bune din partea furnizorilor (se testează prin verificarea corespondenței)
- O gestionare mai bună a stocurilor și mai puțină risipă (verificați stocurile cu atenție)

Procent de profit net

$$\frac{\text{Profit operațional}}{\text{Venituri din vânzări}} \times 100$$

$$\frac{\text{Anul N}}{3206 \times 100} = 5,9\%$$

$$\frac{\text{Anul N-1}}{2450 \times 100} = 5,2\%$$

Comentarii cu privire la procentul de profit net

Un control al costurilor rezonabil de bun a fost menținut în ciuda creșterilor substanțiale ale vânzărilor. Pentru a verifica acest lucru, merită comparate costurile comerciale și administrative cu costurile vânzărilor.

Raportul costuri operaționale-vânzări

$$\frac{\text{Costuri operaționale}}{\text{Vânzări}} \times 100$$

$$\frac{\text{Anul N}}{1012 \times 100} = 1,86\%$$

$$\frac{\text{Anul N-1}}{780 \times 100} = 1,65\%$$

Comentarii cu privire la costurile operaționale

Aceste costuri sunt mici în comparație cu venitul. Este acest lucru corect sau ar trebui să fie un semnal de alarmă cu privire la faptul că, în companie, cheltuielile sunt subestimate? Supermarketurile se bazează pe volume mari și pe marje reduse, iar acest lucru ar putea explica raportul costuri-venit relativ redus, care indică volume uriașe de vânzări, ce sunt propagate în mod eficient prin intermediul afacerii.

În orice caz, eficiența activităților operaționale deteriorează și este important să se afle cauza acestui lucru. Cauze clare pot fi:

- Departamentul operațional al companiei achiziționate nu este la fel de eficient ca și cel al holdingului
- Costuri de întrerupere a activității datorate preluării
- Managementul companiei este suprasolicitat.

Aceste teorii trebuie testate. Pot exista, de asemenea, și alte implicații. Dacă managementul companiei speră să diminueze costurile operaționale, au aceștia în plan, de exemplu, închiderea depozitelor și concedieri? Este necesar să se prevadă un provizion?

Randamentul capitalului investit (Return on capital employed – ROCE)

$$\frac{\text{Profit de operare}}{\text{Capital investit}} \times 100$$

$$\frac{\text{Anul N}}{3206 \times 100} = 11,8\%$$

$$\frac{\text{Anul N-1}}{2450 \times 100} = 12\%$$

Comentarii cu privire la ROCE – randamentul capitalului investit

Este important ca auditorul profesionist să realizeze că acesta este primul raport matematic pe care l-am calculat și care utilizează cifrele din declarațiile cu privire la poziția financiară.

Astfel de cifre sunt luate doar cu referire la un singur moment în timp și acest lucru poate duce la distorsiuni în ceea ce privește celelalte raporturi. Modificările

pot fi mai mult decât mici accidente de coordonare. Auditorul ar trebui să compare o companie în care capitalul a fost majorat în prima lună a perioadei cu o companie în care majorarea capitalului s-a petrecut în ultima lună a anului.

Capitalul final al ambelor companii va include finanțarea suplimentară, dar este posibil ca doar prima companie să se bucure de o creștere semnificativă în ceea ce privește profitul operațional. Randamentul capitalului investit al celei de a doua companii este posibil să scadă de la un an la altul.

Este posibil ca această cauză să fi determinat scăderea randamentului capitalului investit, observat în cazul companiei Ocset Co. și ar fi foarte util de știut când a avut loc orice extindere sau achiziție.

Rotația activelor

$$\frac{\text{Venituri din vânzări}}{\text{Capital investit}} \times 100$$

Anul N	Anul N-1
$\frac{54327}{27165} = 2$	$\frac{47198}{20417} = 2,3$

Comentarii cu privire la rotația activelor

Acest lucru arată cât de mulți dolari din vânzări sunt generați de fiecare dolar din active sau altfel spus „cât de mult își utilizează o companie activele”.

Scăderea raportului arată că, deși capitalul (și, prin urmare, activele) a crescut, vânzările nu au crescut în mod proporțional – dar acest fapt poate fi doar un simplu accident cauzat de data la care activele au crescut.

Notă: ROCE – randamentul capitalului reinvestit = Profit net % x Rotația activelor

Rapoartele lichidităților

Raport curent

$$\frac{\text{Active circulante}}{\text{Datorii curente}} \times 100$$

Anul N	Anul N-1
$\frac{9209}{12582} = 0,73$	$\frac{5889}{9362} = 0,63$

Comentarii cu privire la raportul curent

În mod normal, activele circulante sunt utilizate pentru a achita datoriile curente. Un raport subunitar, în pre-

zent, este deseori considerat alarmant întrucât ar putea exista motive de îngrijorare, dar auditorul trebuie să aibă în vedere tipul de afacere înainte de a trage concluziile. Într-o afacere cum este un supermarket, stocurile se vor transforma în cash (lichidități) într-un mod stabil și care poate fi prevăzut; prin urmare, mereu va exista o rezervă de cash disponibilă pentru plata pasivelor.

Compania a supraviețuit 12 luni din anul N-1, de la data situației cu privire la poziția financiară până la situația financiară prezentă (și raportul curent s-a îmbunătățit); prin urmare, nu ar trebui să mai existe motive de îngrijorare.

Raport rapid (sau indicele de lichiditate)

$$\frac{\text{Active circulante (minus inventar)}}{\text{Datorii curente}} \times 100$$

Anul N	Anul N-1
$\frac{9209 - 2669}{12582} = 0,52$	$\frac{5889 - 2430}{9362} = 0,37$

Comentarii cu privire la raportul rapid

Raportul rapid este util atunci când stocurile sunt schimbate lent întrucât plata datoriilor va depinde de creanțe și de lichidități. Un raport rapid subunitar este deseori îngrijorător, dar din nou depinde de tipul de afacere și de elementele la care se apelează pentru a compara situațiile financiare. În situația prezentată, un raport rapid este mult mai generos în cazul situației cu privire la poziția financiară din anul N, decât în cel al situației din anul N-1. De ce? Au crescut veniturile din dobânzi?

Perioada de colectare a creanțelor

$$\frac{\text{Creanțe}}{\text{Vânzări/zi}} \times 100$$

Anul N	Anul N-1
$\frac{1798}{54,327 / 365} = 12$	$\frac{1311}{47,198 / 365} = 10$

Comentarii cu privire la perioada de colectare a creanțelor

Într-un supermarket, pentru majoritatea vânzărilor se primește cash și compararea creanțelor cu vânzările care nu au avut impact asupra creanțelor ar fi un lucru mai degrabă inutil. Ar fi mult mai bine dacă vânzările ar putea fi împărțite în plăți cu încasare cash și vânzări prin credit și ar reieși adevărata perioadă de

colectare a vânzărilor pe credite. În orice caz, aici pare să fi existat o disproporție în ceea ce privește perioada de colectare. Motivele pentru această disproporție pot fi:

- O abordare diferită a vânzărilor – probabil oferirea de facilități la contractarea creditelor pentru clienți
- O gamă diferită de produse – probabil, oferirea de carduri de credit pentru clienți (în această situație trebuie analizate minutele de la ședințele consiliului)
- Un management slab, astfel încât controlul creditului se deteriorează
- Probleme economice care cauzează întârzieri la plată din partea clienților și, probabil, un risc crescut de creanțe nerecuperabile (ar putea exista implicații în ceea ce privește prevederile cu referire la creditele nerecuperabile).

Auditorii ar trebui să verifice, de asemenea, și celelalte informații. De exemplu, dacă durează mai mult până când clienții plătesc (sau dacă este oferit un card de credit) este înregistrată dobânda în balanțele financiare? Circulația creanțelor va fi importantă pentru a testa acuratețea totalului creanțelor.

Durata de efectuare a plăților datoriiilor pe termen scurt

$$\frac{\text{Datorii pe termen scurt}}{\text{Costurile vânzărilor/zi}} \times 100$$

$$\frac{\text{Anul N}}{8522} = 62$$

$$\frac{50109}{365}$$

$$\frac{\text{Anul N-1}}{7277} = 60$$

$$\frac{43968}{365}$$

Comentarii cu privire la durata de efectuarea a plăților datoriiilor pe termen scurt

Aici nu se observă nimic remarcabil. Creșterea ar putea fi dovada presiunilor furnizorilor și s-ar putea încadra pe aceeași linie cu îmbunătățirea procentului profitului brut.

Auditorul trebuie să verifice dacă nu vor exista pe viitor dificultăți în aprovizionare, prin analizarea corespondenței și a minutelor de la ședințele de consiliu.

Număr de zile pe stoc

$$\frac{\text{Stocuri}}{\text{Costul vânzărilor/zi}} \times 100$$

$$\frac{\text{Anul N}}{2669} = 19$$

$$\frac{50109}{365}$$

$$\frac{\text{Anul N-1}}{2430} = 20$$

$$\frac{43968}{365}$$

Comentarii cu privire la zilele de stoc

Aceasta este o scădere cu 5% și pare a sugera un control strict al stocurilor. În orice caz, auditorii ar trebui de fiecare dată să utilizeze lista RATIO (sau măcar să o aibă în vedere):

- **Reason (Motiv)** – accidental sau deliberat? Cum s-a ajuns la scădere?
- **Accident (Accident)** – poate fi doar o eroare temporală, de exemplu, sfârșitul de an cade într-un week-end.
- **Test** – stocul ar trebui verificat mereu cu atenție – existența, evaluarea cantității.
- **Implications (Implicații)** - Dacă sunt mai puține zile de stocuri, sunt afectate în sens negativ serviciile oferite clienților?

Dacă aceasta este situația, continuarea activității ar putea fi afectată în cazul în care clienții ar hotărî să își mute afacerea în altă parte. Continuarea activității nu pare a fi un aspect important în cadrul companiei, dar auditorul ar trebui să fie mereu conștient cu privire la acest risc – chiar dacă îl elimină rapid. S-a redus pierderea din stocuri?

- **Other information (Alte informații)** – De exemplu: a investit compania în sisteme noi de IT care permit un mai bun control al stocurilor? A fost modificat sistemul de distribuție? Au fost cumpărate mai multe camioane pentru a permite companiei să opereze cu un stoc mai mic?

Rapoarte referitoare la risc

Gradul de îndatorare al unei companii reiese clar din situațiile financiare; prin urmare, riscul analizat de către utilizatorii externi este în mod normal relaționat cu împrumuturile – riscul de angrenare. Împrumuturile cauzează riscuri deoarece dobânda trebuie plătită indiferent de profiturile realizate.

O creștere a ratei dobânzilor sau o scădere a profitului poate îngreuna foarte mult plata dobânzii și ar putea duce la punerea sub sechestru sau la lichidarea afacerii.

Riscurile din împrumuturi pot, de asemenea, apărea atunci când este cerută rambursarea capitalului, fie la cerere (în cazul descoperirilor de cont), fie la finalul unui termen fixat. Este foarte important să înțelegem cum este finanțată orice plată.

Tabel 1 - Situația poziției financiare a Ocset Co.

	30/9/anul N \$m	30/9/anul N-1 \$m
Active		
Active fixe	4027	2336
Necorporale - fondul comercial	<u>26511</u>	<u>21554</u>
Corporale	<u>30538</u>	<u>23890</u>
Active circulante		
Stocuri	2669	2430
Creanțe	1798	1311
Lichidități și echivalentele lor	<u>4742</u>	<u>2148</u>
	<u>9209</u>	<u>5889</u>
Active totale	<u>39747</u>	<u>29779</u>
Capital propriu și datorii - pasive		
Capital social	395	393
Rezerve	<u>12600</u>	<u>11422</u>
Capital propriu total	<u>12995</u>	<u>11815</u>
Datorii pe termen lung	<u>14170</u>	<u>8602</u>
Total datorii pe termen lung	<u>14170</u>	<u>8602</u>
Pasive curente		
Datorii comerciale	8522	7277
Împrumuturi pe termen scurt	<u>4060</u>	<u>2085</u>
Total pasive curente	<u>12582</u>	<u>9362</u>
Total pasive	<u>26752</u>	<u>17964</u>
Total capital propriu și pasive	<u>39747</u>	<u>29779</u>

Tabel 2 - Situația financiară a venitului global al Ocset Co.

	30/9/anul N \$m	30/9/anul N-1 \$m
Venit	54327	47198
Costul vânzărilor	<u>50109</u>	<u>43968</u>
Profit brut	4218	3230
Costuri comerciale și administrative	<u>(1012)</u>	<u>(780)</u>
Profit operațional înainte de finanțare	3206	2450
Venituri din finanțări	116	187
Costuri financiare	<u>(478)</u>	<u>(250)</u>
(Pierderi)/profit înainte de aplicarea de taxe	2844	2387
Costuri cu impozitul pe venit	<u>(780)</u>	<u>(670)</u>
(Pierderi)/profit după aplicarea taxelor	2064	1717
Total venit global pentru întregul an	<u>2064</u>	<u>1717</u>

Coeficientul de utilizare a fondurilor proprii- efectul de levier financiar

$$\frac{\text{Finanțare împrumuturi pe termen lung}}{\text{Finanțarea capitalului}} \times 100$$

Anul N	Anul N-1
$\frac{14170 \times 100}{12995} = 109\%$	$\frac{8602 \times 100}{11815} = 73\%$

Comentarii cu privire la coeficientul de utilizare a fondurilor proprii

Coeficientul de utilizare a fondurilor proprii poate fi definit și în alte moduri, în special prin compararea finanțării împrumutului pe termen lung cu totalul finanțărilor. Cu cât acest coeficient crește, cu atât crește riscul ca dobânda să nu poată fi plătită. Dar este dificil să definim un nivel „sigur” pentru acest coeficient. De exemplu, o companie imobiliară cu proprietăți închiriate va avea un venit din chirii care poate fi destul de bine estimat.

O astfel de companie ar putea probabil să susțină împrumuturi substanțiale (deși ar putea fi în dificultate dacă ar crește semnificativ rata dobânzii). O companie cu resurse de venit nesigure ar trebui să mențină acest coeficient mai mic, întrucât trebuie să se asigure că dobânda trebuie să fie achitată în perioadele bune.

Supermarketurile ar trebui să aibă un venit care să poată fi prevăzut cu ușurință: oamenii vor continua să mănânce și, prin urmare, vor continua să cumpere mâncare. Calcularea raportului „efect de levier financiar” (*gearing ratio*) arată că există o creștere mare a acestuia în cadrul companiei. Ar trebui să aveți în vedere următoarele întrebări:

- **Reason (motiv):** planificare financiară deliberată sau probleme?
- **Accident (accident):** Există motive care să ne facă să credem că efectul este temporar sau este vorba de un accident temporal?
- **Test:** Acordurile cu privire la împrumuturi trebuie verificate din punct de vedere al securității și al termenilor.
- **Implications (implicații)** dacă perioada pentru care a fost acordat împrumutul este scurtă, cum va fi acesta achitat?
- **Other information (alte informații):** ne-am aștepta ca dobânda care trebuie achitată să crească (doar

dacă împrumutul a fost contractat foarte aproape de finalul anului).

Acoperirea dobânzii

$$\frac{\text{Profit operațional înainte de dobândă}}{\text{Dobândă}} \times 100$$

Anul N	Anul N-1
$\frac{3206}{478} = 6,7$	$\frac{2450}{250} = 9,8$

Comentarii cu privire la acoperirea dobânzii

Acoperirea dobânzii arată de câte ori se poate acorda achita din câștiguri. Nici unul dintre aceste rapoarte nu ar trebui să constituie cauză de îngrijorare. Scăderea din anul N-1 spre anul N se încadrează cu creșterea împrumuturilor care au fost identificate mai devreme. Sumele dobânzii ar trebui verificate pentru a vedea dacă sunt rezonabile, având în vedere rata dobânzii când împrumuturile adiționale au fost contractate.

Concluzie

Analiza rapoartelor și a comparațiilor reprezintă un instrument foarte util, care ajută auditorii să înțeleagă ce este posibil să se fi întâmplat într-o afacere. În orice caz, calculul inițial al rapoartelor și schimbarea procentajelor sunt ușoare și mecanice.

Adevărata abilitate trebuie demonstrată atunci când se interpretează rezultatele și de fiecare dată rezultatele ar trebui să ridice mai multe întrebări decât răspunsurile pe care le-au furnizat. În tabelele din pagina anterioară se află situația poziției financiare a companiei Ocset Co. și situația venitului global.

Bibliografie

http://en.wikipedia.org/wiki/Financiar_audit
<http://www.iasb.org/Home.htm>

Secvențe din activitatea Camerei Auditorilor Financiari din România, reflectate în paginile revistei

Conferința anuală a CAFR reprezintă, printre altele, un moment de bilanț al activității organismului profesional român, al drumului parcurs de la un an la altul pentru reprezentarea acestuia atât în țară, cât și pe plan internațional.

Numeroasele evenimente care au avut loc în viața CAFR de la precedenta Conferință, desfășurată la 27 iunie 2009, la Cluj-Napoca, au fost marcate de manifestarea crizei economice mondiale. De aceea, majoritatea activităților întreprinse de CAFR au venit în întâmpinarea analizării și rezolvării problemelor iscate de această criză.

Rememorăm, pe scurt, în paginile care urmează, cele mai semnificative momente cuprinse în agenda Camerei în perioada de aproximativ un an care s-a scurs de la Conferința anuală precedentă, așa cum au fost reflectate în paginile revistei „Audit Financiar”.

Mai 2009

● Participare la „Întâlnirea normalizatorilor europeni de audit” - FEE

La 20 mai 2009, o delegație a Camerei Auditorilor Financiari din România formată din prof.univ.dr. **Ion Mihăilescu** - președinte și **Adriana Coșa** - expert relații internaționale, a participat la „Întâlnirea normalizatorilor europeni de audit”, organizată la Bruxelles de Federația Experților Contabili Europeni, FEE.

Principalele subiecte abordate în cadrul acestei întâlniri au fost implementarea Directivei europene privind auditul statutar și procesul de traducere, adoptare și implementare a ISA-urilor clarificate, emise de IFAC.

Jurgen Tiedje, șef al direcției „Audit”, Direcția Generală Piața Internă

din cadrul Comisiei Europene, a lăudat România pentru progresele remarcabile în acest domeniu, fiind prima țară, alături de Bulgaria, care a trimis către Direcția Generală Piața Internă din cadrul Comisiei Europene, un set de standarde traduse în limba română.

● Întâlnire bilaterală ICAEW - CAFR

În data de 26 mai 2009, a avut loc la sediul **Institutului Contabililor Autorizați din Anglia și Țara Galilor (ICAEW)** o întâlnire cu o delegație a **Camerei Auditorilor Financiari din România**.

La acest eveniment au participat din partea ICAEW: **Martin Manuzi**, director al Biroului European al ICAEW și **Caroline Newton**, director Afaceri Europene al ICAEW și din partea CAFR: prof. univ. dr. **Ion Mihăilescu**,

președinte, dr. **Marius Burdușel**, director executiv și **Adriana Coșa**, expert relații internaționale.

Martin Manuzi a subliniat intenția ICAEW de a coopera cu profesia din România, de a sprijini dezvoltarea acesteia, de a realiza acțiuni în comun în folosul personalului tehnic și al membrilor.

● Conferință organizată de Uniunea Auditorilor din Ucraina

La 28 mai 2009 prof.univ.dr. **Ion Mihăilescu**, președintele CAFR, împreună cu **Irina Pungaru**, expert relații internaționale, au participat la Conferința internațională de audit cu tema *Experiența instituirii și introducerii standardelor interne de controlul calității în firmele de audit*, organizată de Uniunea Auditorilor din Ucraina, la Harkov, în Ucraina.

În cadrul acestei conferințe președintele Ion Mihăilescu a făcut o prezentare a sistemului de control al calității serviciilor prestate de membrii Camerei, prezentare care a fost deosebit de apreciată de auditorii ucraineni, care au manifestat un interes ridicat pentru sistemul de control al calității activității de audit financiar din România.

● Protocoale de colaborare cu CCIR și CCIB

Camera Auditorilor Financiari din România a semnat protocoale de colaborare cu Camera de Comerț și Industrie a României și cu Camera de

Comerț și Industrie a municipiului București. Protocoalele au în vedere: promovarea în comun a unor măsuri și acțiuni menite să contribuie la îmbunătățirea mediului de afaceri, la întărirea și credibilizarea activității entităților economice, care reprezintă o piață importantă pentru activitatea de audit financiar; colaborarea pentru îmbunătățirea cadrului legislativ privind activitatea financiar-contabilă și de audit ș.a.

● **O lucrare de referință: „Auditorii financiari români – un deceniu în slujba interesului public”**

S-au împlinit 10 ani de la înființarea Camerei Auditorilor Financiari, prin Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 75/ 1 iunie 1999 privind activitatea de audit, prin care statul a delegat atribuțiile sale privind coordonarea acestei activități Camerei, organizație profesională de utilitate publică, fără scop lucrativ.

Pentru marcarea acestui eveniment a fost editat volumul „Auditorii financiari români – un deceniu în slujba interesului public”, în care sunt sintetizate, prin date și informații, momentele esențiale prin care au trecut auditorii financiari și organismul lor profesional, evenimentele care le-au marcat evoluția. Cartea, apărută în coeditare CAFR – Editura Elf, reprezintă un scurt excurs în istorie, o imagine asupra drumului parcurs, asupra travaliului care a fost necesar până a se ajunge la actualele performanțe indiscutabile ale Camerei Auditorilor Financiari și, implicit, ale breslei în ansamblul său.

Iunie 2009

● **Participare la AMIS 2009**

Facultatea de contabilitate și informatică de gestiune din cadrul ASE București a organizat, în perioada 18-19 iunie 2009, cea de a patra Conferință internațională din ciclul AMIS.

După cum relatează președintele Conferinței, prof.univ.dr. **Pavel Năstase**,

prorector al ASE București, temele puse în discuție s-au axat pe problematica actuală a crizei globale, cu particularizările sale în țara noastră și pe formularea unor soluții și acțiuni utile și necesare, în sarcina profesioniștilor.

Din partea Consiliului Camerei Auditorilor Financiari din România, a participat prof.univ.dr. **Ion Mihăilescu**, președinte, care a remarcat ținuta academică deosebită a Conferinței, marcată de prezența unor mari personalități ale profesiei, între care Alain Burlaud, director al INTEC Paris și membru al Consiliului Științific al revistei „Audit Financiar”.

● **Al doilea Congres al auditorilor financiari din România**

În ziua de 26 iunie 2009, Camera Auditorilor Financiari din România (CAFR) a organizat al doilea Congres al auditorilor financiari din România, cu tema **Național și Internațional în activitatea de audit financiar. Auditorii și criza economică globală**.

Evenimentul s-a desfășurat la sediul Facultății de Științe Economice și Gestiunea Afacerilor din cadrul Universității Babeș-Bolyai și a reunit reprezentanți ai unor organisme profesionale din România și din străinătate, ai mediului academic și universitar din țara noastră, membri ai CAFR, invitați speciali, ziariști. Cei 350 de specialiști, practicieni și din mediul academic, din țară și din străinătate, prezenți la manifestare au abordat problemele crizei economice, au identificat soluții, au discutat despre modalitățile de implicare a profesioniștilor de elită - auditorii financiari – în evaluarea corectă a situației actuale și în depășirea dificultăților specifice perioadei.

Programul manifestării a cuprins o sesiune de comunicări în plen, cu tema **Guvernanța și supravegherea publică**, urmată de sesiuni pe ateliere. Tematica dezbătută în cele 6

ateliere a fost următoarea: **Atelierul nr. 1 - Controlul de calitate**; **Atelierul nr. 2 - Codul etic**; **Atelierul nr. 3 - Educația profesională**; **Atelierul nr. 4 - Criza economică globală și răspunderea auditorului**; **Atelierul nr. 5 - Conduita profesională și investigațiile disciplinare**; **Atelierul nr. 6 - Profesia în Europa de Sud-Est. Probleme actuale**.

Cu totul remarcabilă a fost participarea a 27 de specialiști de marcă din: Marea Britanie, Belgia, Franța, Republica Moldova, Republica Srpska, Ucraina, Azerbaidjan, Polonia, Bulgaria, Turcia, Ungaria, Italia și S.U.A. La Congres au fost transmise mesaje de salut din partea unor oficialități române, a unor organizații și instituții profesionale din țară și de peste hotare.

Organizatorii au sintetizat într-o **Rezoluție** cele mai importante abordări, concluzii și soluții rezultate din dezbateri, care a fost prezentată, în finalul Congresului de către președintele Congresului **Emil Cudă**, documentul fiind dat publicității și comunicat instituțiilor și autorităților interesate.

● **Acord de cooperare între CAFR și ICAS**

Un moment important în desfășurarea celui de-al doilea Congres al auditorilor financiari din România a fost semnarea Acordului de Cooperare între Institutul Contabililor Autorizați din Scoția și Camera Auditorilor Financiari din România. Semnatarii acordului au fost prof.univ.dr. **Ion Mihăilescu**, președintele CAFR și **Anton Colella**, directorul executiv al ICAS.

În acest acord sunt prevăzute principalele domenii de colaborare între cele două institute profesionale, atât ICAS, cât și CAFR exprimându-și intențiile și interesul de a facilita dezvoltarea contabilității, auditului și educației printr-un număr de acțiuni comune de schimb de experiență, incluzând monitorizarea auditului, precum și alte servicii de consultanță.

● Conferința anuală a Camerei Auditorilor Financieri din România

În ziua de 27 iunie 2009, la Facultatea de Științe Economice și Gestionarea Afacerilor din Cluj-Napoca, s-a desfășurat Conferința anuală ordinară a Camerei Auditorilor Financieri din România. Au luat parte delegați desemnați pe zone geografice, reprezentând regiunile de dezvoltare ale țării și, în calitate de invitați, membrii comisiilor de numărare a voturilor din regiunile respective, precum și membri ai Consiliului CAFR, ai Comisiei de Apel și ai Comisiei de Audit Statutar.

În cadrul Conferinței a avut loc alegerea, prin vot secret, a membrilor Comisiilor de apel și, respectiv, de auditori statutar. În urma numărării voturilor exprimate, cele două comisii au următoarea componență:

Comisia de auditori statutar: **Ion Manole, Mihai Aristotel Ungureanu, Octavia Voiculescu.**

Comisia de apel: **Paraschiva Bîgu, Călin Oprea, Aurel Petrescu, Cristian Jora** – reprezentant al Ministerului Justiției, **Alexandra Lazăr** – reprezentant al Ministerului Finanțelor Publice.

● Acord de cooperare CAFR – ICAEW

În ziua de 27 iunie 2009, în deschiderea lucrărilor Conferinței anuale a CAFR, a fost semnat un *Acord de cooperare* de către **Martin Hagen**, președintele Institutului Contabililor Autorizați din Anglia și Țara Galilor, și prof.univ.dr. **Ion Mihăilescu**, președintele Camerei Auditorilor Financieri din România. Acordul prevede că ambele organisme vor coopera în ceea ce privește activitățile dedicate stagiarilor și membrilor, vor realiza un schimb de experiență pe probleme tehnice de interes la nivel european și vor demara inițiative comune, axate pe problemele administrației și organelor de reglementare.

● Ghid în sprijinul auditorilor financieri

La al doilea Congres al auditorilor financieri din România a fost lansat **Ghidul privind unele reglementări ale profesiei de auditor**. În lucrare, aflată la a treia ediție, au fost cuprinse cele mai recente reglementări privind controlul calității activității desfășurate de membrii Camerei, în exercitarea profesiei. Realizată de către Departamentul de Monitorizare și Competență Profesională, din cadrul Camerei, lucrarea cuprinde unele noutăți în scopul monitorizării mai atente a activității de audit financiar și a serviciilor conexe.

Iulie 2009

● Participarea Camerei la Conferința UNCTAD

La 1 iulie 2009, **Eugen Nicolăescu**, prim-vicepreședinte al CAFR și **Irina Pungaru**, expert relații internaționale în cadrul Biroului de Relații Publice Interne și Internaționale al CAFR, au participat la Conferința UNCTAD cu tema „*Criza financiară și implicațiile acesteia asupra arhitecturii raportării financiare și asupra stabilității financiare*”, organizată la Geneva, Elveția.

● „The Accountant” a publicat un articol despre CAFR

Prestigioasa revistă britanică de specialitate „**The Accountant**” a publicat în luna iulie 2009 un articol despre Camera Auditorilor Financieri din România (CAFR), cu titlul: **Romanian Audit Institute celebrates 10th anniversary** - Institutul de audit din România celebrează cea de-a 10-a aniversare.

Textul, semnat de **Carolyn Canham**, subliniază implicarea CAFR pe plan internațional pentru promovarea profesiei de auditor, amintind în acest sens două evenimente recente: admiterea Camerei ca membru cu drepturi depline în IFAC și semnarea unui Memorandum de înțelegere cu ICAS.

August 2009

● Întâlnire de lucru CECCAR – CAFR

În ziua de 31 august 2009, la Mamaia, s-au întrunit, într-o ședință comună, membrii Consiliului Superior al Corpului Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România – CECCAR și ai Consiliului Camerei Auditorilor Financieri din România – CAFR, în care s-a semnat un Acord prin care cele două organizații profesionale hotărăsc să pună în comun resursele și mijloacele pentru a realiza o urmărire coordonată a aspectelor internaționale ale profesiei contabile.

● A apărut lucrarea: *Manual de standarde internaționale de audit și control de calitate. Audit financiar 2009*

Volumul apărut în coeditare CAFR – IRECSON, include standardele clarificate și prevederile internaționale de audit și control de calitate emise de Consiliul pentru Standarde Internaționale de Audit și Asigurare (IAASB) al Federației Internaționale a Contabililor (IFAC) - organismul internațional responsabil de normalizare în domeniul auditului.

Septembrie 2009

● Adoptarea Standardelor Internaționale de Audit

Prin Hotărârea nr. 152/ 23.09.2009 a Consiliului Camerei Auditorilor Financieri din România au fost adoptate **Standardele Internaționale de Audit - 2009** emise de Consiliul pentru Standarde Internaționale de Audit și Asigurare (IAASB) al Federației Internaționale a Contabililor (IFAC), cu aplicabilitate pentru auditul situațiilor financiare cu începere de la 1 ianuarie 2010. Prin aceeași hotărâre s-a adoptat **Standardul Internațional Privind Controlul Calității 1** (ISQC 1), cu aplicabilitate începând cu 15 decembrie 2009.

Octombrie 2009

● **Întâlnirea experților implicați în traducerea ISA**

La 1 octombrie 2009, o delegație a Camerei Auditorilor Financiari din România, formată din **Carmen Mataragiu**, membru al Consiliului CAFR și **Adriana Coșa**, expert relații internaționale, a participat la Bruxelles la cea de-a doua întâlnire a experților implicați în traducerea Standardelor Internaționale de Audit clarificate, Camera Auditorilor Financiari din România fiind organizația responsabilă de traducerea în limba română a ISA-urilor clarificate emise de Federația Internațională a Contabililor, IFAC. Dintre toate țările, România, respectiv CAFR, a fost cea mai avansată, trimițând înainte de termen toate standardele traduse în limba română către Comisia Europeană și publicând Manualul care cuprinde ISA-urile clarificate, ediția 2009.

● **Participarea Camerei la Ziua Fiscalității organizată de FEE**

La Bruxelles, la 1 octombrie 2009, Federația Experților Contabili Europeni - FEE a organizat Ziua Fiscalității, manifestare la care a luat parte și Camera Auditorilor Financiari din România. La evenimentul care a reunit în jur de 200 de participanți și s-a desfășurat sub tema „**Impozitele simple, corecte, coordonate – o utopie în Uniunea Europeană?**” a luat parte și **Carmen Mataragiu**, membru în Consiliul CAFR.

● **Participare la Adunarea Generală FIDEF**

În calitate de membru cu drepturi depline al FIDEF, la 14 octombrie 2009, Camera Auditorilor Financiari din România, reprezentată de **Ion Mihăilescu**, președinte și de **Adriana Coșa**, expert relații internaționale, a participat la Adunarea Generală a Federației Internaționale a Experților Contabili Francofoni.

În cea de-a doua parte a zilei, delegația Camerei a luat parte la două ateliere organizate de FIDEF: „**Auditul extern al riscului de credit aplicat sectorului micro-finanțelor în țările în curs de dezvoltare**” și „**Prezentarea instrumentelor dedicate auditului**”.

● **CAFR la Congresul Ordinului Experților Contabili din Franța**

În perioada 15-16 octombrie 2009, **Ion Mihăilescu**, președintele CAFR, **Emil Culda**, vicepreședinte și **Adriana Coșa**, expert relații internaționale, au participat la cel de-al 64-lea Congres al Ordinului Experților Contabili din Franța, cu tema „**De la contabilitate la finanțe. Restabilirea încrederii**”.

● **CAFR a participat la ECONOMICFEST 2009**

În perioada 15-18 octombrie 2009, Camera Auditorilor Financiari din România a participat la Târgul Economic-Juridic ECONOMICFEST 2009, care a avut loc la World Trade Center București.

Cu acest prilej, Camera Auditorilor Financiari din România a organizat un Seminar pe tema „**Raportarea financiară, Auditul statutar și Guvernanța Corporativă**”, care a avut un caracter interactiv, atât pentru profesioniști, cât și pentru reprezentanții companiilor interesate de servicii de audit financiar.

Au susținut comunicări: prof.univ .dr. **Maria Manolescu**, vicepreședinte CAFR - „**Necesitatea culturii privind guvernanța corporativă pentru entitățile din România**”; prof.univ.dr. **Ali Eden**, vicepreședinte CAFR - „**Guvernanța corporativă și auditul intern**”; prof.univ. dr. **Ana Morariu**, membru al Consiliului CAFR - „**Probele de audit, argument forte în finalizarea concluziilor privind opinia de audit**”; **Adrian Popescu**, inspector principal în Departamentul de monitorizare și

competență profesională - „**Asigurarea calității activității de audit financiar în România**”. CAFR a avut un stand expozițional propriu cuprinzând lucrări - cărți, reviste, pliante - din activitatea editorială.

● **Seminar profesional la Timișoara: „Rolul auditorului financiar din România – prezent și viitor”**

La 24 octombrie 2009, în Aula Magna a Universității de Vest din Timișoara s-a desfășurat primul seminar profesional pe regiuni de dezvoltare pentru perioada 2009- 2010, cu tema „**Rolul auditorului financiar din România – prezent și viitor**”. Manifestarea, care a marcat și Ziua Națională a Auditorului Financiar din România - sărbătorită an de an la 26 octombrie, a prilejuit întâlnirea auditorilor financiari din regiunile de dezvoltare Nord și Nord Vest cu membri ai Consiliului CAFR, cu specialiști din profesie, cu reprezentanți ai unor organizații profesionale din țară și străinătate.

În deschiderea lucrărilor, prof. univ. dr. **Ion Mihăilescu**, președintele Camerei Auditorilor Financiari din România, s-a referit la semnificația „**Zilei Auditorului Financiar din România**”, iar **Eugen Nicolăescu**, prim-vicepreședinte al Camerei, a citit asistenței Mesajul Consiliului Camerei Auditorilor Financiari din România adresat membrilor cu prilejul Zilei Naționale a Auditorilor Financiari din România.

În mesaj se spune, printre altele:

„Dacă privim retrospectiv activitatea de la înființarea Camerei și până azi, se poate afirma că ultima perioadă a fost cea mai fructuoasă din activitatea auditorilor financiari din România. Astfel, organismul nostru profesional a intrat în rândul celor peste 156 de organizații membre cu drepturi depline din 123 de țări ale Federației Internaționale a Contabililor (IFAC). De asemenea, a fost o perioadă de frământări pentru a confor-

ma reglementările europene cu reglementările naționale; ne referim la Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 90/2008 privind auditul statutar al situațiilor financiare anuale și al situațiilor financiare anuale consolidate, aprobată prin Legea nr. 278/2008, care a preluat în legislația română Directiva europeană nr. 43/2006”.

Seminarul a cuprins patru teme de mare actualitate:

- *Rolul Consiliului pentru Supravegherea Publică a Activității de Audit Statutar* – prof. univ. dr. Ioan Talpoș, rector al Universității de Vest - Timișoara
- *Fuziuni și achiziții - oportunitate, riscuri și implicații ulterioare* – Carmen Mataragiu, membru al Consiliului CAFR
- *Viitorul auditului financiar după criză* – Smaranda Ștreangă, director pregătire profesională în cadrul ACCA România, Training Services Director BDO Conti Audit SRL
- *Guvernanța corporativă în România. Importanța practicilor de guvernanță corporativă pentru auditorii financiari* – Mariana Ciurel, expert strategii și dezvoltare la Institutul de Guvernanță Corporativă al Bursei de Valori București.
- **Acorduri de cooperare cu organisme profesionale din Ungaria și Ucraina**

În cadrul manifestării profesionale de la Timișoara, „*Rolul auditorului financiar din România – prezent și viitor*”, au avut loc două momente semnificative pentru activitatea în plan extern a organismului profesional român:

- Semnarea acordului de cooperare dintre Camera Auditorilor Financieri din România și Camera Auditorilor Financieri din Ungaria, de către prof. univ. dr. **Ion Mihăilescu** – președinte și dr. **Eperjesi Ferenc** – vicepreședinte internațional.

- Semnarea acordului de cooperare dintre Camera Auditorilor Financieri din România și Camera Auditorilor din Ucraina, de către prof. univ. dr. **Ion Mihăilescu** – președinte și **Mikhail Krapivko** – vicepreședinte.

● Protocol CAFR – ANEVAR

Un alt moment important în cadrul seminarului de la Timișoara, din 24 octombrie 2009, l-a constituit semnarea de către prof. univ. dr. **Ion Mihăilescu**, președintele CAFR, și de **Adrian Vascu**, președintele ANEVAR, a protocolului privind cooperarea în domeniul recunoașterii cursurilor de pregătire profesională.

● A apărut cartea „Al doilea Congres al Auditorilor Financieri din România: Național și internațional în activitatea de audit financiar. Auditorii și criza economică globală”

Răspunzând solicitării mai multor participanți, precum și a unor auditori financiari sau universitari care nu au putut fi prezenți la cel de-al doilea Congres al Auditorilor Financieri din România, desfășurat la 26 iunie 2006 la Cluj-Napoca, Camera Auditorilor Financieri din România, în coeditare cu Casa de editură Elfi, a scos de sub tipar o carte în care – pe parcursul a 800 de pagini – sunt înmănunchate 49 de comunicări (texte integrale) și 19 mesaje de salut transmise din partea unor oficialități române, a unor organizații și instituții profesionale din țară și din străinătate și sunt rememorate momentele semnificative ale evenimentului, opiniile ale unor participanți, precum și reacțiile din mass-media.

● Test de verificare a cunoștințelor pentru accesul la stagiu

Camera Auditorilor Financieri din România a organizat, la 31 octombrie 2009, testul de verificare a cunoștințelor în domeniul financiar-contabil pentru accesul la stagiu.

Noiembrie 2009

● Cea de-a 10-a Conferință Internațională a Camerei Naționale a Auditorilor Statutari din Polonia

În perioada 4-5 noiembrie 2009 a avut loc, la Jachranka, în Polonia, a 10-a Conferință Internațională de Audit organizată de Camera Națională a Auditorilor Statutari din Polonia, KIBR, cu tema „Rolul auditului în economie”.

Camera Auditorilor Financieri din România a fost reprezentantă la acest eveniment de **Ion Mihăilescu** – președinte și **Adriana Coșa** – expert relații internaționale.

● Participare la „Ziua Profesii Libere din România”

La 5 noiembrie 2009, Uniunea Profesii Libere din România a organizat la București, cea de a doua ediție a “Zilei Profesii Libere din România”, eveniment marcat printr-o sesiune de prezentare a asociațiilor de profesii libere din România și printr-o conferință cu tema “Relațiile dintre profesiile libere și autorități publice, instituții și organizații relevante din România și străinătate”.

Eugen Nicolăescu, prim-vicepreședinte al CAFR, a transmis Mesajul Consiliului Camerei Auditorilor Financieri din România.

● Numirea doamnei Carmen Mataragiu - membru al Consiliului Camerei, în Comitetul pentru Națiuni în Curs de Dezvoltare al IFAC

Printr-o scrisoare semnată de directorul executiv al IFAC, **Ian Ball**, Camera a fost anunțată că, în urma analizei sale, Comitetul pentru Nominalizări a recomandat, în mod oficial, numirea doamnei **Carmen Mataragiu** – membru în Consiliul CAFR, pentru a se alătura Comitetului pentru Națiuni în Curs de Dezvoltare din cadrul IFAC. Această recomandare a

fost aprobată de Board-ul IFAC. Astfel, mandatul doamnei Carmen Mataragiu în cadrul IFAC urmează a se derula în perioada 1 ianuarie 2010 – 31 decembrie 2012.

● Participarea CAFR la Consiliul anual al IFAC

În perioada 16-18 noiembrie 2009 a avut loc la Washington, Statele Unite, Consiliul anual al Federației Internaționale a Contabililor - IFAC, la care Camera Auditorilor Financiari din România a fost reprezentată de prof. univ. dr. **Ion Mihăilescu** – președinte și **Adriana Coșa** - expert relații internaționale. În calitatea sa de membru cu drepturi depline al IFAC, CAFR a avut, în acest an, drept de vot, exercitat de președintele Camerei. Pe lângă lucrările propriu-zise ale Consiliului IFAC, în care au fost prezentate și aprobate materialele de pe ordinea de zi, delegația CAFR a participat în ziua de 17 noiembrie 2009 la seminarul organizat de IFAC în două sesiuni care au tratat „*Evitarea viitoarei crize financiare*” și „*Auditul și raportarea financiară în interes public*”, iar la 18 noiembrie - la atelierul „*Standardele internaționale – Standardele Internaționale de Audit clarificate*” și „*Relevanța profesiei-întreprinderile mici și mijlocii și practica mică și mijlocii*”.

● Manifestare științifică la Cluj-Napoca: „Convergența auditului și a contabilității”

În zilele de 25-27 noiembrie 2009, în organizarea Facultății de Științe Economice și Gestiunea Afacerilor din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, a avut loc Convenția anuală 2009 cu tema „Convergența auditului și a contabilității”.

În prima zi a lucrărilor, a luat cuvântul prof.univ.dr. **Ion Mihăilescu**, președintele CAFR, care a subliniat interesul organizației profesionale pe care o reprezintă pentru colaborarea cu mediul universitar și a relevat necesi-

tatea de apropiere a programelor de activitate a organismelor profesionale – CECCAR, CAFR – în domeniul educației, de activitatea mediului academic, precum și sprijinul pe care îl acordă Camera atât pentru asigurarea pregătirii la nivel înalt a viitorilor specialiști în domeniu, cât și pentru rezultatele proiectelor de cercetare științifică.

Decembrie 2009

● Participarea CAFR la Adunarea Generală a Companiei Naționale a Auditorilor din Franța

La 4 decembrie 2009 **Emil Culda**, vicepreședinte al CAFR, și **Irina Pungaru**, expert relații internaționale, au participat la Adunarea Generală a Companiei Naționale a Auditorilor din Franța, care a avut loc la Paris. Evenimentul s-a axat pe tema capacității de adaptare a activității de audit în calitate de vector al dezvoltării.

● Seminar profesional la Pitești: „Abordări ale auditului financiar”

La 12 decembrie 2009, la Pitești, s-a desfășurat seminarul profesional cu tema „*Abordări ale auditului financiar*”, din ciclul organizat de Camera Auditorilor Financiari din România. Au participat auditori financiari din județele Argeș, Călărași, Dâmbovița, Dolj, Giurgiu, Gorj, Ialomița, Mehedintși, Olt, Teleorman și Vâlcea.

În cadrul seminarului au fost prezentate următoarele comunicări:

- Prof.univ.dr. **Maria Manolescu**, vicepreședinte al Consiliului CAFR: „*Necesitatea culturii privind guvernarea corporativă pentru entitățile din România*”
- Prof.univ.dr. **Eugeniu Țurlea**, membru al Consiliului CAFR: „*Auditul intern și managementul riscurilor în entitățile sectorului public, între tradiție și actualitate*”

- **Mircea Bozga**, Director Assurance General PricewaterhouseCoopers Servicii S.R.L.: „*Auditul financiar în contextul verificării proiectelor finanțate din fonduri europene*”

● Seminar științific la Chișinău

În perioada 10-12 decembrie 2009, în organizarea Asociației Contabililor și Contabililor Profesioniști din Republica Moldova (ACAP RM) cu sprijinul Camerei Auditorilor Financiari din România (CAFR) s-a desfășurat, la Chișinău, un seminar științific pentru auditori financiari, cu tema „*Aplicarea Standardelor Internaționale de Audit*”.

Din partea Camerei Auditorilor Financiari din România au participat ca lectori prof.univ.dr. **Ali Eden**, vicepreședinte al CAFR, **Emil Culda**, vicepreședinte al CAFR și **Alexandru Groza**, membru în Consiliul CAFR.

Temele abordate de reprezentanții CAFR pe parcursul celor trei zile de prelegeri au fost:

- *Etica și deontologia profesională* (Emil Culda)
- *Documentarea auditului financiar ISA 230* (Emil Culda)
- *Răspunderea auditorului financiar* (Emil Culda)
- *Tehnici de eșantionare ISA 530* (Ali Eden)
- *Proceduri analitice ISA 520* (Ali Eden)
- *Guvernarea corporativă ISA 260, ISA 265* (Ali Eden)

În cadrul dezbaterilor Alexandru Groza a prezentat unele aspecte practice ale activității de auditor financiar.

Au participat auditori financiari, reprezentanți ai autorităților publice din domeniul economic, precum și ai mediului academic cu profil economic din Republica Moldova.

Ianuarie 2010

● Înscrierea în anul I de studii

Începând cu 10 ianuarie 2010 au avut loc înscrierile în anul I de studii

pentru accesarea la calitatea de auditor financiar

● Participare la Conferința internațională EFAA

La 19 ianuarie 2010 a avut loc, la Bruxelles, Belgia, Conferința internațională a EFAA (Federația Europeană pentru contabili și auditori ai întreprinderilor mici și mijlocii).

La această conferință au participat organisme membre EFAA, practicieni, reprezentanți ai IMM-urilor și antreprenori. Camera Auditorilor Financieri din România a fost reprezentată de **Carmen Mataragiu**, membru al Consiliului.

● Proceduri de atribuire a calității de membru al CAFR

În ședința Consiliului Camerei din data de 27 ianuarie 2010 s-au aprobat **Procedurile de atribuire a calității de membru al CAFR persoanelor care au renunțat sau cărora li s-a retras această calitate.**

Aceste proceduri stabilesc reguli conform cărora unui membru al Camerei persoană fizică sau juridică, care nu și-a achitat obligațiile financiare față de organismul profesional i se va retrage calitatea de membru având posibilitatea să se reînscrisă în maxim 3 ani de la data la care Hotărârea de sancționare a rămas definitivă. Reînscrisura în evidențele Camerei se va face pe bază de interviu pentru reverificarea cunoștințelor în audit și se vor achita o taxă de reverificare, precum și toate obligațiile financiare restante.

De asemenea, Procedurile stabilesc regula că vor fi excluse din evidențele Camerei și persoanele care nu participă la cursurile anuale pentru pregătirea profesională continuă obligatorie, în condițiile în care nu au luat parte la cursurile suplimentare și au fost sancționate cu avertisment.

● Seminar profesional: „Abordări ale auditului financiar 2009-2010” la București

Camera Auditorilor Financieri din România (CAFR) a organizat la București un seminar profesional din ciclul „Abordări ale auditului financiar 2009-2010”, în coparteneriat cu Camera de Comerț și Industrie a României (CCIR), Camera de Comerț și Industrie a Municipiului București (CCIB) și Romexpo s.a.

Manifestarea s-a desfășurat în ziua de 23 ianuarie 2010 în Sala Nicolae Titulescu din Complexul expozițional Romexpo și a fost moderată de prof. univ. dr. **Maria Manolescu**, vicepreședinte al Consiliului CAFR și prof. univ. dr. ing. **Sorin Dimitriu**, vicepreședinte al CCIR și președintele CCIB, care a reprezentat la acest seminar sistemul camerelor de comerț și industrie din România. Au participat auditori financieri din Regiunea de Dezvoltare București-Ilfov, cărora li s-au alăturat, ca invitați, oameni de afaceri din București și reprezentanți ai camerelor de comerț teritoriale.

Prof. univ. dr. Maria Manolescu a precizat, în deschiderea evenimentului: „Suntem pe deplin convinși că prezența în această sală a unor oameni de afaceri și manageri importanți din economie, alături de un corp profesionist de elită, cum este cel al auditorilor financieri va fi un prilej de schimb de idei, oportunități și relații care va avea rezultate benefice pentru toți.”

La rândul său, prof.univ.dr.ing. **Sorin Dimitriu**, vicepreședinte al CCIR și președinte al CCIB, a relevat însemnătatea acestui seminar, subliniind: „Considerăm că buna comunicare a auditorilor cu guvernanta entității și cu ceilalți utilizatori ai informațiilor din rapoartele de audit poate ajuta la efortul de depășire a actualei situații economice.”

În cadrul seminarului au fost abordate următoarele teme:

- **Necesitatea culturii privind guvernanta corporativă pentru entitățile din România**, prezen-

tată de prof. univ. dr. Maria Manolescu, vicepreședinte al Consiliului CAFR

- **Managementul riscurilor în perioada de criză. Implicații pentru guvernanta corporativă, management și auditul financiar**, prezentată de prof. univ. dr. ing. Sorin Dimitriu, vicepreședinte al CCIR și președinte al CCIB
- **Auditul financiar în contextul verificării proiectelor finanțate din fonduri europene**, prezentată de Mircea Bozga, Director Assurance General, PricewaterhouseCoopers Servicii SRL
- **Avantajele utilizării software-ului specific în activitatea de audit financiar**, prezentată de Bogdan Rădulescu, Product Manager, CIEL România.

Februarie 2010

● Seminar profesional la Brașov: „Abordări ale auditului financiar”

La 13 februarie 2010, la Brașov, s-a desfășurat seminarul profesional cu tema „Abordări ale auditului financiar”, din ciclul organizat de Camera Auditorilor Financieri din România. Au participat auditori financieri din județele Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Mureș, Prahova și Sibiu.

În cadrul seminarului au fost susținute următoarele comunicări:

- **Carmen Mataragiu**, membru al Consiliului CAFR: „Auditul calității, mijloc de recunoaștere a competenței profesionale” și „Aspecte principale privind Ghidul «Controlul calității», editat de CAFR și ICAS”.
- **Mircea Bozga**, Director Assurance General PricewaterhouseCoopers Servicii S.R.L.: „Auditul financiar în contextul verificării proiectelor finanțate din fonduri europene”
- **Dr. Georgeta Petre**, membru al Consiliului CAFR și reprezentant al Ministerului Finanțelor Publice:

„Aspecte de actualitate în domeniul contabilității operatorilor economici”

● **Reprezentantul ICAEW, în vizită la CAFR**

La 16 februarie 2010, **Martin Manuzi**, director al departamentului pentru relații europene în cadrul ICAEW (Institutul Contabililor Autorizați din Anglia și Țara Galilor), a luat parte la o întâlnire cu prof. univ. dr. **Ion Mihăilescu**, președintele CAFR și dr. **Marius Burdușel**, director executiv, la sediul Camerei Auditorilor Financiari din România.

Cu acest prilej, președintele Ion Mihăilescu a prezentat realizările și proiectele Camerei din perioada 2009-2010, printre care: relațiile bilaterale de cooperare cu ICAS, cu Uniunea Auditorilor din Ucraina, cu Camera Auditorilor Financiari din Ungaria, cu asociațiile profesionale din Republica Moldova și Republica Srpska; traducerea și implementarea unui Ghid de Control al Calității în activitatea de audit; traducerea și adoptarea standardelor ISA Clarificate; traducerea noului Cod Etic IFAC, cu aplicabilitate din 2011, dar care va fi adoptat înainte de această dată, de către Cameră; reluarea procesului de aderare la FEE.

● **Președintele CAFR, Ion Mihăilescu, membru de onoare al Asociației Facultăților de Economie din România**

La 19 februarie 2010, la Craiova, a avut loc Adunarea Generală a Asociației Facultăților de Economie din România (AFER), prilej cu care Asociația a sărbătorit cinci ani de activitate dedicată dezvoltării învățământului universitar economic.

Cu acest prilej, au fost primiți în Asociație patru noi membri de onoare, printre care se află prof. univ. dr. **Ion Mihăilescu**, președintele CAFR. În scrisoarea adresată președintelui CAFR cu ocazia acestui eveniment,

prof. univ. dr. **Ion Gheorghe Roșca**, președintele AFER și rector al Academiei de Studii Economice București, se precizează că acordarea titlului de „membru de onoare” al AFER reprezintă o recunoaștere a contribuției aduse la dezvoltarea științelor economice și a învățământului superior în domeniu, precum și la promovarea prestigiului profesiei de economist.

● **Curs restant pentru auditorii financiari**

Camera Auditorilor Financiari din România a organizat, în perioada **19-21 februarie 2010, la București, sesiunea restantă de curs pentru auditorii financiari** care nu au putut să se prezinte la cursul aferent anului 2009, din perioada septembrie - noiembrie 2009.

Totodată, la curs au participat și auditorii financiari care timp de doi ani consecutiv nu au fost prezenți la programul anual de pregătire organizat de către CAFR.

Martie 2010

● **Hotărâre a Consiliului CAFR – publicată în Monitorul Oficial**

În Monitorul Oficial nr. 139/2 martie 2010 a fost publicată Hotărârea nr. 158 din 23 februarie 2010 pentru completarea anexei la Hotărârea Consiliului Camerei Auditorilor Financiari din România nr. 155/2010 privind atribuirea calității și a dreptului de exercitare a profesiei de auditor financiar pentru persoanele care posedă o calificare profesională în audit financiar sau în profesii similare acestuia, atribuită de alt stat în acord cu reglementările specifice din acel stat.

● **Legea de modificare a OUG 75/1999 a fost publicată în Monitorul Oficial**

Legea nr. 26/2010 pentru modificarea și completarea Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 75/1999

privind activitatea de audit financiar a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 145/5 martie 2010.

● **Acord de cooperare între CAFR și ACAP RM**

În perioada 9 – 11 martie 2010, la invitația Asociației Contabililor și Auditorilor Profesioniști din Republica Moldova (ACAP RM), s-a aflat la Chișinău o delegație a Camerei Auditorilor Financiari din România formată din prof. univ. dr. **Ion Mihăilescu**, președinte, **Emil Culda**, vicepreședinte, dr. **Marius Burdușel**, director executiv, dr. **Corneliu Cârlan**, director editorial, și **Adriana Coșa**, șef departament relații internaționale. Prof. univ. dr. **Ion Mihăilescu**, președinte CAFR, și **Veaceslav Ciobanu**, președintele ACAP RM, au semnat un Acord de colaborare între cele două organizații profesionale, al cărui obiectiv îl reprezintă cooperarea în procesul de asigurare a conformității Republicii Moldova cu Standardele Internaționale de Audit. Concret, se prevăd acțiuni în plan profesional, prin schimb de experiență, de manuale și publicații, de pregătire profesională în audit ș.a.

Programul vizitei a mai inclus: o întâlnire cu Victor Barbăneagră, viceministrul finanțelor al Republicii Moldova, în cadrul căreia s-au discutat probleme specifice, legate de profesia contabilă și de audit, în contextul aspirațiilor de integrare europeană; o masă rotundă cu auditorii, cu tema: „Bunele practici în dezvoltarea profesiei de audit. Experiența CAFR”, moderată de Veaceslav Ciobanu, Ion Mihăilescu și Emil Culda; o întâlnire vizând concretizarea colaborării inclusiv în plan editorial și al împărtășirii experienței CAFR în acest domeniu, la care au participat dr. Marius Burdușel, dr. Corneliu Cârlan, din partea CAFR, Tatiana Prisăcar și Marina Șelaru, din partea ACAP RM.

● Participarea CAFR la Conferința internațională a directorilor financiari

În perioada 16-17 martie 2010 a avut loc la București forumul „*Chief Financial Officers International Conference*” (Conferința internațională a directorilor financiari), organizat de compania Forum Invest și Asociația Contabililor Certificați și Autorizați (ACCA) – filiala România.

Evenimentul a reunit peste 150 de participanți – oficiali guvernamentali, directori financiari, vicepreședinți din sectorul financiar, controlori, șefi de trezorerie, economiști-șefi ai băncilor, președinții unor importante asociații de reglementare, asociații profesionale, firme de avocatură, firme de consultanță, mass-media etc.

La forum au participat, alături de experți români, și reprezentanți ai unor instituții și organizații internaționale importante: **Hans van Damme** - președintele Federației Contabililor Europeni (FEE), **Brendon Murtagh** – președintele ACCA (Association of Chartered Certified Accountants), **Jean-Pierre Garitte** - partener, Deloitte Enterprise Risk Services, Belgia.

Din partea Camerei Auditorilor Financiari din România (CAFR), prof. univ. dr. **Ion Mihăilescu** – președinte, a vorbit, în secțiunea referitoare la impunerea fiscală și raportarea financiară, despre „*Politicile fiscale naționale și globalizare*”. În acest context a subliniat rolul auditorilor în viața financiară a unei entități: „Ce înseamnă misiunea de audit financiar sau audit statutar la nivelul Europei? Este o misiune ce se dezvoltă între trei actori: profesioniștii contabili organizați într-o astfel de structură, partea responsabilă – managerii firmelor – și utilizatorii vizați, care includ și partea guvernamentală, în ceea ce privește taxele și impozitele. Din păcate, constatăm de foarte multe ori că auditorii sunt per-

cepuți ca fiind controlori, verficatori. Misiunea auditorilor este cu totul alta. Responsabilitatea raportărilor financiare cade în sarcina managementului în timp ce auditorii trebuie să-și execute misiunea și să formuleze concluzii în baza cărora să exprime o opinie cu privire la modul în care au fost elaborate aceste raportări. Auditul financiar își desfășoară activitatea în conformitate cu cerințele Standardelor Internaționale de Audit și în condițiile respectării Codului etic. Managementul are obligativitatea să pună la dispoziția acționarilor setul întreg de raportări financiare, inclusiv raportul auditorului”.

Președintele CAFR a mai precizat că standardele după care funcționează activitatea de audit financiar au trecut printr-un proces de clarificare, astfel că, începând cu anul 2010, acestea sunt mai suplă, mai concise și oferă posibilitatea ca auditorii să insereze informații suplimentare în rapoartele de audit.

*
* *

Cu ocazia prezenței la București a președintelui FEE, **Hans van Damme**, la 17 martie 2010 a avut loc și o întâlnire de lucru comună cu Camera Auditorilor Financiari din România (CAFR) și Corpul Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România (CECCAR), în vederea analizării candidaturilor celor două organizații profesionale din țara noastră pentru aderarea la Federația Contabililor Europeni (FEE). La această întâlnire a luat parte și secretarul general FEE, **Henri Olivier**. Camera Auditorilor Financiari din România a fost reprezentată la aceste discuții prin președintele său, prof. univ. dr. **Ion Mihăilescu**. Concluziile reuniunii au fost pozitive, fiind dominate de angajamentul tuturor părților de a coopera în vederea sprijinirii profesiei globale de contabilitate și audit.

● Întâlnire între reprezentanți ai CAFR și CECCAR pe tema armonizării pregătirii profesionale

În ziua de 23 martie a.c., la sediul CECCAR a avut loc o întâlnire profesională între reprezentanți ai Camerei Auditorilor Financiari din România – prof.univ.dr. **Ion Mihăilescu**, președinte, dr. **Marius Burdușel**, director executiv, și **Alice Petcu**, șef al Departamentului învățământ și admitere – și reprezentanți ai Corpului Experților Contabili și Contabililor Autorizați din România – prof.univ.dr. **Toma Marin**, președinte, și ec. **Daniela Vulcan**, director general.

În cursul întâlnirii au fost abordate unele aspect privind procesul de accedere a reprezentanților profesiei din România la Federația Europeană a Contabililor (FEE).

În context, a fost discutată tema armonizării învățământului teoretic și practic al celor care acced la profesia de expert contabil, respectiv de auditor financiar, astfel încât să se evite suprapunerile în procesul de pregătire și să se organizeze un singur stagiul, cu specializările respective.

Prof.univ.dr. Ion Mihăilescu a prezentat succint cerințele de pregătire profesională pentru auditori impuse de standardele emise de IFAC și a propus o variantă de organizare a examenului de acces la stagiul și, apoi, de derulare a pregătirii, care, în opinia CAFR, asigură stagiariilor posibilitatea de a opta pe parcursul stagiului pentru calificarea ca auditor financiar sau pe cea de expert contabil, ori pentru amândouă profesiile.

S-a stabilit ca, în perioada imediat următoare, CECCAR să redacteze o variantă proprie, urmând ca reprezentanții celor două organizații profesionale să lucreze în comun în vederea definitivării unui material care să fie supus spre aprobare organelor de conducere ale CAFR și CECCAR.

Întâlnirea normalizatorilor europeni de audit, organizată de FEE la Bruxelles

În ziua de 30 martie 2010 a avut loc la Bruxelles, la invitația Federației Experților Contabili Europeni, întâlnirea normalizatorilor de audit din statele membre ale Uniunii Europene. Din delegația CAFR, prezentă la această întâlnire, au făcut parte prof. univ. dr. Ion Mihăilescu, președinte, și Adriana Coșa, șef birou relații internaționale.

Discuțiile au fost moderate de Philip Johnson, președinte adjunct al FEE și președinte al grupei de lucru „Audit” a FEE, printre invitați aflându-se și delegații ai IAASB și ai Comisiei Europene.

Temele dezbătute s-au referit la implementarea ISA-urilor în țările UE, traducerea ISA-urilor clarificate, experiența diferitelor organisme profesionale în adoptarea și implementarea standardelor de audit. Reprezentanții Comisiei Europene au notat faptul că traducerea ISA-urilor clarificate în limba română, proces gestionat de Camera Auditorilor Financiari din România, a fost încheiat cu succes. [Adriana Coșa]

● Important pentru autori!

Evaluarea articolelor științifice se realizează, în paralel, de către cel puțin doi membri din Consiliul Științific al revistei, în modalitatea double-blind-review, ceea ce înseamnă că evaluatorii nu cunosc numele autorilor și nici autorii nu cunosc numele evaluatorilor.

Criterii de evaluare a articolelor: originalitatea, actualitatea, importanța și încadrarea în aria tematică a revistei; calitatea metodologiei de cercetare; claritatea și relevanța prezentării și argumentării; relevanța surselor bibliografice utilizate; contribuția adusă cercetării în domeniul abordat.

Recomandările Consiliului Științific al revistei sunt: acceptare; acceptare cu revizuire; respingere. Rezultatele evaluărilor sunt comunicate autorilor, urmând a fi publicate numai articolele acceptate de Consiliul Științific. Articolele se trimit redacției la adresa de e-mail: revista@cafr.ro, obligatoriu în format electronic cu extensia .doc, cuprinzând următoarele elemente: limba de redactare a articolului - **română**, pentru autorii români sau **engleză**, pentru autorii străini; textul în limba română se redactează cu diacritice, conform prescripțiilor lingvistice ale Academiei Române; dimensiunea maximă a articolului 7-10 pagini/2000 caractere grafice cu spații/pagină; în articol se precizează metodologia de cercetare folosită, contribuțiile autorilor și referințele bibliografice în subsolul paginii; un rezumat în limbile engleză și română de circa o pagină, în care se prezintă obiectivul cercetării, principalele probleme abordate și contribuția autorilor; rezumatul este însoțit de 4-5 termeni cheie, în limbile română și engleză.

Detalii pe site-ul www.revista.cafr.ro, la secțiunile „Recenzii” și „Manuscrise”.

● Important for the Authors!

The review of the articles is performed in parallel by at least two members of the Scientific Council of the „Financial Audit” Journal, a double-blind-review, which means that those who perform the reviews do not know the names of the authors, and also the authors do not know the names of the reviewers.

Assessment criteria for articles: innovative input, actuality, importance and the relevance for the subject matter of the review; the quality of the research methodology; presentation and argumentation clarity and pertinence; the relevance of the bibliographic sources used; contribution made to the research in the area.

The recommendations of the Scientific Council are: accepted, accepted with reviewing, rejected. The results of the assessments are communicated to the authors and only the articles approved by the Scientific Council are published. The articles are submitted to the editor by e-mail at: revista@cafr.ro, compulsory in Microsoft Word format containing the following elements: the language the article is drafted is **English**; the maximum size of the article 7-10 pages/2000 signs/page spaces included; the article mention the research methodology used, authors' contributions, footnote references from the bibliography; an abstract in English presenting the subject of the research and authors' contributions; the abstract is accompanied by 4-5 key words, in English.

Details on our website www.revista.cafr.ro, section: „Reviews” and „Manuscripts”.

ARE YOU READY FOR INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING?

The world of finance is ever changing. The globalisation of business has placed new demands upon accountants. And that's why you need to be ready. Prepared to have a working knowledge of IFRS as quickly as possible. The ACCA DipIFR ensures that you've developed the relevant skills. And you can fit your studies around your current commitments. Are you ready?

ACCA

PREPARED TO
BE DIFFERENT

FIND OUT MORE ABOUT
THE GLOBAL BODY FOR
PROFESSIONAL ACCOUNTANTS

+4021 312 7945
info@ro.accaglobal.com
www.accaglobal.com